

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
PEDAGOGICKÁ FAKULTA
KATEDRA OBČANSKÉ VÝCHOVY A FILOZOFIE

ŽIVOTNÍ STYL
FRANCOUZSKÉ RODINY
DIPLOMOVÁ PRÁCE

Prohlašuji, že jsem závěrečnou práci vypracovala samostatně, na základě teoretických poznatků, praktických zkušeností z odborné praxe a s použitím uvedené literatury.

Vedoucí diplomové práce:

PhDr. Věra Halázsová

Autorka diplomové práce:

Katedra občanské výchovy a filozofie

Lenka Zahradníková

Obor studia:

ZSV / FJ

Ročník a typ studia:

5. ročník, prezenční studium

Dokončení DP:

listopad 2005

Prohlašuji, že jsem závěrečnou práci vypracovala samostatně, na základě teoretických poznatků, praktických zkušeností z odborné praxe a s použitím uvedené literatury.

V Praze dne... 28. 11. 2005 .....

Lenka Šalínová

OBSAH

ÚVOD.....	7
I. BABIČČINA ZKUŠENOST.....	9
1. Česká rodina.....	9
1. 1. 30. léta 20. století.....	9
1. 2. Období 2. světové války.....	11
1. 3. Udržované kontakty	12
1. 4. Francouzská mentalita.....	13
1. 5. Svobodomyslní vlastenci	14
1. 6. Francie v Evropě	14
1. 7. Francouzi jsou gurmáni	15
1. 8. Pozitivního myšlení	18
1. 9. Národ protikladů	18
II. MODEL FRANCOUZSKÉ RODINY DLE LITERATURY.....	19
2. Rodina ve společenském kontextu	19
2. 1. Společenské vztahy	19
2. 2. Rodinné vztahy	20
2. 3. Sousedské vztahy	21
2. 4. Návštěvy	22
2. 5. Rodina ve francouzské rytmu života	22
2. 5. 1. Volný čas	23
2. 5. 2. Aktivity ve volném čase.....	23
2. 5. 3. Neděle.....	24
2. 5. 4. Prázdniny	26
2. 5. 5. Dodržování slušnosti	27
2. 5. 6. Správné způsoby stolování.....	28
2. 5. 7. Možnosti bydlení.....	28
2. 5. 8. Doprava	29
2. 5. 9. Náboženství, dnešní církve	30
2. 6. Důležité životní události	31
2. 6. 1. V období dětství po dospělosti	31
2. 6. 2. Svatba	36
2. 6. 3. Jmeniny a narozeniny.....	42
2. 6. 4. Pohřeb, kult mrtvých	42
2. 6. 5. Svátky a obyčeje.....	45
3. Sociologický pohled na postavení žen.....	52
3. 1. Úloha ženy.....	56
3. 1. 1. Výzkum.....	58
3. 1. 2. Výchova dětí.....	59
3. 1. 3. Dnešní mladí-současná situace.....	61
3. 1. 4. Svobodní ve Francii.....	62
3. 1. 5. Životní změna – bydliště.....	63

SEZNAM PŘÍLOH

- 1) Náboženství, dnešní církve
- 2) Francouzská mentalita
- 3) Pohřeb, kult mrtvých
  - a) statistika
  - b) výzkum
- 4) Svátky a obyčeje
- 5) Sociologický pohled na postavení žen
- 6) Výchova dětí
- 7) Štěstí Francouzů
- 8) Důvody k pláči
- 9) Můžeme se smát všemu?
- 10) Fotografie

SEZNAM INFORMÁTORŮ

SEZNAM PŘÍLOH – FOTOGRAFIÍ

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

ÚVOD

Ve své diplomové práci se zabývám studiem současné francouzské rodiny, která mi má být podkladem k vyjádření se k problému francouzské „národní“ mentality, která je do značné míry ovlivňována životním stylem.

Východím bodem mého zkoumání jsou poznatky mé babičky, která vyrůstala ve Francii. Tento přístup jsem doplnila studiem literatury z 2. poloviny 20. století a nakonec posledním přínosem ke zjištění dané problematiky jsem přidala své vlastní zkušenosti s poznáním životního stylu jedné konkrétní rodiny, která je známou rodinou mé babičky, s níž udržuje stále kontakt. Právě kontinuita příběhů této dané rodiny může naznačit historické proměny, k nimž docházelo v průběhu vývoje zmíněných rodin. Moje motivace spočívá ve znalosti francouzské mentality na základě životního příběhu mé babičky, která ve Francii prožila část života.

Zvolený metodologický přístup je kombinací několika možných přístupů – jednak objektivního přístupu, studia francouzské rodiny, které poskytuje literatura, dále pak osobní výpovědi mé babičky, která poznala Francii, její životní styl před druhou světovou válkou a jako poslední zdroj informací je studium francouzské rodiny zevnitř (tzv. emický přístup¹). Kombinací těchto metod se mi podařilo postihnout časový úsek šedesáti let, což umožňuje do značné míry i historický pohled životního stylu francouzské rodiny.

Poodhalila jsem tímto historii své i spřátelené francouzské rodiny, se kterou mě babička postupně seznámila. Tato zkušenost mě s Francií blíže svázala. Poznala jsem tak časem souvislosti vztahů obou rodin a získala tím zřetelnější vizi, proč se učit francouzský jazyk a proč tuto zemi opravdu poznávat. Jsem ráda, že jsem zvolila právě tuto cestu, neboť tak

---

¹ Metoda účastného pozorování zevnitř, zabývá se jí - Geertz, C. Interpretace kultur. Praha, Slon 2000, stran 565: reprezentativní výbor nejznámějších esejí na rozličná témata (pojetí člověka a kultury, náboženství, ideologie, nacionalismus apod.) od jednoho z předních světových antropologů.

mohu do dané problematiky hlouběji proniknout a poznat odlišnosti v mentalitě lidí v jiné zemi, než v té, ve které jsem vyrůstala. Snažím se popsat Francouze jako takové, jejich mentalitu, čím se národ galského kohouta² vyznačuje, a to díky této rodině.

V části II. kladu důraz na teoretické informace čerpané převážně z různých pramenů literatury, abych mohla následně porovnat moji vytvořenou ideu se skutečností a poukázat na dané odlišnosti.

V části III. podávám obraz konkrétní francouzské rodiny. Jde o typickou matriarchální rodinu, která zaujme nelehkými životními osudy jednotlivých členů. Stojí za zmínku, jak se daná rodina vypořádala s rodinnými tragédiemi a místo rezignace, naopak rodinné vazby byly upevněny a posíleny. Byla jsem v každodenním kontaktu se členy rodiny několika generací. Nejstarší generace byla zastoupena sestrami Geneviève a Huguette, které byly již prababičkami a praprababičkami. Nejvíce jsem pobývala v rodině Geneviève, u dcery Odile, kde jsem načerpala nejvíce informací. Příloha je doplněna fotografiemi, které dokumentují významné životní události a zároveň jsou i autentickým dokladem k mé diplomové práci.

1. 1. 30. léta 20. století

V roce 1929, kdy v naší zemi v období první republiky byla celosvětová hospodářská krize 30. let, se rodiče babičky rozhodli vycestovat z vlasti. Rozhodli se pro Francii, která v té době měla zájem o emigranty (viz příloha 3-foto). O Francii uvažovali delší dobu, zejména proto, že se o ni

² Galský kohout – se stal počátkem 19. století znakem Francie. Jeho obraz zdobí mnohé náhrobky a často jej najdeme vyobrazeného na známkách i mincích. Proč je symbolem Francie? Největší zásluhu mají Římané, kteří označovali slovem „gallus“ Galy i kohouta. Tento symbol totiž vyjadřoval mentalitu Francouzů, jejich typický projev, temperament.

I. Babiččina zkušenost

1. Česká rodina

Českou rodinu reprezentují mí praprarodiče s jejich zatím jedinou dcerou. Žili v Československu, a to na Moravě v Boskovicích³, kde rodiče babičky pobýli až do čtvrtých narozenin jejich, zatím jediné, dcery. Pak se vzhledem k probíhající události rozhodli vycestovat ze své vlasti, ač ji milovali.

Ve Francii babička strávila se svoji rodinou téměř 20 let, kde se setkala s mnoha lidmi, z nichž někteří se jí vryli hluboce do srdce. Je to způsobeno i tím, že člověk okolní změny vnímá snad nejcitlivěji právě v době svého dětství, ale i puberty a adolescence, kdy se utváří osobnost člověka. Tím je naznačeno, že pro moji babičku bylo velmi těžké a strastiplné opustit Francii, kde vyrostla a kde získala ty nejpozitivnější zkušenosti z kontaktu s druhými.

To se ovšem změnilo příjezdem do Československa. Byl to velký rozdíl, přece jen zážitky z doby války ve Francii⁴ byly jiné než ty prožité českými občany. Pro rodinu znamenal návrat do zrušené jižní Moravy opravdový šok a o to větší následoval, když po roce tatínek mé babičky zemřel. A pak už následovaly trpké zkušenosti, které se částečně zvrátily až sňatkem mé babičky.

1. 1. 30. léta 20. století

V roce 1929, kdy v naší zemi v období první republiky byla celosvětová hospodářská krize 30. let⁵ se rodiče babičky rozhodli vycestovat z vlasti. Rozhodli se pro Francii, která v té době měla zájem o emigranty. (viz. příloha 3- foto). O Francii uvažovali delší dobu, zejména proto, že se o ni

³ Boskovice - ČR, Jihomoravský kraj, okres Blansko, 11 304 obyvatel. Boskovice leží na střední Moravě asi 40 km severně od Brna na hranici mezi Boskovickou brázdou a Dražanskou vrchovinou v nadmořské výšce asi 380 metrů.

⁴ rodina je strávila v relativním klidu na jejich dobře prosperující farmě

⁵ hospodářská krize - 24.10.1929 černý pátek na newyorské burze trvala do roku 1932 - dlouhodobá, pomalu překonávaná, hluboká krize - velký počet nezaměstnaných (30 miliónů ve světě), celosvětová, zasáhla všechna odvětví (průmyslová výroba ve světě - pokles o 37 procent)

více zajímali. Důvod jejich zájmu byl ten, že dědeček měl francouzské příjmení a vyprávělo se, že dědečkův prapředeek pocházel z francouzského vojska, který při tažení přes naše území⁶ byl zraněn a zůstal zde, kde se oženil a vzal si dceru hospodáře, který jej vyléčil. Jde však jen o ústní tradování z generace na generaci, bohužel se nám nedochovalo žádných písemností.

Pradědeček byl kovář a věnoval se rovněž zemědělství. Prababička se starala o domácnost. Odjeli na jih Francie, kde se mohli plně věnovat těmto řemeslům, protože šlo o práci, která v dané oblasti byla žádaná a oni ji rozuměli natolik, že byla i reálná šance uspět. V té době měla babička 4 roky, když se s rodiči odstěhovala.

První místo, kde se rodina usídlila, byla farma (asi 28 ha) nedaleko města Agen⁷. Tato plocha byla příliš velká a náročná na obdělávání. Přesto zde hospodařili, aniž znali francouzštinu. Doma se hovořilo česky, nikdy francouzsky. Babička byla tlumočnicí mezi světem rodinným a tím cizojazyčným, figurovala tak jako prostředník mezi řečí doma – češtinou a řečí venku – francouzštinou.

V 5ti letech zde babička začala chodit do školy. Zajímavostí z této doby bylo také to, že babička se jmenuje Květoslava, ale pro Francouze je toto slovo nemožné vyslovit. Z tohoto důvodu jí přejmenovali na Violette⁸. Toto jméno babičce zůstalo po celou dobu jejího života ve Francii, ale i v současnosti ji přátelé z Francie takto oslovují.

⁶ Dne 2. prosince 1805 se východně od Brna odehrála jedna z významných událostí evropských dějin 19. století a zároveň jeden z nejproslulejších střetů napoleonských válek – bitva u Slavkova. Jak nasazenými silami kolem 160 000 bojovníků, tak počtem mrtvých a raněných se až do bitev u Borodina a pak u Lipska stala slavkovská řež rovněž nejkrvavějším a největším střetnutím napoleonských válek. Slavkovská bitva vstoupila do dějin a pro celou Francii se okamžitě stala symbolem oslnivého triumfu. Pro zbědovanou, zpustošenou a vypálenou Moravu se však zima toho roku a následující léta nesla ve znamení hladu, strachu a epidemií. Jméno malého moravského městečka však dodnes zní v názvu jednoho z pařížských mostů a blízkého nábřeží, Pařížané znají i Slavkovské nádraží, vítězství francouzské armády u Slavkova hlásá nápis na stěně Vítězného oblouku i dvanáct bohyň vítězství, které střeží Napoleonův sarkofág. Stálou připomínkou této bitvy je i sloup na pařížském náměstí Place Vendôme, odlitý z děl, která francouzská vojska ukořistila v polích mezi Brnem a Slavkovem. Slavkovská bitva skutečně byla jedním z největších vítězství císaře Napoleona I. Ač sám početně slabší, dokázal porazit spojenecké armády rakouského císaře a ruského cara. Mistrná taktika a strategie, kterou zde použil, se učí dodnes na všech vojenských školách.

⁷ Agen – Francie, region: Aquitaine, department: Lot et Garonne, 47000 obyvatel

⁸ Violette - v překladu znamená slovo „fialka“. Etymologie tohoto slova pochází z latiny- „viola“. S tímto jménem je spojená následující charakteristika: Krásná a okouzlující, osoba má velmi silný charakter. Upřímná, ráda se prosazuje a přeje si být oceněna druhými lidmi.

Farma, na které rodiče žili byla velmi velká a museli najímat mnoho lidí na práci, proto se rozhodli ji prodat. Když se rodina přestěhovala na toto místo, babička měla v té době 9 let. Ve škole byla výborná žákyně, rychle zvládla cizí jazyk, francouzštinu. Ve vzdělání dále pokračovala ve městě Agen. Obdržela zde diplom za vynikající studijní výsledky, který obdrželo jen několik velice úspěšných žáků (viz. foto, příloha č. 1). Když skončila základní školu v Agenu, rodiče rozhodli, že odjede do Paříže, aby se vyučila krejčovou. Učení skončilo roku 1944, kdy praktické povolání bylo tou nejvhodnější volbou.

V té době měla rodina 6 dětí, nejmladší sestra babičky se narodila v roce 1944. Všichni sourozenci narození ve Francii, měli již francouzské občanství. Ve Francii se rodině dařilo velmi dobře. Byli pracovití, což se odráželo na jejich životní úrovni.

1. 2. Období 2. světové války

Ovšem zátěžovým negativem tohoto období byl fakt, že probíhala 2. světová válka. Jednalo se o velmi složité období, plné zvrátů, zejména pro lidi žijící prostým životem. Babiččin tatínek měl narukovat proti Němcům, ale shodou náhod - omylem nebyl zapsán na seznamu rukujících, proto mohl zůstat doma a pracovat na farmě. Doba byla silně politicky ovlivněna. Rodina stále uvažovala o návratu do rodné vlasti, po které se jim stýskalo.

Rozhodnutí vrátit se do vlasti urychlila výzva československé vlády, která vedla velkou kampaň a potřebovala, aby se všichni Češi vrátili zpět, zejména do vylidněného pohraničí, kde měli začít nový život. (viz. příloha, foto 4). Protože se rodina rozhodla pro návrat do vlasti, musela být připravená na výzvu vlády k rychlému návratu. Rodina vlastnila velkou farmu, kde byl evidován živý a mrtvý inventář, jkterý jim patřil, museli vše urychleně prodat. Jen tak mohli být připraveni k rychlému návratu.

Rodina na přechodnou dobu koupila menší farmu v Moiraxu⁹, kde čekali na případný odjezd. Roku 1945 (29.11.1945) pouze otec odjel definitivně do

⁹ Moirax – vesnice v departmentu Lot et Garonne, region: Aquitaine, vzdálená asi 9 km od města Agen.

Československa, aby zařídil vše potřebné pro návrat ostatních členů rodiny. Zbývající část rodiny přijela v lednu 1946.

Jaké ale bylo rozčarování po příjezdu... Vláda nedodržela to, co slíbila. Hned po příjezdu franky¹⁰ nevyměnili dle slibu 1:1, ale 1:3. Před odjezdem museli prodat rychle farmu i s tím, že hodně ztratili na ceně. Za zbývající peníze si rodina v Československu pořídila kovárnu, kde investovali zbývající část peněz na zařízení a výbavu strojů, aby početná rodina se mohla uživit. Krátce poté, tatínek babičky utrpěl těžký úraz zapříčiněný nedbalostí jednoho zaměstnance a do roka zemřel (3. 12. 1946). Zanedlouho po smrti otce v roce 1948, vše co si rodina pořídila, bylo znárodněno.

Babička vždy toužila zůstat ve Francii, a proto se měla do roka vrátit zpět, až se rodina v novém bydlišti zabydlí a zadaptuje. Ovšem po smrti jejího otce to již nebylo možné. Tak se návrat do Francie stal pouze jejím snem.

1. 3. Udržované kontakty

Až doposud si babička dopisuje s přáteli z Francie, čímž je jí umožněno být „přítomna“ a podílet se na vztazích fungujících navzdory uplynulému času. V babičce se tak probouzejí okamžiky štěstí, když může s někým ze svého dětství sdílet onu nostalgii a jeho prostřednictvím se účastnit tamního života i po tolika letech, od jejího odjezdu a návratu do naší republiky.

Blízkými přáteli jsou její kamarádky z dětství s nimiž už přes 60 let prožívá svůj i jejich osud. Její přítelkyně též založily rodiny a není se tedy co divit, že vzájemně udržované vztahy fungují zejména na rodinné bázi. Je tedy zřejmé, že ono přátelství je opravdu vzácné a doposud spojeno hlubokým poutem souznění, což je i dědictvím pro další generace.

A samozřejmě, že nezůstalo jen u korespondence a jak to bylo možné, rodiny se navštívily. Prvními byli naši francouzští přátelé, a to před revoluci

---

¹⁰ frank - slovo franc pochází z latinského francus, tedy svobodný. Historie francouzského měny trvala téměř 6 a 1/2 století a začala v podobě zlatých mincí roku 1360 ("franc d'or" nechal vyrazit král Jan Dobrý) a definitivně skončila 17. února 2002. Frank byl francouzskou měnou přes 640 let a za tu dobu se stal nejen symbolem státní nezávislosti, ale - dá-li se to tak říci - samé podstaty francouzství. S nástupem eura (měna Evropské unie) však frank končí.

v r. 1989. (viz. příloha 6, 7 - foto). A poté, 51 let po odjezdu babičky z Francie, v r. 1996 jsme navštívili my je v jejich zemi (viz. příloha 14, 15). Blíže jsme poznali babiččino dětství a mládí nejen z fotografií a vyprávění, ale i z živého kontaktu, setkali se s přáteli a lidmi, kteří ovlivnili podstatnou část života rodiny strávenou právě ve Francii.

1. 4 .Francouzská mentalita

Právě díky vyprávění babičky se pokusím charakterizovat mentalitu Francouzů. Francouzi se mohou někdy zdát problematictí, hašteřiví, zahledění sami do sebe, ale mají pozoruhodný smysl pro styl a pro umění zpříjemnit si každodenní život – kuchyni a víno mají nejlepší na světě, a také vášeň pro nové myšlenky. Dovedou, když chtějí, stále jíst lépe než jakýkoliv jiný národ, a rádi také o jídle mluví, a to s takovou odborností, že by nám to mohlo připadat nudné či přímo nevhodné.

To, co Francouzi vykonali v oblasti intelektuální a umělecké, ovlivnilo celý svět. Francie hraje v současnosti jednu z hlavních rolí v Evropské unii¹¹.

Francouzi jsou hraví, a proto se nikdy nenudí. Hrou si vyplňují každou volnou chvíli. Nejčastěji házejí kovovými koulemi do písku nebo hrají karty. Jsou společenší, rádi navštěvují přátele, a pokud na to mají, i různé společenské podniky. Tam posedí dlouho do noci a vypijí méně, či více sklenic dobrého vína. Pak zasednou za volant a jedou domů. Lidé se často v dobré náladě kontaktují i za večerních hodin, přičemž žertují a stejně jako ve dne nepospíchají. Vůbec platí, že toto chování Francouzů vyplývá z jejich tolerantní povahy, ale i z nebývale silné potřeby družít se.

Na jedné straně jsou Francouzi velmi upovídaní, temperamentní, přátelští, ale na druhé straně zase společensky rezervovanější. Snadno se pouštějí do hovorů s cizinci, neznámými lidmi, ale vedou je velmi střídmě a nepokládají žádné osobní otázky. Rovněž jsou opatrní v navazování nových

---

¹¹ Francie patří k zakládajícím členům Evropských společenství. Francouzi byli hlavními iniciátory evropské integrace. První integrační uskupení - Evropské společenství uhlí a oceli (ESUO) vzniklo na základě tzv. Schumanova plánu v roce 1952 (Robert Schuman byl francouzským ministrem zahraničí v letech 1948-1953).

přátelství, protože společnost je více rozčleněná a více založená na nedůvěře. Ale pokud se spřátelí, vztah je hluboký, věrný a déle vydrží.

Podstatným prvkem kontaktu je i líbání. Platí, že při setkání se Francouzi líbají dvakrát, s předáváním dárku třikrát a při loučení na delší dobu čtyřikrát.

1. 7. Francouzi jsou gurmáni

1. 5. Svobodomyslní vlastenci

Francouzi jakožto ochránci kulturního dědictví, se stále více zajímají o svoje vlastenectví, na které jsou velmi pyšní. Každoročně davы lidí navštěvují velké a významné výstavy, muzea a festivaly. V období prázdnin, mnoho nadšenců umění navštěvuje středověká města a vesnice, kostely a zámky. Ve Francii je velmi silný návrat k místní kultuře¹².

Je známo, že Francouzi obecně se neradi učí cizí jazyky, proto, kdo je chce navštívit měl by hovořit jejich řečí. Ovšem naštěstí jsou velmi kontaktní a při každé příležitosti se pouštějí do rozhovorů bez ohledu na zpětnou vazbu v podobě perfektního porozumění, kdy jim stačí, aby člověk pochopil souvislosti. Proto je tolik Francouzů ochotných poradit kdykoli se sebemenším problémem. Ať už na křižovatce, bezradným cizincům s mapou v ruce, komukoli se snaží pomoci a je třeba zdůraznit, že se opravdu nedají odradit onou jazykovou barierou a usilovně se snaží domluvit alespoň posunky.

1. 6. Francie v Evropě

Tento národ, tak pyšný na svou identitu, který velmi podporuje nacionalismus, je podivuhodnou směsicí – jako přehledná mapa Evropy, v etnickém smyslu. Na severu země, především v Pikardii¹³ je silný vlámský vliv. Přestože Alsasko¹⁴ může oslavovat pád Bastily¹⁵ stejně hrdě jako jiné

¹² například: významný divadelní festival v Avignonu či festival lyriky v Aix

¹³ Pikardie (1,6 milionů obyvatel) je úrodnou zemědělskou oblastí, kde je mnoho obilnářských statků a cukrovka.

¹⁴ Alsasko (1,6 milionů obyvatel). Jde o region, který sousedí s Německem, což hluboce poznamenalo jejich dějiny. Hlavním městem je Strasbourg.

¹⁵ 14. červen 1789 - počátek Francouzské revoluce, pád Bastily je francouzským národním svátkem, francouzská významný mezník nejen francouzské, ale i světové historie

francouzské provincie, jeho kuchyně, vína a dialekt jsou silně ovlivněny Německem. Azurové pobřeží¹⁶ a Korsika¹⁷ mají výrazný italský ráz a lidé žijící severně od Pyrenejí, se příliš neliší od svých španělských bratranců na jihu. A pak jsou zde bretonští Keltové, Normandané, Baskové...

1. 7. Francouzi jsou gurmáni

Tento národ je známý tím, že si libuje v nezvyklém jídelníčku co do skladby, tak i do množství skládající se z několika chodů. Jsou při konzumaci až smyslně požitkářští, dokáží vychutnávat nejenom mořské živočichy, v našich krajích ve stravě se nevyskytujících, ale i suchozemské plže. K delikatesám ovšem patří i skvělé sýry tradičně uzavírajícím každé jídlo.

Pokud dáte Francouzům pár vajec, tak se nespokojí s tím, že by je prostě uvařili, usmažili či z nich udělali omeletu – cítí se povinni připravit delikátní nákyp nebo pikantní holandskou omáčku, takže vejce bude pyšné na to, že je vejcem. Dokonce i hamburgery byly v jednom z řetězců rychlého občerstvení nahrazeny stravitelnější dlouhou žemlí, zřejmě inspirovanou tradiční francouzskou bagetou.

K francouzské kuchyni neodmyslitelně patří víno a sýry. Proto bych ráda trochu přiblížila tyto opravdové francouzské speciality.

Francouzská vína: Protože jsem byla v kraji kolem Bordeaux, jedné z nejvýznamnějších vinařských oblastí, měla jsem možnost navštívit několik typických vinařských vesnic a vinných sklepů, které byly překvapující svou velikostí. Dozvěděla jsem se mnoho zajímavostí z oblasti vinařství.

Žádná francouzská rodina nezasedne k jídlu bez vína, protože víno patří ke kultuře stolování. Proto je ve Francii jídlo bez vína stejně vzácné jako vína bez jídla. Tyto stolovací a nápojové návyky také vysvětlují, proč je ve Francii většina vín suchých. Přesto existuje i celá řada sladkých vín, která

¹⁶ Azurové pobřeží – Francouzská riviéra je okouzlejícím pobřežím na jihu Francie, v regionu Provence, s hlavním městem Marseille.

¹⁷ Korsika – je se svými 8722 km² po Sicílii, Sardinii a Kypru čtvrtým největším a nejhornatějším ostrovem Středozemního moře. Korsika se svými asi 200 000 obyvateli, z nichž asi 100 000 žije ve městech Bastia a Ajaccio, jedním z nejlidnatějších osídlených ostrovů Středozeří.

se výtečně hodí k dezertům či jako aperitiv, pokud jsou dostatečně vychlazená.

V 19. století bylo víno běžným nápojem, bývalo zpravidla více či méně lehké a jednoduché. Nejlepší vína z obzvláště ceněných oblastí a mimořádně dobře ošetřovaných sklepů byla vyhrazena pro šlechtu, vysoké duchovenstvo a bohaté měšťanstvo. Dnes platí všeobecně zásada – kvalita má přednost před kvantitou. Zkušenost francouzských vinařů praví, že čím méně je hroznů na vinném keři, tím lepší víno bude. Už v roce 1937 byl založen Národní ústav původních názvů pro vína a destiláty jako nejvyšší instance, jíž přísluší zařazování vín do jakostních kategorií.

O víně se rovněž hodně mluví v literatuře a víno je rovněž tak součástí francouzského dědictví. Stalo se velmi oblíbeným nápojem a tvoří část každodenního života, protože jedna osoba ze dvou pije víno při stolování. Ve Francii se pije stejné množství vína jako minerálky. Co se změnilo, pije se víno v menším množství, ale lepší kvality.

Víno bylo vždy jako jedna z předností. Dlouho bylo předepisováno ze zdravotních důvodů, protože šlo o posilující prostředek dobrý pro oběh krve,... V každém případě jde o nápoj velmi oblíbený, jak k uhašení žízně, k lepšímu uvolnění, rozvázání jazyka, a to pro veselou náladu, proto je prakticky nemožné odmítnout skleničku vína za jistých okolností.

Francouzské sýry: Pro Francouze jsou sýry stejně tak důležité jako pro Itali těstoviny. Jde o opravdový úkaz národní identity Francouzů.¹⁸ V žádné zemi na světě se nevyrábí tolik různých druhů sýrů jako ve Francii¹⁹.

Měla jsem možnost poznat lidi, kteří se věnují výrobě sýrů, kde bylo možné přímo na místě je ochutnat či koupit. Byla jsem svědkem, že především lidé po mnoho generací svědomitě a s pílí dokáží z mléka svých stád vyrobit to nejlepší.

Ať jsou sýry jakkoliv rozdílné svým vzhledem, konzistencí a chutí, jedno mají společné - vyrábějí se dle starých tradičních, z generace na generaci předávaných receptů výhradně ve svých přesně vymezených regionech

¹⁸ francouzské sýry obvykle dělíme do 8 skupin: sýry čerstvé, měkké s mytou kůrkou, s plísní na povrchu, s vnitřní plísní čili bleu, kozí sýry, tvrdé, polotvrdé a tavené sýry.

¹⁹ francouzských sýrů je přes 400 druhů s více než 1000 obchodních názvů a na trh přicházejí stále nové výrobky francouzského mlékárenství.

z mléka určitých plemen krav, ovcí a koz, ponecháno v přírodním stavu. Mléko se používá čerstvě nadojené Syrové mléko se během zrání a přepravy pečlivě hlídá. Nakonec se na tomto sýrovém bohatství podílejí vlastně všichni Francouzi, neboť je považují za součást svého způsobu života a umějí je vychutnat.

Rozdíl mezi Francouzi a ostatními Evropany v oblasti gastronomie, je jejich upřednostňování původních, přírodních potravin. Pijí černou, původní kávu před kávou s mlékem či jinými příchutěmi. Upřednostňují hořkou čokoládu před mléčnou, přírodní, bílé jogurty před ovocnými či s přídavkem cukru. Raději si zajdou do obchůdku, kde pekař vytáhne z pece čerstvý voňavý chléb či bagetu.

Ocenit dobrou kuchyni, být gurmánem....to je součástí dobrého vzdělání každého jedince. Naopak, ten, kdo není gurmán ani jídelní znalec, který neprojevuje žádný zájem o kulinářské umění, představuje velmi špatný obrázek osoby, která nemá dobré vychování. Velkou radostí při stolování je pro Francouze umění hovořit o pokrmech, které právě jedí, o receptech, výměny zkušeností.

V 70. letech nastal zlom v oblasti gastronomie, doba tzv. „nové kuchyně“²⁰, která značně narušila pravidla tradičního stravování.

Právník a gastronom Brillat-Savarin²¹ prohlásil: „*Osudy národů závisí na jejich gastronomii*“ a i dnes mají jeho slova svou platnost. Vzhledem k tomu, jaký význam své kuchyni Francouzi přikládají, se vždy vyplatí seznámit se dopředu s některými kulinářskými specialitami regionu. Jídlo je pro Francouze téměř náboženstvím a podle toho se k němu také chovají.

---

²⁰ upřednostňuje používání zdravých, přírodních výrobků, čerstvé zeleniny, úbytek tuků a kalorií, v popředí je spíše kuchyně na „oleji“, než tradiční kuchyně „na másle“.

²¹ Brillat-Savarin - byl francouzský právník, ekonom, který se zajímal o archeologii, astronomii, chemii, avšak ze všeho nejvíce vynikl v gastronomii. Byl mezi prvními, kteří napsali vážné pojednání o fyziologii chuti, jídle a o umění stolovat. Savarinovo dědictví je stále živé. Pod jeho jménem je vydávána řada knih. Ve Francii byla při příležitosti 200 let od narození Brillat Savarina tj. v roce 1955 založena instituce "l'Académie". Její první ustavující slavnostní shromáždění se konalo ve velkém amfiteátru na Sorboně v Paříži. Posláním této společnosti je popularizovat regionální kuchyně, podporovat vydávání gastronomické literatury a napomáhat kvalitní výchově mladých kuchařů formou pořádání soutěží spojených s udělováním cen. V roce 1995 byla založena pobočka "l'Académie" ve Spojených Státech, která se v roce 1999 osamostatnila jako "l'Académie de Gastronomie Brillat-Savarin des Etats-Unis". Savarinův nejznámější aforismus: „ Řekni mi co jíš, já ti řeknu, kdo jsi.“

1. 8. Pozitivní myšlení

Francouzi si do značné míry osvojili principy pozitivního myšlení. Tudíž vše co činí, dělají dobře, málokdy se mýlí, jsou pohlední a přitažliví. Pokud si přece jen jsou vědomi určitých nedostatků, nemluví o nich. Jsou ale při posuzování bližních upřímní a často i cizím vypoví svá trápení a poodhalí své pohnutky, přání i současnou vlastní situaci.

Ovšem tento národ se ve světě prezentuje jako věčně nespokojený. To je však v rozporu s jejich přesvědčením, kdy za svou pečlivě udržovanou drsnou fasádou pevně věří, že Francie je nejnádhernějším místem na zemi.

1. 9. Národ protikladů

Jde o národ plný protikladů, kde Francouzi vlastní systém ucelených hodnot, kde je zastoupena serióznost, tolerance s rasismem, solidarita a individualismus. Rádi kritizují a analyzují. Velmi rádi debatují a zamýšlejí se nad různými tématy v typických kavárnách.

Etické a společenské hodnoty prošly za posledních několik let velkými změnami, značně se vyvinuly. Především jde o velký zlom od května 1968²². Dnes, svoboda, rodina, tolerance získaly zcela jiný smysl. Ve jménu této svobody se rozšířil velmi markantní individualismus. Francouzi si chtějí stále chránit svůj komfort a pokud jej někdo naruší, je zle. Odtud vidíme, proč se říká o Francouzích, že jsou stále reptající, něco se jim nelíbí, jsou s něčím neustále nespokojeni.

²² Jde o významný rok 1968. Ve Francii především studentské nepokoje v okolí města Nanterre. Studentské nepokoje, ke kterým se přidalo i dělnictvo, mnozí intelektuálové. Cílem byly lepší mzdy pro dělníky a lepší podmínky pro studenty. Jednalo se také o výzvu k reformě mnoha francouzských struktur.

II. Model francouzské rodiny dle literatury

2. Rodina ve společenském kontextu

2. 1. Společenské vztahy ²³ (pozn. č.23)

Mezi velkými přeměnami, k nimž došlo za posledních 30, 40 let, je třeba zdůraznit udržování společenských vztahů. Prakticky ve všech společenských prostředích a v každém věku se ve Francii navštěvují zejména rodiče dětí, které se navzájem přátelí ve škole. Vzájemný kontakt udržují i osoby, které provozují určitý společný sport či sdílí stejné zájmy. Na společenské úrovni se druží i ti, kteří jsou naladěni na stejnou politickou vlnu. Přesto však platí, že konverzace na téma: soukromý život je tabu.

U Francouzů platí, že ač bydlí v bytě nebo v rodinném domku, potřebují se cítit vždy „jako doma“, což klade vysoké nároky na zútulnění. Proto také jsou časté ploty ohraničující domy a zahradu. Velmi rozšířenými jsou dřevěné okenice, díky nimž jsou obyvatelé domu chráněni od okolního světa i přes den, čímž je i zvýšeno soukromí.

Oddělení mezi soukromým životem a veřejným se datuje od 18. století, když buržoazie oddělila striktně domácí život od pracovního. Rovněž se velmi změnilo vybavení domů s možností využití různých místností v domě, které z velké části přetrvaly až do současnosti.

Místnosti se sociálním zařízením jsou odděleny od společenských pokojů, kde žije rodina každodenní život. Kuchyně, obývací, pracovna – místnosti, kde se přijímají návštěvy, přátelé, se nacházejí především v přední části domu a jsou umístěny směrem k ulici. Naopak, kuchyně a pokoje určené ke spánku, se nachází v zadní části domu, chráněné před zraky kolemjdoucích.

V lidovém prostředí bylo zvykem jíst každý den v kuchyni, jídelna byla určena k svátečním příležitostem. Jde ještě o velmi častý případ i dnes, a to především na venkově. V moderních rodinách, se kuchyně stala

²³ Zdroj: Mauchamp, N.: les Français. Mentalités et comportements, CLE International, 1998
Mermet, G. : Tendances (Les nouveaux consommateurs), Larousse, 1998

nejoblíbenější místností pro žití, což dnes označujeme jako „pobyt, pobývání“. S příchodem televize do našich životů nastaly rovněž velké změny, protože se často jstravuje u televize, která je v obýváku jakýmsi společníkem.

Dlouhou dobu, právě ložnice byla místem, kde se pouze spávalo, šlo o místnost, kde se v zimě ani netopilo, šlo především o pokoj rodičů. Děti, sourozenci v pozdějším věku musely spát odděleně (chlapci x dívky). Rovněž funkce ložnice se dnes výrazně změnila, jde spíše o místo, kde se více žije. Můžeme se dívat z postele na televizi, která většinou nechybí v každém pokoji. Hlavně děti ve městech tráví hodně času ve svých pokojích, jde o jejich sídlo. Tam si hrají, poslouchají hudbu, pracují na svých povinnostech (školní úlohy) a přijímají své přátele.

Kruh velmi blízkých přátel je obecně velmi uzavřený a pevný. Uzavírá se především na domácí prostředí. Jde často o blízké rodinné příslušníky, některé přátelé, kolegové z práce, ojediněle sousedé, kterým se můžeme svěřit s hlídáním dětí, při hledání zaměstnání či bydlení. Je důležité oddělit část veřejného života od života profesního a soukromého.

2. 2. Rodinné vztahy ²⁴ (pozn. č. 24)

Rodina se dnes schází především při velkých rodinných událostech, jako jsou svatby, křtiny či pohřeb člena rodiny. Je časté, že se rodina neschází tolik z důvodů velkých vzdáleností.

Pokud se zeptáme někoho z rodiny, kolik členů má jeho nejbližší rodina, jde v průměru o 5,6 členů. Blízká rodina je taková, ke které máme práva a závazky během celého života.

Vidíme velkou rodinnou důležitost a stabilitu ve francouzské společnosti. Můžeme zde najít vysvětlení na slabou geografickou mobilitu Francouzů. Jde o velmi silná citová pouta, upevňována pravidelnými návštěvami či nedělními obědy konané často v kruhu rodinném. Jde o vzájemné výpomoci, domácí práce, nákupy,...

---

²⁴ Zdroj: Mauchamp, N. : Les Français. Mentalités et comportements, CLE International, 1998
Ardagh, J., Jones, C. : Svět Francie, kulturní atlas, Balios, 1998
vlastní pozorování

Často také finanční výpomoci, půjčky. Rodiče, pokud mohou, vypomáhají dětem v otázce bydlení a tak jim usnadní stát se samostatnými, nezávislymi na rodičích²⁵. Rodiče se snaží dětem pomáhat různými způsoby. Dvě třetiny Francouzů dostávají během života určité dědictví, kde je částka proměnlivá. Mnoho případů, kdy mladí nacházejí zaměstnání, je právě díky pomoci svých rodičů.

Prarodiče se často starají o své vnoučata. Více než třetině pracujících žen takhle vypomáhají rodiče, převážně o školních prázdninách. Pokud to dovolí vzdálenost, prarodiče se starají ve dnech, kdy není škola či pokud jsou děti nemocné. Během prázdnin také děti jezdí často k prarodičům.

Ve Francii, je zcela běžné, že starší lidé, když zůstanou sami (ovdoví), zbytek života stráví ve společné domácnosti se svými dětmi. Prarodiče si to určitě zaslouží, často nemají mnoho peněz. Problém nastává především později pro osoby starší 80, 85 let, pokud se stávají závislymi, potřebující nutnou pomoc jiné osoby. Možnost je právě bydlet se svými dětmi či vnuky či jít do pečovatelského zařízení. Odchod do těchto zařízení je stále choulostivým tématem, často velmi bolestivým pro další rodinné členy. Děti mají výčitky, vědí, že rodiče nebudou již dlouho žít a umístit je na čekání na smrt? Často je důležitá velikosti pokoje, kde mají být umístěni. Pokoje jsou mnohem větší na menších městech či vesnicích než ve velkých městech. Před těmito zařízeními, se děti snaží rodiče umístit doma u sebe, ale ne vždy je to možné. Často pracují celé dny či bydlí v malých bytech.

2. 3. Sousedské vztahy ²⁶ (pozn. č. 26)

Na velkých sídlištích, v jednom domě se sousedi pouze pozdraví, dobrý den či dobrý večer, bez žádného bavení. Pravidlem je dodržování vzdálenosti a nestarat se o druhé. „Každý pro sebe“. Divíme se někdy, když čteme v tisku, že našli člověka ve svém domě několik měsíců po smrti, aniž by ho někdo našel (některý soused), nikdo si nevšimá jeho nepřítomnosti, což je normální.

²⁵ díky půjčce či daru rodičů, rodiče dávají dětem často třetinu ceny bytu

²⁶ zdroj: Mauchamp, N.: Les Français. Mentalités et comportements, Cle International, 1998
Fresney, L.: Atlas des Français, Autrement, 2000
členové rodiny: Odile, 54 let a Genevieve, 80 let, vlastní pozorování

Naopak, v menších městech a vesnicích z mé zkušenosti sousedské vztahy byly velmi přátelské. Často se rodiny scházely při jídle či kávě. Typický příklady velmi přátelských sousedských vztahů jsem poznala u Odile, sousedé si vzájemně pomáhali, chodili na návštěvy či se scházeli při společné večeři či na ochutnávce domácího dezertu.

2. 4. Návštěvy ²⁷ (pozn. č. 27)

Ve městech, už od rozšíření používání telefonu, se nechodí na návštěvy bez ohlášení. Je slušností dopředu zatelefonovat a dohodnout se na nejvhodnějším termínu. Host, který přichází, je pohoštěn, zde záleží na dané hodině, co je právě servírováno. Pozvání na večeři se nejčastěji koná dostatečně dlouhou dobu dopředu ²⁸, nejčastěji telefonicky.

Na venkově je jiný životní rytmus. Podle zvyku se návštěvník představí, prohodí se několik zdvořilostních frází ²⁹. Podává se slavnostní jídlo a popíjí se víno.

2. 5. Rodina ve francouzském rytmu života ³⁰ (p. 30)

Během posledních 30, 40 let se rytmus života značně změnil, ale stále je uspořádán kolem stejných časů. Hodiny jídla jsou důležité okamžiky v životě. Většina Francouzů obědvá mezi 12. a 13. hodinou, oběd trvá často hodinu i více. Večeří se obvykle mezi 19. a 20. hodinou. Tato doba je prakticky shodná pro všechny, kteří pracují.

Děti chodí do školy v průběhu celého dne, vyučování končí v 16.30, kromě středy. Hodně dětí mají vyučování v sobotu ráno, nikdy v sobotu odpoledne, ani v neděli. Školní život ovlivňuje život dětí. Když se jde do školy, druhý den děti chodí spát brzy, mezi 20. a 21. hodinou.

Sobota, neděle, tedy dva volné víkendové dny pro většinu lidí. Tyto dny pracují převážně obchodníci. Sobota je hlavně dnem, kdy rodina dělá velký nákup na celý následující týden a rovněž se provádí důkladnější úklid domu.

²⁷ zdroj: členové rodiny, Odile, 54 let, Geneviève, 80 let

²⁸ od jednoho týdne až po jeden měsíc

²⁹ jak se vede? co zdraví? co děti?...

³⁰ zdroj: člen rodiny: Geneviève, 80 let, vlastní pozorování

2. 5. 1. Volný čas ³¹ (pozn. č. 31)

Mladí na rozdíl od starší generace si myslí, že volný čas je důležitější než práce. Z tohoto důvodu je francouzská společnost uspořádána pro volný čas. Francouzi se chodí večer bavit a mnohem častěji odjíždějí na víkendy. Je tomu dvacet let, kdy Francouzi odjížděli asi tři týdny v létě na dovolenou a nyní jde asi pouze o deset dnů. Lidé dnes raději jezdí vícekrát během roku než jednou na delší dobu.

Francouzi raději cestují do zahraničí a užívají života než aby si kupovali vybavení do domácnosti, nábytek či věci na dlouhou dobu. Jde o velmi významnou přeměnu v životním style Francouzů.

Pokud je krátký volný čas, víkend či odpoledne po práci, k oblíbeným činnostem patří zejména: četba, poslech hudby, televize, počítač – hry, internet (zejména mladší), přátelé, divadlo, kino, sport, práce kolem domu – na zahradě. Trávení volného času záleží na věku členů rodiny. K oblíbeným činnostem všech generací rodiny patří sport, a to cyklistika a turistika.

2. 5. 2. Aktivity ve volném čase ³² (pozn. č. 32)

Francouzi velmi rádi sporují. Země se rozkládá nedaleko Alp a Francouzi tráví mnoho času v přírodě. Rybaření, tenis, horská turistika a rozličné vodní sporty jsou některými z oblíbených aktivit ve volném čase. Silniční cyklistika je v zemi Tour de France ³³, nejprestižnější cyklistické soutěže světa, velmi populární. Každý rok sledují Tour de France.

Oblíbené jsou i týmové sporty jako je fotbal, petanque ³⁴, kriket ³⁵ a ragby. ³⁶ V těchto disciplínách má Francie národní týmy světové úrovně ³⁷.

³¹ zdroj: člen rodiny: Geneviève, 80 let, vlastní pozorování

³² zdroj: Ardagh, J., Jones, C.: Svět Francie, Balios, 1998

člen rodiny: Pascal, 35 let, Sylvian, 21 let, Sandrine, 25 let

³³ Tour de France je etapový závod profesionálních cyklistů trvající asi tři týdny v červenci. Pořádá se každoročně už od roku 1903 ve Francii. Dnes je jednou z nejdůležitějších sportovních událostí roku. Závod je spojen s několika soutěžemi, k nimž je obvykle přidružen barevný trikot. Aktuální držitel ocenění je oprávněn nosit během jízdy příslušný trikot. Žlutý trikot (maillot jaune) je nošen vedoucím jezdcem celého závodu a je ceněn ze všech nejvíce. Po skončení závodu je vedoucí jezdec vyhlášen celkovým vítězem. Ocenění získává jezdec, který má nejmenší součet všech časů jednotlivých etap.

³⁴ pétanque je hra, při které se snaží soupeři (2 nebo 2 týmy) dostat svoje kovové koule co nejbliže k malé barevné kuličce. Hráči kolem obcházejí a přeměřují, dohadují se (vždy pouze v dobrém) a před hodem se soustředí. Jde o typický obrázek odpoledne na jihu Francie. Tam je tato hra nejrozšířenější, ale jinak se hraje na celém světě. Hra je zajímavá i v tom, že i

2. 5. 3. Neděle ³⁸ (pozn. č. 38)

Neděle jako den má zvláštní postavení. Jde o den lišící se od jiných dnů v týdnu. Nedělní odpoledne rodina tráví, že se sejde více členů a hrají společenské hry, jako karty, šachy a scrable. Většinou je k tomu vyhrazeno celé odpoledne, zejména v zimních měsících.

Dalším velkým zájmem jsou zvířata, která jsou celkově ve Francii velmi oblíbená. Především jde o psy (89 %) a kočky (85%). Za své miláčky hodně utrací, rozmazlují je a věnují jim spoustu času. Odile měla pejska, který pro stáří zemřel. Sousedé vlastní tyto zvířata a mají k nim velmi pěkný vztah.

Historické hledisko ³⁹ (pozn. č. 39)

Nedělní odpočinek ve Francii spadá již do 4. století. Od této doby, byla neděle určená k náboženským obřadům. Den, kdy upadá aktivita. Během Revoluce, v roce 1793, byla neděle 10. dnem, ale netrvalo to dlouho, do roku 1805. V průběhu 19. století pracující bojovali za to, aby neděle byla volným dnem. Stalo se tak od roku 1906. Součástí byla také nedělní rodinná procházka na čerstvém vzduchu, nedělní mše, zkrátka nezbytný den odpočinku a příprava na následující pracovní týden.

V této době se velmi rozšířila místa určená k zábavě a rozptýlení, často popisovaná v literatuře. Šlo zejména o kabarety, noční podniky, předměstské krčmy, hospody, sobotní večerní plesy či posvícení, poutě. Mnoho malířů - impresionistů⁴⁰ zachycují tuhle dobu ve svých dílech

---

v mezinárodních pravidlech dává stejnou šanci zdravým a tělesně postiženým (vozíčkářům) na rovnocenný zápas.

³⁵ krotet je jedna z nejoblíbenějších sportovních klání. Hraje se na hřišti, nejlépe rovném travnatém obdélníku), kde se vytyčí trať. Tu tvoří malé drátěné branky, kterými musí v daném pořadí projet každý hráč se svou koulí.

³⁶ ragby má svůj název od města Rugby a dané školy ve střední Anglii. Jde o jedinou hru, při níž se může dosáhnout bodů jak rukama, tak nohama.–

³⁷ v létě 1998 Francie hostila mistrovství světa ve fotbale a domácí tým se stal světovým šampiónem.

³⁸ Zdroj: členové rodiny: Odile, 54 let, syn Sylvian, 21 let, vlastní pozorování

³⁹ Zdroj: Mauchamp, N.: Les Français. Mentalités et comportements, Cle International, 1998
Fresneey, L.: Atlas des Français, Autrement, 2000

⁴⁰ Impresionismus-jde o umělecký směr, který vznikl koncem 19. století. Byl reakcí na ateliérovou malbu, jeho cílem je malba v přírodě, kde se pokouší zachytit okamžitou atmosféru dané chvíle. Protínal se symbolismem – usiloval o osobité pojetí náladového vyjádření krajiny, vzrušení a duševního pohnutí. Jde o odvození od obrazu Clada Moneta Impression, soleil levant (Dojem, Východ slunce).

(zpomalený nedělní čas strávený na březích Seiny či toulky po pařížském okolí).

Pro některé, zejména dospívající, naopak při pomyšlení na nedělní den, se vybaví nuda, stísnění, nekončící dlouhá jídla s rodinou, povinné společné procházky. V 50. letech, Juliette Gréco⁴¹ způsobila skandál s písní „Nenávidím neděle“ či spisovatel Jean-Paul Sartre⁴², který popisuje pošmourné a nudné nedělní odpoledne na venkově.

Dnešní pojetí neděle ⁴³ (pozn. č. 43)

V současnosti se pohled na neděli výrazně změnil. Vstává se později. Pouze věřící chodí na nedělní mše. Často ráno, se chodí na trhy pro čerstvou zeleninu, ovoce, chléb.... a připravuje se dobré jídlo.

Zmíněná rodina velmi ráda navštěvuje nedělní trhy, jak v Agenu, tak v menším Canejeanu. Upřednostňují nákupy čerstvé zeleniny, ovoce, vajec, ústřic, pečiva. Zboží je vždy čerstvé, lze smlouvat ceny. Tráví zde často i celé dopoledne, jde o velmi oblíbenou činnost. Potkávají zde své známé, sousedy, hlasitě gestikulují a vybírají zboží. Jedna z přítelkyň Odile je majitelkou části tržnice v Canejeanu, kterou jsme navštívily na trhu.

Nedělní rodinný oběd je starý zvyk, který se dodržuje dodnes. K tradičnímu menu patří pečené kuře a dort ⁴⁴ či jiné pokrmy, výběr je velmi bohatý.

Nedělní ráno je rovněž určené k různým aktivitám, jako například kutilství či práce na zahrádce. Odpoledne je spíše věnováno k zábavě, ke koníčkům: sport, procházky, návštěvy přátel či návštěvy muzeí, výstav (ve větších městech)...

Pravidelně v médiích můžeme slyšet debaty ohledně práce v neděli. Většinou, v tento den je všude zavřeno, výjimkou jsou menší obchůdky s potravinami, několik lékáren či prodejny, které jsou určeny převážně

⁴¹ Juliette Gréco – známá francouzská zpěvačka, narodila se v roce 1927, jde o píseň, kterou nazpívala v 50. letech, se jmenuje „Nenávidím neděle“, slova k této písni: Charles Aznavour

⁴² Jean-Paul Sartre (1905-1980), francouzský filosof, spisovatel a dramatik. Jeden z nejvýznamnějších existencialistů. Byla mu udělena Nobelova cena, kterou ale odmítl, protože celý život bojoval proti podobným organizacím a cenám. Nikdy se neoženil, ale celoživotní družkou mu byla Simone de Beauvoir.

⁴³ Zdroj: členové rodiny: Odile, 54 let, Geneviève, 80 let

⁴⁴ pokrmy připravované doma či zakoupené u cukráře, řezníka.

turistům v letním období. V poslední době stoupá obliba nákupů právě v neděli, kdy je více klidu. Jde o takové obchody, kde pracují samotní majitelé⁴⁵. Většina menších obchůdků, lékáren má zavřeno v pondělí celý den a v neděli pouze dopoledne.

Naopak, ve větších městech, mají obchody a restaurace dlouho otevřeno do noci. Ožívá především noční život, kdy se lidé rádi baví, posedí s přáteli či rodinou.

2. 5. 4. Prázdniny⁴⁶ (pozn. č. 46)

V průběhu roku se každý připravuje a těší na období prázdnin. Toto období, které vyprazdňuje velké aglomerace a způsobuje ohromné dopravní zácpy. Pracující lidé mají nárok na 5 týdnů placeného volna během roku, ať mají či nemají děti. Rodiče často odjíždějí s dětmi na dovolenou během letních prázdnin, kdy mají děti volno.

Většina Francouzů si bere volno v červenci nebo v srpnu⁴⁷. V srpnu, hlavně ve velkých městech, život je značně zpomalen. Mnoho podniků je zavřeno, rovněž tak i mnoho obchodů. Těžko se hledá otevřené pekařství či zajít si k zubařovi není vůbec snadné.

Pátý týden placeného volna musí být povinně vybraný mimo letní měsíce, mnoho lidí upřednostňuje mít tento volný týden mezi Vánocemi a Novým rokem či během února nebo na jaře. Další možností je během velikonočních svátků, kdy je prodloužený víkend⁴⁸ na 3 dny.

---

⁴⁵ jde o antikvariáty, smíšené zboží, ve velkých městech často jsou vlastníky Asiaté či Arabové

⁴⁶ zdroj: Ardagh, J., Jones, C.: Svět Francie, Balios, 1998
Mauchamp, N.: Les Français. Mentalités et comportements, Cle International, 1998
Člen rodiny: Odile, 54 let, Pascal, 35 let

⁴⁷ asi jeden měsíc, nejčastěji srpen

⁴⁸ prodloužené víkendy bývají pokud volno připadne na úterý či čtvrtek, poté si Francouzi prodloužují automaticky víkend o jeden den. Tento rok, velký státní svátek -14. červenec (le Quatorze Juillet) připadl na čtvrtek, pracující členové rodiny měli volno v pátek.

2. 5. 5. Dodržování slušnosti ⁴⁹ (pozn. č. 49)

Když jsem navštívila obchody, restaurace, lidé byli vždy velmi příjemní, vstřícní a otevření. Vzhledem k tomu, že Canejean je menší město, mezilidské vztahy byly vždy výborné, ať v obchodě, lékárně či na ulici.

Zdvořilost a pravidla slušného chování nejsou již přesně dány podle velmi přísných pravidel jako dříve. Zásady a pravidla správného chování se vštěpují dětem již od útlého mládí. Ve společenském a profesním životě je lepší znát dané obyčeje a zvyklosti, abychom nebyli bráni jako nevychovaní a byli okolím přijati.

Zdvořilostní duch je jistou pozorností, kterou je třeba znát, a to projevujeme slovy a způsoby chování, poté jsou ostatní s námi spokojeni.

Je známo že zdvořilost je rozdílná podle epoch a míst. Je pravda, že pravidla etikety, takové o kterých můžeme ještě čítávat v knihách a příručkách správného chování, už neplatí.

Francouzi jsou ve svém společenství velmi citliví na to, aby byly dodržovány základní pravidla společenského chování⁵⁰. Tyto správné zásady tvoří velmi důležitou část výchovy dětí, které musejí znát již velmi brzy. Výrazy jako: „dobrý den, paní“, „ prosím Vás“,...by mělo být samozřejmostí!

Například v obchodě je nutné dodržovat několik zásad, pokud nechceme být považováni jako hrubí a nezdvořilí. Zákazník pozdraví při vstupu, poděkuje prodáváči, když je obsloužen i při placení a poté říct nashledanou všem lidem v obchodě, což je samozřejmostí.

Pokud se zeptáme Francouzů, které situace jsou pro ně nejvíce nezdvořilé, jde právě o tento nedostatek těchto formálních znaků zdvořilosti, které je šokuje nejvíce.

⁴⁹ Zdroj: Mermet, G.: Francoscopie, pour comprendre les Français, Larousse, 2005, Tendances, 1998, vlastní pozorování

⁵⁰ zdravení, omluva, poděkování

2. 5. 6. Správné způsoby stolování ⁵¹ (pozn. č. 51)

U stolování se dbá na dodržování několika nezbytných pravidel dobré výchovy: nedávat ruce na kolena, lokty se opírat o stůl, nedělat hluk při jídle ani při pití a nikdy nedávat nůž do úst.

Labužnictví je pro Francouze chápáno jako umění života, naopak žravost, hltání je znakem špatné výchovy a nevzdělanosti! Je velmi neslušné začít jíst dříve než ostatní. Hosté by měli počkat než paní domu začne jíst a vybídne tak ostatní. Velmi neslušné je vrhat se na talíře jako vyhládlí, ale naopak ocenit a pochválit to, co je nabídnuto. Dobrým zvykem bývají pochvalné připomínky ohledně servírovaného jídla, ale bez přehánění.

2. 5. 7. Možnosti bydlení ⁵² (pozn. 52)

Určitou dobu trvalo, než Francie vyřešila bytovou krizi, která byla v 50. letech katastrofální. Dlouho se tato oblast zanedbávala, a tak mnoho lidí žilo v archaických podmínkách a stavělo se příliš nových domů, protože poválečnou prioritou bylo ozdravení a rozvoj průmyslu.

Při sčítání lidu v roce 1954 se zjistilo, že jen desetina domácností má vanu nebo sprchu a jen 27% splachovací záchod. Následoval obrovský stavební program a v roce 1984 podíl domácností se sprchou či vanou stoupl na 88% a těch se záchodem na 89%.

V dnešní době jsou lidé ochotni více utrácet za pohodlné bydlení. Ve městech žije většina lidí v bytech, ale stále více Francouzů může uskutečnit svůj sen o domu se zahradou, a tak i na předměstích rostou nové vily. Lidé se o pohodlí bydlení začali více starat a byli i ochotni za ně utrácet.

Střední a vyšší třídy mají sklon zařizovat si byty a domy buď moderním způsobem či naopak v klasickém stylu, se starožitným nábytkem s vysokými židlemi. Nejde o přílišné pohodlí, ale Francouzům záleží hlavně na trvalých hodnotách než na funkčnosti nábytku. Velmi si libují v přístrojích, hlavně

⁵¹ Zdroj: Mauchamp, N.: Les Français. Mentalités et comportements. Larousse, 2005
Ardagh, J., Jones, C.: Svět Francie, Balios, 1998

⁵² Zdroj: Ardagh, J., Jones, C.: Svět Francie, 1998
Mermet, G.: Francoscopie, pour comprendre les Français, Larousse, 2005

elektrických, takže drží rekord nad ostatními Evropany⁵³ ve vybavení domácnosti.

Například ve městě Agen je typická přestavba domu. Jde o návrat k minulosti. Tyto opravy jsou velmi finančně a časové náročné, ale přesto lidé velmi usilují o takový dům. Podobně jako v tomto městě, tak i na venkově jsou typické domy z kamene, které udržují stálou teplotu uvnitř. (viz. foto, příloha, č. 12, 13).

Co mě zaujalo na každém domě jsou u oken a dveří velké dřevěné okenice, což je velmi praktické, především v létě. Na venkově každý větší dům a farma jsou pojmenovány pouze jménem, bez čísla.

V dané rodině je typické komfortní vybavení celého domu. Výzdoba a zařízení je velmi osobní, dle individuálního vkusu. Prolíná se více stylů, typickými jsou exotické doplňky z cestování. Dům je zařízený v moderním stylu.

2. 5. 8. Doprava⁵⁴ (pozn. č. 54)

Ve Francii 80% domácností vlastní osobní automobil, z toho 31% dva automobily. Počet vozů se rapidně zvýšil od 60. let 20. století. V roce 1960 šlo o pouhých 30%, roku 1970 – 58%, 1980 – 71% a 77% v roce 1990.

Domácnosti, které nevlastní auto bydlí většinou ve velkých městech, kde je výhodnější používat veřejnou dopravu. Další skupinou jsou handicapovaní, starší lidé či osoby nemající řidičský průkaz.

V poslední době je běžné mít více než 1 auto v domácnosti. V roce 2002 šlo o 31% domácností mající více aut oproti roku 1990 – 20% a rok 1980 – 16%.

V navštívené rodině téměř všichni členové používají svá vlastní auta. Odile ve voze tráví mnoho času, je velmi dobrou řidičkou. Denně jezdí mnoho kilometrů. Auto nekupuje nová, ale mírně ojetá a mění asi po 5ti letech. Preferuje jako ostatní francouzské značky automobilů.

Vozový park čítá celkem 29 miliónů aut. Dělí se na 3/3 mezi značky Peugeot / Citroën (34%), Renault (33%) a ostatní zahraniční značky (33%).

⁵³ od roku 1954 podíl domácností s ledničkou vzrostl ze 7 na 97%, s pračkou z 8 na 83%, s barevnou televizí z nuly na 69% a s autem z 21 na 73%.

⁵⁴ Zdroj: Francoscopie, pour comprendre les Français, 2005, strana 200, vlastní překlad

Většina – 78% aut je každodenně používána a 55% aut je využívána na cestování práce/domů a naopak.

Francouzi kupují 2,5 x více ojetých aut než nových, což pro domácnosti, které mají více aut, je daleko výhodnější.

2. 5. 9. Náboženství, dnešní církve⁵⁵ (pozn. č. 55)

Členové rodiny jsou přesvědčeni, že není důležité být věřící k dobrému chování. Pokud se má učinit velké rozhodnutí, jejich výběr závisí na jejich svědomí. V rodině jde o neurčitou víru, bez náboženského praktikování. Tzn., že nechodí do kostela, nemodlí se, nečtou Bibli, ale zůstávají kulturně věrní k určitým náboženským zvykům, jako křtiny či pohřeb v kostele.

Pouze nejstarší žijící generace – Geneviève a sestra Huguette s manželem několikrát do roka navštěvují kostel, kde se koná mše, zejména o velkých svátcích – Vánoce, Velikonoce.

Francouzští křesťané jsou převážně katolického vyznání, protestantů jsou asi jen 3%. Výraznější jsou židovská a muslimská menšina. Přesto se role církve po druhé světové válce výrazně změnila. Protože mše navštěvuje méně lidí a společnost se stala světšější, církve ztrácí tehdejší plošný vliv.

Francie je stále provázena židokřesťanskými hodnotami, především katolictvím (67% lidí jsou katolíci), ale jde častěji o tradici než přesvědčení. Opravdu aktivní katolíci ale představují pouze 12% populace. Jeden katolík ze dvou je nepraktikující a jeden ze čtyř příležitostný (občasný).

V poválečných letech hrála katolická laická hnutí významnou roli v sociálních reformách a při vytváření nového idealistického pojetí pokroku. Zároveň však poklesla návštěvnost kostelů. Od 50. let 20. století klesl počet pokřtěných dětí z 90% na ani ne polovinu. V některých venkovských oblastech stále ještě dosahuje účast na mši 80% obyvatel, zato v průmyslových střediscích je sotva 4 či 5%. I přes snahu pracujících kněží

---

⁵⁵ Zdroj: Geneviève, 80 let, Huguette, 82 let, místo: prohlížení rodinných fotografií

Ardagh, J. Jones, C.: Svět Francie, Balios, 1998

Mermet, G.: les Français: Mentalités et comportements, strana 24, vlastní překlad

církev ztratila do značné míry kontakt s dělníky. Také musí čelit značnému poklesu zájmu o kněžské poslání, v roce 1960 se ročně vysvěcovalo 1000 nových kněží, v současnosti jen desetina. Výmluvné je, že dnes podle průzkumů je asi přes 85% kněží pro zrušení celibátu.

Naopak mezi praktikujícími katolíky se víra utvrdila. A místní svátky, procesí a pouti se udržují.

2. 6. Důležité životní události ⁵⁶ (pozn. č. 56)

Hodně rituálů, zvyků provázející jednotlivé životní události od narození po smrt, bývají často ovlivněny katolickým prostředím. Rodinný, společenský a profesní život je stále provázen dobou jídel, nedělí ⁵⁷ a rovněž letními prázdninami.

Mnoho rodinných slavností, které byly dříve velmi významné, v současnosti spějí k zániku, a to především ve velkých městech. Pokud ještě existují, jsou skromnější a týkají se obecně jen nejbližší rodiny.

Zmiňovaná rodina velmi dbá o dodržování těchto tradic a zvyky se snaží dodržovat. Žije ale v menším městě, kde se dodržuje spousta rodinných oslav a zvyků, schází se celá početná rodina. Mezi nejvýznamnější patří: narození dítěte, křtiny, přijímání, biřmování, svatba, úmrtí, narozeniny či jmeniny.

2. 6. 1. V období dětství po dospělost

Během těhotenství, budoucí maminka absolvuje gynekologická vyšetření, aby se vědělo, jak se miminko vyvíjí a ujistit se, zda jde vše bez problémů. Zdá se, že v budoucnu nepůjde o gynekology, kteří budou sledovat maminky, ale půjde o domácí lékaře, v současné době jde stále o drahou záležitost. Budoucí maminky si rezervují nemocnici nebo kliniku (soukromou) na týden, kdy budou rodit. V nemocnici se hned pořizuje fotografie narozeného dítěte.

⁵⁶ Zdroj: Mauchamp, N.: Mauchamp, N.: Les Français, Mentalités et comportements, Cle International, 1998

Grand-Clément, O.: Savoir vivre français, Hachette, 1997

Členové rodiny: Odile, Geneviève, Gilles

⁵⁷ neděle jakožto sváteční den z celého týdne

Novinka o narození dítěte se oznamuje rodině a blízkým, kteří přicházejí do nemocnice a mamince i dítěti přinášejí květiny, čokolády nebo dárek pro miminko. Rodina žijící ve vzdálenější oblasti posílá poštou oblečení pro dítě či hračku. Tatínek, v den narození svého dítěte přináší do nemocnice květiny a láhev šampaňského, aby si připili společně s maminkou.

Je tradicí, že tatínek nechává v nemocnici bonboniéru nebo dárek lidem, kteří se starají o manželku a dítě. Po návratu domů z nemocnice, během prvních dnů často matka maminky přichází dceri s dítětem pomáhat. Ze zákona, při narození dítěte má otec nárok na 3 dny volna.

Oznámení o narození dítěte se většinou sděluje rodině, blízkým přátelům, kolegům, známým v průběhu měsíce po narození dítěte. Rozesílají se vytištěné oznámení o narození, kde rodiče vyjadřují svoji radost originálním, často humorným způsobem a přiloženou fotografií novorozeněte. Další možností je uveřejnění oznámení v novinách, což umožňuje oznámit tuto událost na větší vzdálenosti. Většina regionálních deníků mají vyhraněnou speciální rubriku.

Přátelé, kteří se dozvědí tuto událost, buď maminku navštíví v porodnici nebo doma. Přinášejí obvykle dárek pro miminko (nejčastěji oblečení či hračku).

Za posledních 20,30 let se vzrůstem životní úrovně a skutečností, že rodiny mají méně dětí a že tyto děti jsou chtěné, dítě se stalo v určitém ohledu, hrdinou, které stojí za obdiv za každé okolnosti. Mnoho rodičů uchovává pro své dítě „album plné fotografií“, tzv. album narození dítěte. Toto album zaznamenává důležité chvíle prvních let dítěte, první zvuky, první krůčky,... Vše, co vytváří událost v životě dítěte. Pokaždé, když dítě ztratí jeden mléčný zub, pokládá se pečlivě ten večer pod polštář, aby ho dle tradice našla malá myška. Při probuzení, najde na samém místě několik sladkostí, někdy také drobnou minci.

Křtiny

Křest je svátostí, kterou je dítě uvítáno do církevního společenství: kněz nalije trochu svěcené vody na čelo dítěte a udělá tak z něho dítě Boží. Jde o příležitost rodinné oslavy, kde se shromažďují členové rodiny.

Při narození dítěte, někdy již před narozením, rodiče z řady příbuzných a přátel vyberou kmotru a kmotra, kteří se během tohoto obřadu zavazují k dohledu nad církevní výchovou dítěte. Tento výběr je stále velmi důležitý. Žádají nejbližší (v rodině či mezi blízkými přáteli), zda nechtějí jít za kmotra či kmotřenku. Je ctí stát se kmotrem, je to důkaz důvěry, protože tím rodiče pověřují kmotry starat se jim o dítě v případě potřeby.

Měli by rovněž být připraveni k zastoupení rodičů v případě, že by je dítě ztratilo. Většinou jsou ale pro své kmotřence pouze štědrými osobami, které jim dávají dárky k mnohým příležitostem⁵⁸, s nimiž udržují zvláštní, přednostní vztahy.

Rodiče dávají obvykle dárky své kmotřence, a to nejenom během křtin ale také během celého dětství. Při křtu dávají balíček sladkostí, jako symbol hojnosti všem členům rodiny, ale také velmi často všem osobám, kteří dali dárek při narození dítěte.

Dříve, se křtiny konaly velmi rychle po narození dítěte, asi 3 měsíce. V tento den se tradice, kdy mladý pár křtí své dítě, velmi vytrácí. Ale je třeba zdůraznit, že i přesto více než polovina párů nechává křtít dítě v prvním roce po narození. Především si vybírají prodloužený víkend (3 dny), aby se mohla sejít k této příležitosti celá rodina.

Dnes se nepořádá velká oslava, po obřadu v kostele, se pozvaní shromažďují, především nejbližší z rodiny. Často pořádají rodiče oslavu doma.

Sváteční jídlo začíná aperitivem. Oblíbeným se stává také punč nebo alkohol jako martini, ale čím dál více lidé se snaží omezovat pití alkoholu a upřednostňují minerálku či ovocný džus. Při aperitivu se podávají burské oříšky, brambůrky nebo se připravují malé toasty. Dále se podává quiche lorraine⁵⁹, pizza či velké množství čerstvé zeleniny, mrkev, květák, meloun,

⁵⁸ jde o události jako: narozeniny, vánoce, úspěšně složené zkoušky,...

⁵⁹ Quiche lorraine-jde o slany koláč s uzeninou a sýrem, velmi oblíbený v celé Francii a snadný na přípravu

rajčata, červené zelí, ... Vše je nakrájeno na malé kousky. Jídlo jako všechny sváteční pokrmy se skládá ze dvou předkrmů - studeného a teplého. Studený může být zelenina či sezónní meloun, například s plátkem šunky Bayonne či rajčatový salát s tuňákem, ústřice, husí játra. Často se podávají ryby a specialita – husí játra⁶⁰. Další možností jako teplý předkrm se může podávat teplá zeleninová polévka. K předkrmu se pije bílé, suché víno. Pije se víno, jehož kvalita závisí na financích hostitelů⁶¹. Na jihozápadě Francie se často podává naložená kachna (zalitá v sádle) s bramborem a zelenými fazolky....každý region má svoje zvyky.

Po hlavním jídle, dle tradice se podává sýr. V některých regionech⁶², je zvykem pít likér⁶³ po jídle se každý musí napít v pořadí, jak sedí.. Každý host dostane bonbony – dražé, jde o zvyk rovněž u přijímání a svateb. Každý pozvaný přináší dárek při této příležitosti. Po křtinách následuje další významná životní událost, a tou je přijímání.

Přijímání

V katolických rodinách den přijímání je spolu se křtinou, jedním z největších rodinných svátků. Tato náboženská slavnost zaznamenala svůj vrchol v 19. století. Ve věku asi 13ti let, po získání náboženského vzdělání v kurzech katechismu, všechny děti mají svoje první přijímání v kostele jejich farnosti. Obřadu se účastní příbuzní, kmotři, kmotry a přátelé. Při této příležitosti dívky nosí dlouhé, bílé šaty se závojem a chlapci buď tmavý oblek a kravatu nebo bílý dlouhý oděv opásaný šňůrkou (viz. foto, příloha č. 8, 9).

Při prvním přijímání, kdy děti dostávají svátost oltární, znamená konec dětství, přechod či vstup do života dospělých a dává se prostor k velké oslavě. Po slavnostním obřadu v kostele, rodina pořádá velkou hostinu, kde je mnoho pozvaných hostů. Pozvaní mají nové šaty, určené pro tuto jedinečnou příležitost. K uchování krásných vzpomínek na tento mimořádný den se chodí k fotografovi. Na fotografii se často nechává vytisknout jméno

⁶⁰ husí játra – jde o vyhlášenou specialitu, pocházející z jihovýchodu. Na tento pokrm se pěstují husy, které jsou speciálně vykrmovány – kukuřicí, která je vhaněna do žaludku speciální trubicí. Tato játra mohou vážit až 800 gramů a stát kolem 8000 korun/kilo.

⁶¹ rozpočet asi 5 auro/láhev vína na osobu

⁶² již zmiňovaný region Aquitaine, kde jsem pobývala

⁶³ o velmi silný alkohol (asi 70 %), což pomáhá při zažívání především u starších lidí

dítěte a datum přijímání. Děti jsou pyšné na to, že se mohou několik dní poté procházet ve slavnostním oblečení.

I přes značný úpadek tohoto náboženského obřadu v posledních letech, převážně ve velkých městech, zůstává oslava křtin a prvního přijímání i nadále velmi důležitou životní událostí v životě jak dětí, tak i jejich rodičů a celých rodin.

Biřmování

O několik let později se rodina shromáždí okolo dospívajícího jedince u příležitosti obnovení církevního slibu, přijatého kmotrem a kmotrou: tento mladý člověk přednese vyznání víry. Kdysi se tomuto obřadu říkalo „slavnostní přijímání“.

Šlo o neobvyklou podívanou: dívky vypadaly jako malé nevěsty, oděné do krásných bílých šatů. Ty jsou dnes nahrazeny jednodušším oděvem.

Pozvání k těmto obřadům je skutečným projevem přátelství. Po návštěvě kostela slavnost pokračuje u dobrého jídla. Pokud není možné pozvání se zúčastnit, je vhodné napsat pár milých řádků a zaslat v den obřadu květiny (světlé barvy).

Pokud se obřadu i slavnosti zúčastníme, dítěti se dává dárek. Pro den přijímání a vyznání víry vybírá se dárek vhodný věku dítěte, ale ne hračku nebo oblečení. Hosté dostávají rovněž bonbony⁶⁴, pokud je oslavovaná dívka, mají barvu růžovou, pokud chlapec, tak modrou, bílá barva platí pro obě pohlaví.

Děti, které jdou k přijímání, obdarovávají pozvané svatým obrázkem, na kterém z druhé strany je uvedeno jejich celé jméno a datum obřadu.

⁶⁴ nejčastěji jde o mandle v cukru

2. 6. 2. Svatba ⁶⁵ (pozn. č. 65)

Zásnuby

Svatbě předcházejí tzv. zásnuby, které vyjadřují předsvatební slib mladých lidí, budoucích manželů. Během uspořádané zásnubní hostiny, zpravidla pořádané rodiči mladé dívky, se obě rodiny setkávají oficiálně, kde snoubenec nabízí budoucí manželce zásnubní prsten. Mezidobí od zásnub do svatby může trvat od několika měsíců po jeden, dva roky. Mladí lidé se mohou navštěvovat, se souhlasem rodin.

V dnešní době tento zvyk je ojedinělý a upadá v zapomnění. Pokud se dnes mladí lidé zasnoubí, často už žijí společně. Událost se odehrává kolem svátečního jídla, kde jsou obě rodiny vzájemně představeny a mohou se tak blíže poznat.

Z historie svateb

V 19. století probíhala tradiční svatba následujícím způsobem: svatební průvod se vydal na cestu, veden houslistou. V čele průvodu šla nevěsta, zavěšená do svého otce, za ní její matka s budoucím zetěm. Cesta do kostela byla předem připravena, vysypána kvítím, měla odvrátit všechny nástrahy zlého osudu. Potkat lasičku, psa, kočku, straku...nebo faráře, to všechno mohlo přinést neštěstí! Rovněž se nesmělo jít kolem hřbitova.

Nejdříve se chodívало na radnici, kde se starosta dovolával svého práva políbit nevěstu jako první. Ženich se ho snažil připravit o první polibek, ale starosta často využil chvílky nepozornosti při podpisu do matriky. Dívka, která si nechtěla nechat poroučet v manželství, při nasazování prstenu pokrčila prstem, aby se prsten zarazil na druhém článku. Když poklekali, podsunula volán svých šatů pod ženichovo koleno, aby jej uchránila před uštknutím. Jiným zvykem bylo, že sám ženich musel kleknout na šaty, aby si udržel svou autoritu. Před odchodem z kostela, novomanželé zazvonili na zvon, aby se jim nenarodily hluché děti.

⁶⁵ zdroj: Bologne, J. –C: Svatby. Dějiny svatebních obřadů na západě, Volvox Globator, Praha, 1997

členové rodiny: Odile, Geneviève, Cécile a Gilles

Mauchamp, N.: les Français: mentalités et comportements, strana: 81-89, (vlastní

překlad)

Poté se vydal průvod na zpáteční cestu, kde novomanželé před vstupem do domu museli symbolicky uklidit a použité nástroje dát na své místo, aby předešli podezření, že jsou líní. Hostům se podávala polévka. Svatba se konala většinou ve velké stodole, kde na stole byla prostěradla vyzdobená květinami. Svátečním obřadem se utvrzuje přátelství obou rodin novomanželů. Podávaly se slavnostní jídla⁶⁶. Mládenci se snažili ukrást nevěště střevíc. Pokud se jim to podařilo, musel jej manžel vykoupit zpět, také podvazek, jehož kousíčky se prodávaly v dražbě. Svatba trvala 2 či 3 dny. Novomanželé se nakonec schovali, ale hrozilo jim, že budou odhaleni a vypuzeni ze svého místečka a budou muset sníst „rotie“⁶⁷.

Současná svatba

Pokud jsme pozváni na obřad, dostaneme oznámení obou rodičů budoucích novomanželů, kteří oznamují, že se budou jejich děti brát. Uvádí se místo, den, hodina, přesná adresa konání svatby. Jde o tradiční oznámení, ale často se také stává, že oznámení (méně konvenční), rozesílá sám mladý pár⁶⁸.

Z tohoto oznámení vyčteme, že půjde o obřad církevní a že se uskuteční v katolickém kostele, kde během mše oddávajícímu se páru požehná kněz. Je tomu tak v případě většiny Francouzů, katolického vyznání, uzavírají sňatek církevní, a to přesto, že do kostela nechodí. Svatby v katolických kostelech se nikdy nekonají v neděli, většinou jde o sobotu.

Svatba se obvykle koná v sobotu, převážně v jarních a letních měsících. A to z praktických důvodů – je pěkné počasí a lidé jsou více disponibilní. Svatby se nekonají v měsíci květnu dle pověry⁶⁹.

Ve Francii je nárok na několik volných dní, určených na svatbu, ze zákona. Jedná se o 5 dnů či více (viz. foto-příloha 10, 11).

Oddává se povinně na radnici, jde o občanskou svatbu. Poté v kostele, kde se koná mše a požehnání. To v případě církevního sňatku, který se čím dál více stává především společenskou událostí.

⁶⁶ mnoho masitých pokrmů a cukroví

⁶⁷ jde o cibulovou či vinnou štědře opepřenou polévku

⁶⁸ také se oznámení zveřejňuje v novinách jako Le Figaro, Le Monde, Libération či v oblastním tisku.

⁶⁹ jde o měsíc Panny Marie, který přináší neštěstí, hlavně tím, že by nevěsta byla neplodná.

Oddávaný pár se musí tedy odebrat nejprve na radnici v místě bydliště snoubenky, kde je starosta prohlásí za manžele-poté co jim připomene občanské povinnosti manželského páru. To vše se odehrává před bustou Marianne⁷⁰, za přítomnosti dvou svědků. V závěru je novomanželům předán závazný dokument, jimž je oddací akt úředně stvrzen, a kam budou později doplněny poznámky o občanskoprávním postavení dětí, které se v této rodině narodí. Ty dostanou příjmení otce. Nevěsta obecně přejímá jméno manžela, ale může si ponechat dívčí jméno.

Pokud se pár nechá oddat i církevně, účastní se civilní svatby pouze světci a nejbližší členové rodiny a přátelé.

Dalším krokem je církevní obřad. Do kostela vchází tradičně jako první ženich za doprovodu své matky. Pak přijde na řadu příbuzenstvo a hosté. Nevěsta je nejčastěji oblečená v bílých šatech⁷¹. Ženich je v tmavém obleku, svatebčané ve svátečním oblečení. Nevěstu následují dvě družičky-děti ve věku 5ti let, které ji nesou závoj, aby se neušpinil.

Francouzi kladou velký důraz na tradiční bílé šaty nevěsty, které nemůže manžel vidět dříve, než na svatbě.

Během obřadu trvajících asi hodinu, si pár vymění jednoduché prstýnky, které budou nosit jako znamení závazku. Po ukončení obřadu zůstávají všichni chvíli před kostelem, aby zde mohli fotografové zvěčnit tuto velkou událost. Kostel je vyzdoben pro tuto událost spoustou květin. Nevěsta má připravenou krásnou kytici. U východu z kostela se otočí a vyhodí ji do vzduchu. Sestřenice a mladé dívky na vdávání se pokouší kytici zachytit a které se to podaří, se dle tradice první vdá.

Při východu z kostela, vycházejí novomanželé jako poslední, kde jsou již všemi očekáváni. Svatebčané házejí „pro štěstí“ na novomanžele zrnka rýže. Poté oslavovaný pár nastoupí do auta, ozdobeného květinami, stuhami a útržky bílého tylu⁷². Ostatní, za mohutného zvuku klaxonů, je následují až k místu, kde se koná svatební hostina. Poté novomanželé otevírají tančící bál, někdy je opravdová živá kapela, která oživuje večírek.

⁷⁰ Marianne- jeden ze symbolů republiky od roku 1792, reprezentován bustou ženy

⁷¹ zajímavostí je, že dříve bylo tradicí až do konce 19. století, že nevěsta nosila černé šaty.

⁷² kousky nevěstina závoje

Sál na svatbu je velmi často pronajímán v dané vesnici či městě, jde o místnosti⁷³ určené na tyto oslavy. Jsou vyzdobeny, často svatbu provází moderátor, který svatbu provází. Bývá zvykem chodit na svatební hostinu do restaurace, ale to znamená počítat dvakrát vyšší cenu než obvykle. Je třeba počítat pro každého hosta s cenou 50-60 euro, bez vína.

Dříve platili svatbu rodiče nevěsty, dnes však se tyto zvyky velmi změnilly. Budoucí manželé žijí často společně už několik let před svatbou. Z tohoto důvodu, každý z rodičů novomanželů platí své pozvané hosty. Dle tradice, hosté přinášejí dárky svatebčanům.

Dnes, velmi často se upřednostňují finanční hotovosti v obálce, což umožňuje vybrat si dle vlastního přání nebo jet na svatební cestu. Pozvaný přítel na svatbu dává dárek nebo nechává částku kolem 100-150 euros, jde o tradiční svatbu.

Výběr svatebního daru: Pokud pozvaní znají dobře budoucí novomanželé, mohou vybrat vhodný dar sami. Další možností je zjistit si název obchodu, kterému byla svěřena tzv. „svatební listina“. Tendence, kdy si snoubenci vybírají v obchodech dary, které by chtěly dostat, se velmi rozrůstá. Poté stačí, aby tam hosté zatelefonovali či osobně zašli a zvolili odpovídající dar.

Svatební hostina: Zajímavostí je, že hostina, složená z několika chodů, začíná kolem 17 hodiny odpoledne a končí až kolem 20. hodiny večer. Svatební tabule bývá uspořádána ve tvaru písmena U, kde všichni hosté, kteří vejdou do sálu, si najdou své místo. Místo každého je předem označeno, stoly jsou určeny pro mladé přátelé a příbuzné, kteří se snaží o vytvoření příjemné atmosféry. Uspořádáním stolů se uprostřed sálu vytvoří prostor k tancování, kdy svatebčané jsou umístěni dokola. Po slavnostním jídle se hosté věnují zábavě, kde jeden ze zvyků je dražba nevěstina podvazku.

*Nevěstina podvazek:*⁷⁴ Jde o francouzský zvyk. Pro tuto výjimečnou příležitost si nevěsta podvazek navlékne. Ten je pak během hostiny prodáván v dražbě. Pokaždé, když někdo z mužů přihodí určitou částku, tak nevěsta diskrétně podvazek posune výše. Pokud muže přetrumfne nějaká

⁷³ dané místnosti mají kapacitu obvykle pro 100/150 lidí

⁷⁴ podvazek je proužek pružné látky, kterým je přidržována punčocha.

žena, tak nevěsta posune podvazek trochu níže. Ten, kdo dá nejvyšší sumu, a tedy vyhrává, má právo podvazek z nevěstiny nožky sundat. Tato tradice významně hostinu oživí a navíc přinese mladému páru peníze na svatební cestu.

Kolem 4.- 5. hodiny ráno novomanželé diskrétně opouštějí sál, aby měli čas pro sebe. Kolem 6. - 7. hodiny ráno, kdy svatba končí, dle tradice novomanželé musejí sníst v posteli speciální pokrm pro tuto příležitost. Jde o chlebová polévka s cibulí.

I dlouho po svatbě, když manželé už dávno nejsou „mladými novomanželi“, si rádi připomenou onen velký den, rádi oslavují výročí svatby:

- 2 roky po svatbě: papírová
- 7 let po svatbě: vlněná
- 25 let po svatbě: stříbrná
- 30 let: perlová
- 35 let: rubínová
- 40 let: smaragdová
- 45 let: pozlacená
- 50 let: zlatá
- 60 let: diamantová....

Zhodnocení svateb

Za posledních 20 let, rodina bezpochyby prodělala spoustu změn. Jasným důkazem je skutečnost, že 45 % dětí je narozeno mimo svatbu⁷⁵. Věk první svatby se značně posunul, rozšířilo se odmítání svateb a často je svatba uskutečňována po narození prvního dítěte.

Tři případy z 10, kdy se děti účastní svatby rodičů. Přes zvýšený počet jednočlenných rodin⁷⁶. 13% dětí mladších 15ti let žijí v těchto typech rodin. Počet těchto rodin se během 80. let 20. století zvýšil o 20%.

⁷⁵ jde o první narození

⁷⁶ svobodné matky, rozvedené či vdovy

Ženy, které nejsou vdané a bezdětné páry jsou velmi málo početné. Francouzi chtějí mít děti, nejméně dvě, děti - jedináčci se staly méně početnými než dříve, před válkou, početných rodin ubývá.

Po stagnaci 80. let 20. století, počet rozvodů se znovu zvyšuje. Současný stav je 39 rozvodů na 100 svateb. Udává se, že 39% svateb končí rozvodem. Pravděpodobněji, v současnosti by bylo soustředění rozvodů, těch bývalých generací, kteří se neodvažovali rozvést dříve a těch, kteří to udělali poté, co děti odešly z domova a především nové generace, kteří vůbec neváhají s rozvodem. Jde o 3 případy ze 4, kdy o rozvod žádá právě žena. Jsou dva důvody: profesionální nezávislost a finanční růst žen, různá práva, nároky na příspěvky pro ženy žijící samotné s dětmi.

Od listopadu 1999, občanský pakt solidarity (pacs)⁷⁷ umožňuje osobám žijících společně se smluvně sjednotit, tím že se zapíší na registraci v místě bydliště.

Věk prvního sňatku se zvýšil o 5 let za posledních 20 let. Ženy, které se vdávají poprvé, mají v průměru 28,3 let a jejich muži 30,4 let oproti 23 a 25 let v roce 1980 (29,5 a 27,4 v roce 1996).

Cyklus manželského života tedy může být zdůrazněn následujícími obdobími: svobodný stav, konkubinát, samostatné a společné bydliště, první narození, svatba, druhé narození, rozvod, celibát, konkubinát, znovu svatba a vdovství.

Od konce druhé světové války, Francouzi dosáhli velkého vítězství: volební právo (1944), právo rozhodovat se o vlastním těle (např. antikoncepce), a především masivní vstup na trh práce. V roce 1954, ženy představovaly přibližně třetinu aktivní populace, dnes jde o necelou polovinu (47,9%). Ženy ve věku 15-49 let (80%) pracují.

---

⁷⁷ PACS –občanský pakt solidarity, jde o smluvní závazení dvou mladých lidí, kteří se chtějí vzít, jde o jakousi formu předmanželství. Každý má nadále svoje jméno. 31 000 párů v roce 2003 podstoupili tento „před-sňatek“ (oproti 25 000 v roce 2002), v úplném počtu 105 000 od svého vzniku. Jde o plnoleté osoby, zakázány příbuzenské vztahy. Je možná vzájemná materiální půjčka. Jde o alternativu sňatku, kde je možné snadněji se rozejít. 10 675 těchto párů se rozešli. (z toho 4927 v roce 2003), tedy 1 z 10. Jde o legitimaci mladých párů jako dříve zasnuby. Běžné je tomu spíše ve větších městech.

Svatby s cizinci: V současné době ve Francii jde o 1 svatbu z 5, kde hovoříme o sňatku s cizincem, cizinkou. V roce 2002, šlo o 53 000 svateb, které měli manžela-cizince, z toho 45 000 smíšených a 8 000 svateb pouze mezi dvěma cizinci. Od roku 1995 se počet takových sňatku zdvojnásobil. Africké národnosti představují více než 4 smíšených sňatků či s jedním cizincem z 10. Takové sňatky umožňují získat cizincům ihned trvalý pobyt.

2. 6. 3. Jmeniny a narozeniny ⁷⁸ (pozn. č. 78)

Co se týká narozenin, stejně jako v mnohých zemích se pro tento den připraví dort se svíčkami, jejichž počet odpovídá věku oslavence a ten je sfoukne.

Jmeniny: Až donedávna v podstatě všichni nosili jméno některého svatého v den svátku svatého patrona/patronky, zaznamenaného v kalendáři. Lidem stejného jméno se blahopřálo a dostávali dárky.

V současnosti tato tradice vymírá. Občanskoprávní stav totiž připouští i jiná jména, než ta, která jsou uvedena v kalendáři. Mnozí tam tedy své jméno nenajdou a proto ani jmeniny neoslavují. Další důležitou životní událostí dítěte jsou křtiny.

V dané rodině dodržují oba zmíněné svátky, ale více se dbá na narozeniny, kdy se schází více členů rodiny a připravují se výtečné pokrmy.

2. 6. 4. Pohřeb, kult mrtvých ⁷⁹ (pozn. č. 79)

Francie je jednou ze zemí, kde žijí nejstarší lidé. Dnes, pokud zemře někdo blízký, se tato smutná událost oznamuje nejčastěji telefonem, nejrychlejším způsobem. Dále jsou známí seznámeni s tragédií prostřednictvím smutečního parte⁸⁰. Na venkově rovněž bývá parte vyvěšeno ve výlohách obchodu. Další způsob oznámení je v novinách, kde se uvádí datum a místo pohřbu. Pohřby se konají 2 - 3 dny od úmrtí.

⁷⁸ Zdroj: Mauchamp, N. :Les Français. Mentalités et comportements, Cle International, 1998
členové rodiny: Odile, Gilles

⁷⁹ Zdroj: Mauchamps, N. :: Les Français: Mentalités et comportements,
strana 86-vl. překlad)

Fresney, L. :Atlas des Français, Autrement, 2000

členové rodiny: Pascal, 35 let, Gilles, Odile

⁸⁰ dokument často vytištěný šedou či černou barvou

Minulost pohřbívání ⁸¹ (pozn. č. 81)

V minulosti se bdilo u nebožtíka v domě. Pokud se umíralo v domácím prostředí, poté co mrtvý zavřel oči, zastavily se nástěnné hodiny, zakryly se všechna zrcadla v domě, zabraňovalo se vstupu světla do místnosti. Sousedé či členové rodiny přicházeli pomoci mrtvému obléct ho do šatů, uložit jej na postel a poté osvětlit danou místnost pouze voskovými svíčkami. Až po uložení do rakve, která byla nachystána těsně před pohřbem. Všichni známí mrtvého a jeho rodina přicházeli, aby se shromáždili před tělem zesnulého a pokropili jej svččenou vodou..

Tento rituál měl zajistit zesnulému přechod z tamního života k onomu, záhrobnímu světu, až do ráje... Dnes se však od tohoto zvyku upouští.

Dříve se většina pohřbů prováděla dle katolického rituálu. Na venkově se shromažďovalo při odvozu mrtvého těla z domu, pěšky se chodívalo v průvodu za rakví až do kostela, kde se konal náboženský obřad, poslední rozloučení ze zesnulým. Poté se šlo na hřbitov. Rakev neslo několik mužů. V průvodu šla blízká rodina, oblečená ve smutečním⁸². Muži v tmavém obleku, ženy v černém a obličej měly zahaleny smutečním černým závojem.

Současnost

Rodina často pověřuje péči starat se o administrativní záležitosti a pohřeb, přáteli či příbuznému z rodiny, který je méně zasažen smutkem než nejbližší část rodiny. Obrací se na pohřební službu, která zajišťuje pohřeb, den konání, místo, výběr rakve, odvoz těla zesnulého ve specializovaném pohřebním, černém autě⁸³ se závěsy a celkovou organizaci pohřbu. Často osoby před smrtí vyjadřují⁸⁴ jejich poslední vůli“, přání týkající se pohřbu. Mají rovněž obřad organizovaný a placený dopředu u pohřební služby.

Lidé, kteří si přejí být pohřbeni do rodinné hrobky, se musí platit určitý poplatek obci. Rodina nemusí bdít u těla, shromažďuje se k poslednímu rozloučení těsně před pohřbem.

⁸¹ zdroj Fresney, L.:Atlas des Français, Autrement, 2000
Mauchamp,N.:Les Français. Mentalités et comportements, 1998
Člen rodiny: Gilles

⁸² smutek se nosíval nejčastěji po dobu jednoho roku

⁸³ auto, které jede do kostela, poté na hřbitov

⁸⁴ vyjádření buď ústně či písemně

Lidé, kromě nejbližší rodiny, se shromažďují v kostele a účastní se mše či požehnání, která netrvají příliš dlouho. Odtud, většina lidí odchází a pouze nejbližší jdou na hřbitov, kde kněz pronáší několik slov během pokládání zesnulého do země. Lidé přinášejí květiny, jak živé, tak umělé a pokládají je přes pozlacenou pásku, kde jsou uvedeny příbuzenské svazky zesnulého. Květiny se pokládají na hrobku.

Smuteční hosté upřednostňují tmavé oblečení. Výstřednosti či sportovní oblečení je nevhodné.

Strach ze smrti

Francouzi (68 %) prohlašují, že nemyslí na svoji smrt. Z čeho mají největší strach při pomyslení na smrt, je trápení (43 %) a skutečnost, že opustí své blízké (35 %).

Ačkoliv 3 Francouzi ze 4 si přejí zemřít doma, velká většina lidí umírá v nemocnici. Pouze 4 Francouzi z 10 věří na posmrtný život. Upřednostňují rychlou/náhlou smrt, tzv. "krásnou smrt" před smrtí, kterou cítí, že přichází a na kterou se mohou postupně připravovat.

Konec života je čím více brán na vědomí díky péči (dočasné výpomoci, zmírnění). Smrt se stává intimní záležitostí, je připravována a organizována ještě za života dotyčné osoby. Pohřeb či kremace jsou dle výběru rodiny zesnulého a pohřební obřad se stává více osobní. Pouhých 10 % Francouzů praktikuje své náboženství, mnozí dodržují náboženské obřady (80 % zesnulých). Jde zároveň o potřebu respektování rituálu (obřadu), který pomáhá ke splnění smuteční práce, aby se smrt stala snesitelnější pro nejbližší a znamená přechodu do jiného světa⁸⁵.

Dříve se rakve vzájemně velmi podobaly, ale dnes podoba mizí a každý si upravuje dle svého vkusu. Jde o velmi osobní záležitost. Pohřební služby si dobře všimly tendence „zosobňování“ mrtvého a nabízejí velké množství předmětů blízkým, kteří utrácejí v průměru 3811 euro na pohřeb svých nejbližších.

„Vše co se rodí, umírá“ (Quintilianus)

⁸⁵ na posmrtný život, víru v život po smrti, jiný život věří – 38 % Francouzů, 1999

2. 6. 5. Svátky a obyčeje ⁸⁶ (pozn. č. 86)

Rodina velmi dodržuje svátky rodinné i náboženské. Využívá příležitosti k rodinným oslavám, kde se schází celá rodina.

Některá města a vesnice oslavují také den svého patrona (patronky) pořádáním procesí, bálů, soutěží, lidových veselic nebo hostin, čili – posvícením. Tyto svátky mají většinou velmi starobyrou tradici.

Občanské svátky

První Leden či Nový rok

Oslavuje se Nový rok. Přeje se šťastný, nový rok, posílají se novoroční blahopřání ⁸⁷. Dávají se novoroční předsevzetí ⁸⁸. V ulicích řidiči oslavují Nový rok hlučným trubením. Tento den se nepracuje. Prarodiče dávají vnoučatům novoroční dárek ve formě menší peněžité částky. Je zvykem dát nějaký obnos i domovníci, hlídači domu, který obýváte, poštovnímu doručovateli, a také hasičům, kteří chodí dům od domu s přáním a kalendářem na prodej.

Předvečer (Svatý Silvestr) se slaví podobně jako u nás. S radostí se očekává příchod Nového roku. Když zvoní půlnoc, přestává se tančit, jíst, přerušuje se zábava a chodívá se pod jmelí, které je zavěšené na stěně, což přináší štěstí. Pod tímto jmelím se vyslovují tradiční přání a předsevzetí a dává se polibek.

14. červenec

Jeden z nejoblíbenějších národních státních svátků, oslava pádu, dobytí Bastily během francouzské revoluce 1789. Všude visí národní prapory. Jde o příležitost k pobavení se, období, kdy je pěkně a je příjemné trávit tento svátek venku. Den předtím, 13. 7. bývá zvykem pořádat menší taneční oslavy, zakončené večerním velkolepým ohňostrojem.

⁸⁶ zdroj: Mauchamp, N.: Les Français. Mentalités et comportements, Cle International, 1998
Aoun, J.: Guide des Fêtes et Folklores de France, Solar, 1999
Fresney, L.: Atlas des Français, Autrement, 2000

Členové rodiny a vlastní pozorování

⁸⁷ jejich výměna je možná během celého měsíce ledna

⁸⁸ nekouřit, držet dietu, studovat pravidelně francouzštinu,...

Tento den, v Paříži, na Champs-Élysées, nádherný vojenský průvod za přítomnosti prezidenta republiky i celého diplomatického sboru. Prezident pronáší svůj tradiční slavnostní projev. Večer, taneční zábavy (zdarma), v ulicích, před radnicí města, kde se hodně tančí tradiční tance v doprovodu akordeónů. Taneční zábavy ve městech, vesnicích, ukončení slavnosti velkým ohňostrojem. Děti vypouštějí petardy.

Ve Francii jsem byla v letních měsících, kdy se v červenci oslavuje jeden z nejdůležitějších státních svátků, a to 14. červenec, pád Bastily. Měla jsem možnost vidět oslavu ve městě Bordeaux. Předcházející den, 13.7. bývá zvykem v menších vesnicích pořádat oslavu. Bydlela jsem ve městě Canejean, kde jsme se s rodinou oslav účastnila. Jde o vystoupení živé taneční skupinou, kde se všichni lidé baví. Setkává se zde mnoho přátel, kteří se znají. Tato taneční zábava trvá do ranních hodin a je ukončena krásným ohňostrojem

Všichni jsou již naladěni na vlastní státní svátek 14.7. Jde o volný den, pokud vyjde na čtvrtek jako letošní rok, lidé si berou dovolenou i na pátek, tak mají 4 dny volna vcelku. Navečer se lidé scházejí, aby viděli krásný vojenský průvod, poté následuje jak předešlý den taneční zábava s ohňostrojem na řekou Garonnou, která protéká Bordeaux.

11. listopad

Dalším významným státním svátkem⁸⁹. Oslavuje se konec první světové války (1918) v každém městě i na venkově. Bývalí vojáci jedou ve slavnostním voze a pokládají květiny k pomníkům zemřelých válečných hrdinů. Památka mrtvých vojáků ve Francii.

Jde rovněž o den svatého Martina⁹⁰. Jde o nejpopulárnějšího světce.

První květen

Svátek práce⁹¹. Odbory pořádají různé manifestace (průvody, lidové oslavy, shromáždění).

⁸⁹ volný den od roku 1922

⁹⁰ jeho jméno se používá ve spojení „léto svatého Martina“

⁹¹ volný den již od roku 1947 na uctění památky masakru pracujících, stávkou v Chicagu roku 1886

Jde rovněž o svátek „Konvalinek“, květina, která se dává svým nejbližším. Tato krásná květina přináší štěstí. Prvomájovým zvykem je darovat právě konvalinky pro štěstí těm, jež máme rádi. Ten den však nikdo nepracuje!

Osmý květen

Národní svátek oslavuje kapitulaci Němců v 1945. Oslava konce 2. světové války. Jde o příležitost uctění památky vojáků, kteří ve válce položili životy za svou vlast. Váleční veteráni kladou květiny k pomníkům padlých. V Paříži, pod Vítězným obloukem, prezident republiky obnovuje oheň na hrobu neznámého vojína. V ulicích měst probíhají vojenské přehlídky.

Církevní svátky

Epifanie, svátek tří králů

Tento svátek, který je 6. ledna, oslavuje příchod tří králů⁹². V tento den není volno, ale jde o původně církevní svátek. Připomíná návštěvu Tří králů, kteří přišli Božímu děťátku darovat zlato, myrhu a kadidlo. Při této příležitosti se v rodině či mezi přáteli se jí speciální pokrm určený pro tento den - galette⁹³, ve kterém je schovaný malý předmět z porcelánu či plastu. Ten, kdo jej objeví při jídle ve svém kousku, je prohlášen za krále/královnou svátku. Nasadí si korunu z pozlaceného papíru a může si vybrat královnu, chce-li /platí i obráceně. Poté se připijí na jeho/její zdraví.

Tento zvyk je udržován nejen doma, ale i na úradech, u přátel i u prezidenta republiky. Po celý měsíc je tato pochoutka k dostání v pekařství. Recept a vzhled se různí od severu k jihu země, velmi velké množství různých druhů. Tímto svátkem končí vánoční období.

Hromnice

Tento svátek se vždy slaví 2. února⁹⁴. Během toho jde spíše o rituál ohně, který se zdá být původem tohoto svátku, neboť tento den dívky /ženy rozsvěcovaly svíčky, aby ochránily dům před bleskem a požárem. Dnes,

⁹² Tři králové – Kašpar, Melichar a Baltazar

⁹³ galette-tenký koláč z listového těsta, připravuje se především na svátek Tří králů

⁹⁴ v katolické tradici, jde o oslavu Panny Marie.

jméno svátku zůstalo, ale tradice se změnila. Připravují se palačinky, při přípravě bychom měli mít drobný peníz v ruce, abychom byli bohatí po celý rok.

Tento svátek je znamením začátku masopustu⁹⁵ - obdobím zábavy, převleků a maškarních plesů, které končí v masopustní úterý⁹⁶. Ve Francii je množství karnevalů⁹⁷. Jeho květinové vozy a groteskní postavy s obřími papírovými hlavami jsou ale více než dobrou zábavou pro turisty, kteří tvoří většinu publika. Původně byl karneval svátkem během kterého lidé dováděli až do půstu⁹⁸, období střídmosti a pokání, trvajících po dobu 46 dnů před Velikonocemi.

Svatý Valentýn

Svátek zamilovaných (14. února) je anglosaská tradice a byl do Francie zaveden. Dávají se květiny a vyměňují dárčky, pokud „valentýn“ je od své „valentýnky“ vzdálen, posílají si zamilované lístky.

Svatý Jan

(24. června) Příchod léta je poznamenán ohni zapálených hranic. Kdysi se kolem nich tančilo a oheň přeskakoval. Dnes často lidem stačí se sejít s přáteli.

Svatá Kateřina

(25. listopadu). Mladé dívky, které si do 25 ti let nenajdou manžela, mohou slavit tento svátek. Protože se jich dnes v takové situaci nachází spousta a společnost na manželství pohlíží jinak než dříve, od oslav se upouští a svátek se slaví jinak než dříve. Dívky dostávají zelený či žlutý čepec nevídaných tvarů, které si samy ušily. Vydávají se na bál a říká se jí „Kateřinky“.

⁹⁵ označován ve Francii jako „le Carnaval“

⁹⁶ označován ve Francii jako „le Mardi Gras“

⁹⁷ z nejznámějších karnevalů je v Nice, na jihu Francie

⁹⁸ označován jako „le Carême“

Velikonoce

Svátek vzkříšení Ježíše Krista, slaven první neděli po úplňku, kde následuje jarní rovnodennost⁹⁹. Trvá dva dny: Neděle a Pondělí Velikonoční, zvony kostelů vyzvánějí do všech stran.

Zvony podle legendy odlétají do Říma, a když letí nad Francií, tak upouštějí čokoládová vajíčka, která pak děti nacházejí v zahradách nebo na talíři. Dětem se dávají i jiné čokoládové figurky: slepičky, zajíčci, zvonky a rybičky, které se staly součástí dnešních lidových Velikonoc. Tradiční velikonoční pokrm je jehněčí hřbet.

Děti dostávají cukrovinky/sladkosti: velikonoční čokoládová vajíčka, bonbony ve tvaru malých vajíček....Na venkově bývá zvykem, že děti hledají dobroty schované v zahradě.

Nanebevstoupení Páně

Církev slaví nanebevstoupení Páně.¹⁰⁰ Katolíci jdou do kostela a všichni se radují z dvoudenního odpočinku.

Svatodušní svátky

Jde o křesťanský svátek¹⁰¹. Mezi Velikonocemi a Božím hodem svatodušním bylo šest nedělí. Boží hod svatodušní, zvaný také svátek Soslání Ducha svatého¹⁰² může připadnout na dny od 10. května do 13. června. Pro srovnání se ve Starém zákoně padesátý den po Velikonocích připomínal jako den, kdy Mojžíš na hoře Sinaj obdržel Desatero.

Nanebevzetí Panny Marie

Tento svátek připadá na 15. srpna, jde o svátek Panny Marie a všech Marií, v tento den, Církev oslavuje zázračné konání Panenky Marie. Jde o velký letní svátek. V mnohých městech se konají náboženské procesy, folklórní festivaly,...

---

⁹⁹ jde o pohyblivý svátek

¹⁰⁰ 40 dní po Velikonocích, čtvrtek

¹⁰¹ 50 dní po Velikonocích

¹⁰² na památku ohnivých jazyků, v jejichž podobě sestoupil sv. Duch na apoštoly

Svátek všech svatých (1.11),

Památka všech zemřelých - Dušičky (2.11)

První listopad, jde o svátek všech svatých, následujícího dne jde o den Mrtvých. Vzpomínka na zemřelé. Tento den se chodí na hřbitovy, kde se pokládají květiny - především chryzantémy na hroby svých blízkých zesnulých. Svátek zesnulých je rituálem, který se velice dodržuje..

Statistika: ¹⁰³ (pozn. č. 103)

- 70% Francouzů, kteří chodí na hřbitovy (na Dušičky)
- 60 000 hřbitovů ve Francii
- 25 miliónů květináčů chryzantém se každoročně prodává (především na Dušičky)

Vánoce

Ve Francii jde o jeden z nejdůležitějších svátků mající svůj původ v obřadech církve katolické. K oslavě Kristova narození je zobrazována scéna s Pannou Marií, svatým Josefem a Ježíškem v jeskyni nebo ve chlévě. Jesličky jsou vystavovány v kostelech a v domácnostech. Tvoří součást výzdoby – tak jako okrášlený vánoční stromeček. Některé kostely umožní 24. prosince kolem půlnoci podívanou na „živé jesličky“, kde v roli osob z obrazu Narození Páně vystupující farníci.

Pevný svátek připadá vždy na 25.12., svátky konce roku. Ze 24. na 25. 12 se slaví buď v rodině či v restauraci. Slavnostní vánoční jídlo tvoří uzený losos, ústřice, plody moře, husí játra, krůta s kaštanovou nádivkou. Jako dezert se podává „bûche de Noël“, ¹⁰⁴. Na konec se popíjí nejčastěji šampaňské a dobré víno.

Pro praktikující katolíky začíná štědrovečerní večeře až po půlnoční mši, u ostatních dříve. Malé děti jdou spát, protože nesmějí vidět Ježíška ¹⁰⁵. Ten se v noci u nich doma zastaví a nechá tam dárky – obvykle vedle krbu nebo jejich bot, připravených pod vánočně ozdobeným stromečkem. A tak 25.

¹⁰³ zdroj: Fresney, L.: Atlas des Français, Autrement, 2000

¹⁰⁴ vánoční roláda tvarem připomínající kmen, poleno-odtud pochází název této vánoční speciality.

¹⁰⁵ ve francouzštině pro Ježíška máme výraz: le père Noël =tedy v překladu „otec vánoč“

prosince ráno všechny děti se seznamují s novými hračkami. Rodina se opět schází u stolu s dobrým jídlem a rodinný svátek pokračuje.

Poté se chodí na půlnoční mši do kostela, kde můžeme obdivovat jesličky s děťátkem Ježíška a mnoho figurek z Betléma. Zvyk vánočního stromku se rovněž ujal ve Francii, jako u nás, zdobí se jedle/smrk/ borovice/.

Večer, malí i dospělí dávají ke krbu či pod jedli předměty, kam jim má Ježíšek během noci přinést dárky.

Vánoce pro děti: Rodinní příslušníci dávají dítěti dárky. Velmi často, i když nemají velké finanční příjmy, utrácejí velké částky za nákup hraček pro své ratolesti. Nechtějí je v žádném případě zklamat. Děti napsaly Ježíškovi, co by si přáli najít pod stromečkem a rodiče se snaží, aby děti tam vše našly.

Další slavné svátky

Svátky rodinných příslušníků

Svátek matek: z rodinných svátků je právě tento svátek dodržován nejvíce¹⁰⁶. Menší děti připravují ve školách vlastnoručně vyrobené dárečky.

Svátek otců: Tento svátek přichází o měsíc později.

Svátek babiček: Ve Francii se rovněž setkáváme s tímto svátkem.

První duben

Apríl je dnem šprýmařů, je dovoleno „navádět“ přátele smyšlenými báchorkami. Děti se baví tak, že zavěšují na záda dospělým ryby vystříhané z papíru. Jde o běžný, pracovní den.

Nejoblíbenější svátky rodiny

Rodina u které jsem byla, největší důraz klade na nejdůležitější zimní svátky, na Vánoce. Při této události se schází celá rodina a přijíždějí do jedné rodiny, každý rok se rodiny střídají.

Rodina je velmi početná, tak někdy bývá složité ubytovat všechny členy. Pro hostitelku domu je příprava velmi náročná, hlavně ohledně jídla. V této

---

¹⁰⁶ jde o poslední květnou neděli, u nás jde o 2. květnovou neděli.

rodině se upřednostňují na štědrovečerní jídlo jíst plody moře a ústřice a mnoho dalších specialit, husí játra, různé druhy masa a vše je zakončeno typickým dezertem, Bûche de Noël.

Mše se koná ráno, poté velká hostina a večer velký ples. Tyto oslavy jsou dnes především poutními svátky určené k zábavě¹⁰⁷. V některých vesnicích jde o příležitost sportovních utkání.¹⁰⁸ Tyto oslavy jsou provázeny pitím alkoholu, který hraje důležitou roli ve všech slavnostech, večírky či přátelskými večeřemi. Faktem zůstává, že pití sklenky alkoholu uvolňuje napětí, zlepšuje atmosféru, pomáhá k lepší vzájemné komunikaci.

Nesmíme zapomenout na jídlo, které hraje jednu z nejdůležitějších rolí. Pokud jde o veřejnou slavnost, je mnoho stánků s nejrůznějším občerstvením a pokud se jedná o soukromou oslavu, jde o pokrmy podávané u stolu. Vždy jde o pohoštění méně či více honosné dle dané příležitosti. Rodinné oslavy, jako narození, křtiny, přijímání, svatby...zde jde především o možnost kvalitně se najíst.

Jít na slavnost, znamená především se odreagovat od každodenního shonu (práce, starostí kolem dětí,...) a stereotypu. Samozřejmostí je i dodržování slavnostního oblečení, na který se neklade takový důraz jako dříve. Nechodí se speciálně ke kadeřníkovi, ale přípravy jsou mnohem delší než na běžný pracovní den. Hlavně ženy se důkladněji připravují, nosí doplňky a chtějí se všem samozřejmě líbit.

3. Sociologický pohled na postavení žen ¹⁰⁹

(pozn. č. 109)

Sociologie práce byla až do 50. let 20. století mužskou disciplínou. Přestože její náplní mělo být odhalování rozdílů a hierarchií ve sféře práce a pracovního trhu, dlouhou dobu nevěnovala ani tu nejmenší pozornost nerovnostem mezi mužskou a ženskou prací. Ve Francii se první vlaštkou

¹⁰⁷ různé atrakce pro děti, mládež, stánky, kde se kupují cukrovinky,...

¹⁰⁸ například, na jihu Francie se konají závody mladých kraviček.

¹⁰⁹ Zdroj: Ardagh, J., Jones, C.: Svět Francie, Balios, 1998

Debbasch, Ch., Pontier, J.M.: La société française, Dalloz, 1991

Mermet, G.: Francoscopie, pour comprendre les Français, Larousse, 2005

stala v polovině 60. let práce socioložky Madeleine Guilbert: v knize *Funkce žen v průmyslu*¹¹⁰ odhaluje specifické rysy ženské dělnické práce.

Dokazuje, že zaměstnavatelé ve sféře průmyslové výroby využívají schopnosti, kterých ženy nabyly v oblasti rodiny prostřednictvím domácích prací¹¹¹. Tyto schopnosti jsou považovány za ženskou přirozenost, a nejsou proto uznávány a ohodnoceny jako profesionální kvalifikace, což vede k devalorizaci ženské práce. Tato kniha ale neměla takový ohlas, jaký by si zasloužila – byla pokládána spíše za práci ženy než za práci sociologa.

V 70. letech se ve Francii začalo aktivizovat radikální feministické hnutí a do výzkumných institucí nastoupilo mnoho žen-socioložek. V oblasti sociologie práce se jim podařilo dosáhnout zásadních změn paradigmatu: dokázaly totiž zpochybnit přímo definici práce. Do pojmu práce byla konečně zahrnuta i práce v domácnosti, ženy v domácnosti přestaly být označovány jako neaktivní a domácí práce začala být chápána jako základ patriarchálního vykořisťování.

Soukromé se tak stalo politickým. V této době ve Francii dochází k zásadním politickým, právním a institucionálním změnám, které ustavují rovnost ženských práv v rodině, ve vzdělání a ve světě práce. Objevují se konfrontace mezi právním přístupem, který zdůrazňuje upevnění rovnosti mezi muži a ženami, a sociologickým přístupem, který dokazuje reálné přetrvávání nerovností. Začíná být zpochybňována ochránářská logika ženské práce, která v podstatě zapříčiňovala mnohé nerovnosti: jednalo se zejména o ochranu ženy v mateřství, která vedla k představě slabé a křehké ženy, nestále potencionálně těhotné, jež rozhodně přispěla k devalorizaci ženské práce. Od té doby ženy požadují nový přístup ke skloubení pracovních a rodinných rolí, skloubení svobody pracovat a svobody být matkou.

V 80. letech byla v sociologii práce věnována pozornost právě problematice skloubení obou sfér – práce domácí a práce profesionální. Ukázalo se, že pokud chceme porozumět rozdílnému postavení mužů a žen na pracovním trhu, musíme nejprve zkoumat genderovou dělbu práce v rodinné oblasti. Nerovnost mezi pohlavími na pracovním trhu pramení

¹¹⁰ v překladu: *Les fonctions des femmes dans l'industrie*

¹¹¹ zručnost, přesnost, schopnost vykonávat více úkonů zároveň

v první řadě z faktu, že domácí práce je stále pokládána za ženskou povinnost.

Sociologie práce se ve Francii v 80. letech spojuje se sociologií rodiny. Hlavní teze této nové sociologie práce byly shromážděny v roce 1984 v kolektivní publikaci *Le sexe du travail (Pohlaví práce)*. Zdůrazňuje se zde, že sféra produkce a sféra reprodukce jsou dvě pracovní oblasti, ve kterých vládou nerovné vztahy mezi muži a ženami, a nerovnost na pracovním trhu pramení z nerovného rozdělení práce v rodině. Tímto dílem navíc končí období, kdy ženská práce byla pokládána jen za specifickou a marginální část práce jako takové. Nyní se již předpokládá, že každá práce má své pohlaví, buďto mužské anebo ženské.

Na počátku 90. let dochází k další, ještě významnější změně optiky: od sociologie ženské práce se přechází k sociologii genderových odlišností ve světě práce, od ženských studií se přechází ke genderovým studiím. Většina prací vzniklých v této době se zabývá srovnáváním mužské a ženské situace – mužských a ženských platů, kariér či životních drah.

Dále se objevuje myšlenka, že je třeba zabývat se mužskou prací stejným způsobem, jakým je zkoumána práce ženská, tedy jako genderově konstruovanou aktivitou – mužské pohlaví není neutrální.

Do analýzy jsou přibírána nová témata¹¹². Od otázky genderové dělby práce se přechází k otázce genderového rozdělení pracovního trhu. Otevírá se také studium vzdělání a výuky – 90. léta jsou obdobím spolupráce mezi sociologií práce a sociologií vzdělávání. Objevuje se totiž nový jev: dívky jsou ve škole na všech úrovních úspěšnější než chlapci. To otevírá otázku, jak vysvětlit přetrvávání profesionálních nerovností, přestože se tolik zvýšil ženský vzdělanostní kapitál.

V roce 1998 vychází nová kolektivní publikace, zabývající se postavením žen na francouzském pracovním trhu: *Les nouvelles frontières de l'inégalité (Nové hranice nerovnosti)*, ed. M. Maruani). Těmito novými hranicemi jsou zejména vysoká ženská nezaměstnanost, nejistota zaměstnání, koncentrace žen v nekvalifikovaných zaměstnáních a převaha práce na částečný úvazek. Na jedné straně roste rovnostářská dynamika

---

¹¹² vedle práce jako takové se zkoumá i zaměstnanost a nezaměstnanost či pracovní aktivita.

některých žen na trhu práce, na druhé straně se objevují nová rizika a nerovnosti.

Začíná se proto hovořit o « dualizaci » postavení žen ve společnosti, která je zapříčiněna nerovnostmi v samotné ženské populaci. Podle autorek a autorů této publikace studium vývoje odlišného postavení mužů a žen na trhu práce umožňuje odhalit strukturální změny, ke kterým došlo vlivem transformace aktivní populace. Zkoumání genderových odlišností na pracovním trhu nepřináší jen poznání specifík ženské práce, ale vede k celkovému pokroku v poznání pracovního světa jako takového.

Ve Francii, podobně jako v jiných zemích, došlo co se týče postavení žen na pracovním trhu k postupnému vývoji reprezentovanému třemi principy. Po prvotním principu formální rovnosti, který spočíval v rovnosti práv žen a mužů na pracovním trhu, následoval princip rovnosti zacházení, spočívající v přijetí zákonů proti přetrvávajícím faktickým diskriminacím, a nakonec byl přijat princip rovnosti šancí, jenž je spojen s pozitivními opatřeními, jež mají za cíl napravovat konkrétní důsledky nerovné situace.

Zejména judikatura Evropského soudního dvora umožňuje bojovat proti nepřímým diskriminacím prostřednictvím pozitivních akcí, jež mají odstraňovat faktické nerovnosti. Přesto všechna tato legislativní opatření jsou příliš slabá, zvláště vezmeme-li v úvahu, že odlišné zacházení s muži a ženami může být nakonec legálně ospravedlněno "potřebami podniku" nebo "silami trhu". Pozitivní akce a kvóty navíc vyvolávají ve Francii bouřlivé debaty, kontroverze a v soukromých podnicích je jejich aplikace spíše omezována.

Sociologie genderových nerovností na trhu práce se proto musí zabývat všemi následujícími úrovněmi: právem a normami, které právo ustavuje; mírou rozdílu mezi těmito normami a skutečností; politikami, které mají za cíl tento rozdíl odstraňovat; a nakonec strategiemi aktérů, založenými buďto na akceptování či neakceptování daných norem.

3. 1. Úloha ženy

Stále více žen se dostává do důležitých rozhodovacích funkcí, i když na tom nejvyšším stupni je jich stále málo. S pracovním postupem však neztrácejí francouzské ženy nic ze své elegance a stále kladou důraz na své ženství. A nikdy jim nechybí sex appeal.

Také ženy za posledních 30 let vydobily větší emancipaci – právní, profesní i sexuální. Svých práv se jim dostávalo pracně a pomalu. Volební právo dostaly teprve v roce 1945¹¹³. Od té doby byly všechny nerovnosti týkající se rozvodů, majetků a práva na práci postupně odstraňovány. Ženy se začaly uplatňovat v mnoha povoláních a úřadech¹¹⁴.

V minulosti francouzské ženy raději vykonávaly moc a vliv nepřímými metodami, v salonech jejich pravzorem byla spíše paní de Pompadour¹¹⁵ než Jana z Arku¹¹⁶. Militantní hnutí za práva žen nikdy ve Francii neměla velkou podporu.

Ve 2. polovině 20. století, emancipace žen a rozvoj ženské práce zrychlily přeměny rodiny. V lidovém prostředí a středních třídách byly ženy dlouhou dobu velmi početnými, aby pracovaly z ekonomických důvodů, protože musely vydělávat na živobytí. Mladé dívky, které pracovaly, věřily na svatbu, která by jim umožnila „přestat pracovat“. Ženy raději opouštěly práci a upřednostňovaly péči o domácnost a hlavně výchovu dětí

Bývaly doby, kdy byla nevěra častější než známost před manželstvím a kdy ženy byly většinou pannami až do své svatby nebo pokud nebyly, pečlivě se to tajilo. V 60. a 70. letech se ale stejně jako v jiných zemích stal nezávazný sex mezi mladými běžnou věcí, ale tendence oslábala především ze strachu před AIDS.

¹¹³ do roku 1965 musela dokonce manželka požádat manžela o písemné svolení, chtěla-li si otevřít bankovní účet či si vystavit cestovní pas

¹¹⁴ jako velvyslankyně, prefekty, dokonce i ve vyšších velitelských funkcích a v armádě. Ze škol vychází mezi novými lékaři 34% žen. V roce 1972 byla přijata první žena na vlivnou Ecole Polytechnique, která byla do té doby vyhrazena pouze mužům a měla dokonce při závěrečných zkouškách nejlepší výsledky.

¹¹⁵ paní de Pompadour – vl. jméno: Jeanne-Antoinette Poisson (Poisson v překladu=ryba) se narodila roku 1721. Jedna z nejznámějších milenek krále Ludvíka XV., měla titul oficiální milenkyně, šlo o podobné výsady jako měly královny, ale větší vliv.

¹¹⁶ Johanka z Arku (Jeanne d'Arc) - narodila se v době stoleté války mezi Anglií a Francií, asi v roce 1412, ve vesnici Domrény. Byla velmi zbožná, vlastenka se silnou nenávistí k Angličanům. Slýchávala hlasy svatých, že je třeba vyhnat Angličany. Nakonec byla upálena 30.5.1431 v Rouen za živa ve věku necelých 19ti let. V roce 1909 ji papež PiusX. prohlásil za blahorečenou a roku 1920 byla prohlášena za svatou.

Významnou roli v emancipaci žen sehrálo hnutí proti zákonům zakazujícím kontrolu porodnosti a umělé přerušení těhotenství. Zákon z roku 1920 - schválený nikoli z náboženských, ale demografických důvodů, aby se napravily ztráty ze světové války-zakazoval prodej antikoncepce a veškerou propagaci kontroly porodnosti. V 60. letech se tento zákon masově obcházel, docházelo přesto až k 700 000 ilegálním potratům ročně. Bohatší ženy jezdily na kliniku do zahraničí, chudší chodily k pokoutním doktorům či si potrat vyvolávaly samy. Ročně jich tak umíralo několik tisíc. Až v roce 1967 tento zákon byl odvolán.

Dnes se situace zlepšila, ale vlivné feministky si chtějí zachovat jemný ženský vzhled, protože přirozeně používají svůj šarm. Mladá generace počítá s tím, že v manželství a ostatních vztazích musí být mezi mužem a ženou větší rovnost a doba sobecké samčí společnosti skončila. Ženy již nenechávají muže, aby o všem rozhodovali a na nich nechávali jen péči o domácnost. Žena také žádá stejnou sexuální svobodu jako muž – nebo od muže požaduje stejnou věrnost. I to je u Francouzů novinka.

V současnosti velká část dvojic žije ve společné domácnosti ještě před svatbou a mnozí se o razítko z radnice začnou zajímat, teprve když čekají dítě. Po válce se ještě mýtus manželství udržoval, ale po roce 1972 počet ročně uzavřených manželství poklesl ze 417 000 na 266 000. Stát dokonce uznává status konkubinátu,¹¹⁷ čehož se hojně využívá. Přístup k tomuto chování se velmi liší podle společenských vrstev.¹¹⁸

Úřední potvrzení konkubinátu – je vydáno potvrzení, aby dotyčnému usnadnili pochůzky po obřadech kvůli sociálním výhodám¹¹⁹. Nejde o oficiální ani závazné potvrzení, ale je považováno za společenské uznání této alternativy manželství. Stále častější jsou případy, kdy takové páry sepisují smlouvu před notářem, aby zajistili partnerovi dědictví po své smrti či si uchovaly vlastní majetek pro případu rozchodu. Pokud nemají žádnou smlouvu, vše se považuje za vlastnictví majitele společného domu.

---

¹¹⁷ konkubinát-v překladu: le concubinage, jde o 800 000 párů, kteří jej využívají, většinou z daňových důvodů.

¹¹⁸ starší lidé se stále dívají na nesezdaný pár mezi prsty, ale ve všech vrstvách se stal běžným rozvod, takže už na něm nelpí žádné stigma.

¹¹⁹ rodinné přídavky, slevy na železnici, letadlo,...

Tak se dospělo k uznání dvojího manželství, jednoho přizpůsobivějšího, druhého slavnostnějšího.

3. 1. 1. Výzkum ¹²⁰ (pozn. č. 120)

Pro 51% aktivních katolíků je svatba „významný náboženský závazek“, což odpovídá názoru většiny, a to dokonce ještě před zájmy dítěte. Naopak 43% uvedlo, že sňatek je nezbytný „kvůli dětem“, 29 % že jde o „prostředek uznání páru ve společnosti“. Pro 21% jde o „důležitou administrativní formalitu“ a „posiluje pouta uvnitř. Pouze 7% si myslí, že jde o „překonanou instituci“.

Od konce 60. let, se spousta věcí rychle vyvíjela. Jak na poli praktickém, tak i v oblasti soudní. Rozšířilo se užívání antikoncepce.¹²¹ Ve školách byla zavedena povinná pohlavní výchova. V roce 1974 bylo legalizováno umělé přerušování těhotenství, přes mnohé odpory různých hnutí.¹²²

Průměrný počet dětí byl nižší než dvě, kromě venkova a velmi chudých prostředí, rovněž i ve velmi silně věřících, katolických rodinách. Materiální podmínky se také velmi změnily. Ženy měly pro úklid domácnosti různé přístupy. Bylo výhodnější koupit oblečení než se je šít či plést doma. Rovněž koupit potraviny v supermarketu (konzervy, marmelády) lepší než dělat domácím způsobem.

Ženy odmítaly být pouze manželkami a matkami. Práce se stala jednou z podmínek jejich vlastní materiální nezávislosti a osobního rozvoje. Masivně začínají pracovat, v současnosti více než ¾ žen ve věku 25-50 let pracují, jsou zaměstnané.

Pokud mají první či druhé dítě, nepřerušují svoji pracovní činnost, klesá při třetím dítěti¹²³. Je třeba zmínit, že práce žen byla usnadněna rovněž školským systémem. Škola přijímá děti během celého roku. Od 2 let, 1 dítě ze 3 jde do mateřské školky a od 3 let jsou prakticky všechny děti skolarizovány.

¹²⁰ Zdroj: Svět Francie, Balios, 1998, strana: 107/108

¹²¹ ženy si mohou již poříditi antikoncepci podle svého výběru – zdarma či na předpis

¹²² šlo zejména o hnutí Laissez-vivre (Nechte žít), které kladlo tuhý odpor. V současnosti jsou ve státním zdravotnictví dostupné potraty do desátého týdne těhotenství. Každoročně se provede asi 180 000 legálních potratů a počet ilegálních klesl až na odhadovaných 800.

¹²³ pouze jedna žena ze dvou pokračuje v práci

Jde o lásku a štěstí, které jsou původem páru a jeho přežití. Děti jsou chtěné, ale nejsou hlavním důvodem pro dvojici, proč se berou¹²⁴. Zájem dětí není dáván do popředí, aby se vyhnulo rozchodu dvojice. Ve velké většině případů, jde o ženy, které žádají o rozvod. Je to možné díky jejich velké nezávislosti, získané především tím, že pracují.

Mnoho dětí tedy žije pouze s jedním rodičem¹²⁵. Jde o způsob života, který nemá nic společného s tradičním modelem rodiny.

3. 1. 2. Výchova dětí ¹²⁶ (pozn. č. 126)

Dětství a dospívání jsou považovány především jako období učení se, ve kterých je role dospělých tou, která ukáže cestu dítěti, jak se stát právě „tím“ dospělým.

Protože povaha dítěte závisí především na výchově, kterou mu dávají rodiče, kteří zde mají především výchovnou roli. Dítě musí být „dobře vychované“. Pokud tomu tak není, je to chyba rodičů, kteří jsou ostatními považováni za špatné rodiče. Ve Francii není vzácností vidět rodiče, jak pohlavkují své děti na veřejnosti, nejde o přísnost či rozčilení, ale o způsob ukázání, že dobře vychovávají své děti a že jim na nich velmi záleží.

Rodiče ochraňují svoje děti před vnějším světem, který je považován hlavně za velmi nebezpečný. Kromě venkova, kde se všichni vzájemně znají, malé dítě nejde nikdy ven bez doprovodu, ze školy i do školy. Rodiče se znají s přáteli, s rodiči svých přátel. Dětem vysvětlují, že nesmí v žádném případě hovořit s neznámými lidmi, vzít si od nich bonbon či někam s ním samy jít.

K dobré výchově dětí je zapotřebí je formovat, nepodléhat jejich rozmarům, tzn. vše jim určitě nedovolovat, nerozmazlovat je, učit je být poslušnými a být zdvořilý¹²⁷, jídelní zvyklosti¹²⁸, slušně se chovat u stolu¹²⁹,

¹²⁴ 30% dětí se rodí mimo manželské svazky

¹²⁵ dnes nazýváme tzv. „jednorodičovská rodina“

¹²⁶ Zdroj: Les Français: Mentalités et comportements, CLE International, 1998, strana

124,125 – vlastní překlad

členové rodiny: Cécile, 59 let a Sandrine, dcera Cécile, 25 let, Gilles

¹²⁷ příkazy typu: „pozdrav tu paní, poděkuj, ...“

¹²⁸ dítě by mělo jíst všechno a neodmlouvat

¹²⁹ nepokládat ruce o stůl

naučit se kontrolovat ¹³⁰. Děti se musí umět chovat správně, když jsou ve společnosti dospělých. Pokud se dospělí baví, musí naslouchat, neskákat jim do řeči, zůstat klidným a rozumným. U společného stolování s dospělými je nutné zůstat tiše, neodcházet od stolu dříve než ostatní či požádat o dovolení.

Ale cílem není dítě cvičit jako zvířátko. Musí se rozvíjet jeho duch. Děti musí dospět v osobnost, ne zůstat stále malým miminkem. Dítěti by měl být dáván dobrý příklad a rovněž i v dospělosti. Nutné umět se správně ve společnosti, na veřejnosti, nebýt příliš plachý. Postupně mu nechávat větší prostor volnosti, aby se naučilo zacházet s touto svobodou.

Účinnými výchovnými metodami jsou například výprask na holou pro malé či pohlavek, které jsou stále praktikovány. Mnoho rodičů přiznává, že děti udeří v případě potřeby. Domnívají se, že pohlavek může dítěti prospět, dítě uklidnit a rovněž tak i rodiče! Ostatní tresty nejsou tak děsivé. Nezavírají již děti do tmy, neposílají je spát bez večeře, výjimečně jim nedají zákusek (rodiče mají přece radost, když dítěti chutná). Naopak, můžeme dítě poslat samotné uklidnit se do pokoje. Účinným trestem může být snížení kapesného či zákaz přátel.

Tělesné tresty jsou ve škole zakázány. Veřejnost je velmi citlivá ohledně problematiky bitých a týraných dětí. V průzkumech týkajících se postojů Francouzů k nedodržování zákona, na otázku: „Při jaké příležitosti byste udali souseda policii?“, nejčastější odpovědí bylo, pokud by se špatně starali o své děti.

Vztah mezi dítětem a svými rodiči, je stále z velké části založen na tradičním rozdělení rolí mezi otce a matku. V každodenním životě, je to žena, která se stará nejvíce o dítě. Všeobecně se stará o toaletu, kupuje a spravuje oblečení, zaveze dítě k lékaři či k zubaři, na kurz tance či klavíru... Ona je pověřena správnou výchovou, naučit dítě správným způsobům a zvyklostem. Je to hlavně ona, kdo může v případě neposlušnosti, dítě potrestat či dát pohlavek.

Pokud je dítě opravdu nevladatelné, oznamuje to tatínkovi. Je to otec, který je méně přítomný, který představuje v rodině autoritu. V tradičním

---

¹³⁰ nemluv tak hlasitě, neběhej tak rychle,...

buržoazním modelu, kdy otec pracoval mimo domov, zatímco matka zůstala doma, děti se musely chovat klidně než přišel jejich tatínek domů, pro děti byl velmi vzácným.

Konflikty mezi rodiči a dětmi se netýkají otázek ohledně větší svobody, ale především jde o školní výsledky. Ve škole se disciplína hodně zmírnila.

„Mladí žije z nadějí, staří ze vzpomínek“

(francouzské přísloví)

3. 1. 3. Dnešní mladí - současná situace¹³¹ (pozn. č. 131)

Situace v dnešní době se v rodinách značně změnila. Matka pracuje často mimo domov a otec by chtěl být více často se svými dětmi. Často jsou to právě otcové, kteří si hrají s dětmi, vyprávějí jim historky, chodí s nimi do kina či na plovárnu. Matky nemají tolik času. Otec nadále pokračuje ve ztělesnění autority.

Dnes, mladí provolávají více svobody a volnosti. Usilují, aby už nežili v rodinném kruhu. Místo nedělení procházky s rodinou, si raději vyjdou s přáteli či zůstávají ve svých pokojích, kde poslouchají hudbu, čtou,... V rádiích vysílají mnoho pořadů určené pro mladé. Chtějí si vybrat přátele, hudbu, četbu, filmy, způsob oblékání sami, bez rodičů. Provolávají určitou sexuální svobodu¹³².

Od 70. let, autoritativní model značně ustoupil a ve většině rodin. Vztahy rodiče-děti už nejsou výlučně založeny na zákazech, strachu z výtek, nadávek. Rozhodnutí rodičů jsou velmi často diskutována či alespoň argumentována. Stejně tak v politice se přiklání k větší demokracii, rodina se stejně tak stává demokratickou. Děti mají možnost potvrdit svoji volbu, výběr.

Dnes jsme svědky převratů a změn, kde rodina už není zamítnuta mladými, ale právě naopak! Tedy předchozí generace netrpělivě očekávala

¹³¹ zdroj: Mermet, G.: Francoscopie, Larousse, 2005 et Tendances, 1998
členové rodiny: Odile, 54 let, Sylvian, 21 let, Pascal, 35 let

¹³² do té doby neexistující, tabu či alespoň utajovaná zejména pro dívky. Jsou mnohem otevřenější a prosazují svoje názory. Během revolučního roku 1968 (květen), studenti na univerzitě v Nanterre požadovali, aby se studenti a studentky mohli vzájemně navštěvovat na pokojích v univerzitním kampusu.

chvíli, kdy mohou opustit rodinu, aby se konečně cítili volní. Mladí žili delší dobu u rodičů¹³³. To vysvětluje ve skutečnosti prodlužování délky studia a problémy s hledáním práce.

Hrozba nezaměstnanosti způsobuje, že rodiče se cítí čím dál více zodpovědnější za budoucnost svých dětí, z čehož mají velký strach. Matky, které pracují (vysoký počet) se obviňují, že nejsou často přítomny u svých dětí. Pokud mají rodiče slušné finanční příjmy, věnují hodně peněz, aby dětem zaplatili různé jazykové kurzy ke zlepšení školní výkonnosti.

„Nový rodiče“, takoví, kteří se ve výchově podstatně rozcházející s předešlé generace. Takhle to funguje ve všech společenských vrstvách, hlavně ve středních vrstvách, ve velkých městech. Jde převážně o ty, kteří se stresují při myšlence, že nejsou dobrými rodiči a kteří mohou mít zavádějící chování. Chválí si svobodu dětských výrazů. Znepokojují se při první rýmě dítěte či při špatné známce ve škole.

V dělnickém a zemědělském prostředí si rodiče pokládají méně otázek. Výchova je zde více uvolněnější a nedbalá, děti sdílejí často život dospělých v brzkém věku. Rodiče méně váhají při pohlavku, protože si nedělají tolik starostí s případnými psychologickými dopady.

„Skutečného mládí dosahujeme ve zralých letech“

(Cocteau)

3. 1. 4. Svobodní ve Francii

Mezi nejslavnější svobodné patří například titulní postava Deníku Bridget Jonesové¹³⁴ či hrdinové televizního seriálu Přátelé¹³⁵. I ve Francii je dnes téma svobodných na programu dne. Není divu, vždyť jich tu žije zhruba 14 milionů, mladých i postarších.

V samotné Paříži se počet svobodných za posledních dvacet let zdvojnásobil. Důvody tohoto společenského fenoménu jsou různé. Do

¹³³ ve 22 letech, 60% chlapců a 45% dívek žije ještě u svých rodičů

¹³⁴ Brigit Jonesová-jde o dívčí hrdinku představující typ mladé, nezávislé, svobodné ženy, která se nakonec provdala. Jde o knižní i filmové zpracování – 2 díly filmu, které jsou velmi populární.

¹³⁵ Přátelé-televizní seriál, který běží rovněž v naší televizi. Parta mladých lidí, kteří se musí porýdat s každodenními radostmi i starostmi.

Paříže přicházejí za prací mladí lidé z celé Francie a mnozí z nich vám řeknou, že přistěhovat se do tohoto velkoměsta může, ale také nemusí být, příjemný zážitek. Záleží na tom, kolik známostí se vám podaří navázat.

V pařížských činžácích je přitom vcelku běžné, že se mezi sebou neznají a nezdraví ani sousedé žijící na jednom podlaží. Příležitostí k seznámení je čím dál tím méně a introvertnější lidé mohou tuto anonymitu velkoměsta těžko snášet. Zvláště když už překročili třicítku a vzhledem k tomu, že se počet svobodných ve Francii rok od roku zvyšuje, nevypadá to, že by móda seznamovacích pořadů, klubů a večírků měla hned tak skončit.

3. 1. 5. Životní změna - bydliště

Nejdramatičtěji se životní styl a zvyky změnilo na venkově. Mechanizace a obrovský růst průměrné rozlohy statků způsobily masový odchod do měst. Staromódní venkovan, chudý, těžkopádný, podezřavý a velmi individualistický, rychle zmizel.

Zato se rodí nová generace, dynamičtější, průbojnější, úspěšnější, nakloněna k používání nových obchodních metod. Ale ne všude nastala taková změna, v určitých krajích najdeme stále venkovany, kteří se lopotí, bydlí v domě připomínající spíše stodolu. Většinou jsou to ale starší lidé. Na druhé straně je velký úpadek tradičního venkovského života, kdy se všichni členové rodiny sešli u krbu a povídalo se, pletly se košíky či se drhla kukuřice a bylo to bráno jako příležitost k oslavě.

Současná situace odpovídá rovněž rodině, kterou se zabývám. Dříve rodina bydlela na venkově - 300letá tradice životního stylu na venkově. I přes dlouholetou tradici se nakonec rozhodla pro jednodušší život ve městě.

V poslední době se někteří lidé, hlavně z nejmladší generace snaží oživit některé venkovské tradice, oživení regionální hrdosti. Ti, kteří se vrátili z měst na venkov, se nesnaží pracovat již v tradičním zemědělství, ale spíše hledali jinou práci: v turismu, řemeslech či lokálním průmyslu. Spousta lidí z velkých měst si kupují venkovské domy či statky, které jim slouží na víkendy, dovolené či po odchodu do penze.

Někteří se o místní dění příliš nezajímají, jiní touží poznat venkovany a jejich zvyky, tak se jim do jisté míry snaží přiblížit. Zemědělci často přebudovali své stodoly na chalupy, které pronajímají lidem z měst na prázdniny. Výsledkem je plno nových vztahů a přátelství a díky se nim se stará propast mezi venkovskými a městskými lidmi ještě více zmenšila.

4. Životní úroveň ¹³⁶ (pozn. č. 136)

Životní úroveň představuje jeden z nejvýznamnějších faktorů v životě každého jednotlivce i celé společnosti. Ovšem žádná obecně přijatá definice pojmu životní úroveň, která by přesně stanovila věcný obsah a způsob jejího vyjádření v jednom souhrnném ukazateli nebo alespoň v ustálené soustavě dílčích indikátorů, prostě neexistuje.

Nicméně skoro každý z nás si pod zmíněným souslovím bez váhání cosi vybaví. Taková představa přitom bude docela jistě zahrnovat množství a kvalitu spotřebovaného zboží a služeb, případně to, co úroveň spotřeby určuje, tedy výši finančních příjmů a majetku. Vedle toho, co si koupí nebo sami vyrobí či vypěstují pro svou spotřebu, si pak mnozí lidé do svého pojetí životní úrovně automaticky a zcela správně zahrnou i množství volného času, který mohou věnovat svým zálibám.

Důležitou roli však hrají i další faktory, které objektivně či subjektivně ovlivňují míru blahobytu jednotlivců, domácností nebo celé společnosti a které bývají v různé míře a formě zahrnovány do analýz životní úrovně. Patří k nim například rozsah a kvalita veřejných služeb, které mají charakter tzv. veřejného statku ¹³⁷, kvalita životního prostředí, kvalita výživy, osobní bezpečnost, pocit sociální jistoty, úroveň zdravotní péče, kvalita a možnosti přístupu ke vzdělání, pracovní podmínky, možnosti seberealizace, možnosti kulturního trávení volného času, svoboda, demokratičnost politického

¹³⁶ Zdroj: Sojka, M., Konečný, B.: Malá encyklopedie moderní ekonomie, Libri, Praha, 1999.

¹³⁷ termínem "veřejný statek" jsou v ekonomii označovány veřejně financované komodity, z nichž mají nebo mohou mít prospěch všichni členové společnosti a u kterých není možné nebo účelné stanovit podíl jednotlivých spotřebitelů na jejich užití, případně u kterých není věcně možné nebo ekonomicky či jinak účelné kohokoli vylučovat z jejich spotřeby. Klasickými příklady takových veřejných statků jsou třeba silnice, mosty, kanalizace, veřejné osvětlení, obrana, policie, justice, zdravotní prevence aj.

systemu, míra tolerance ve společnosti, úroveň respektování lidských práv, míra solidarity apod.

Už z tohoto prostého a ani zdaleka ne kompletního výčtu faktorů, které spoluvytvářejí a určují materiální i nemateriální životní podmínky každého z nás, je patrné, že životní úroveň je v podstatě dost komplikovaná, souhrnná sociálněekonomická kategorie, která zastřešuje řadu navzájem odlišných a často zcela nesourodých prvků. Ať už však životní úroveň pojmemme jakkoli široce, vždy půjde o určitou výslednici minulých a současných sociálněekonomických nebo politických procesů na makro- i mikroúrovni, včetně ryze individuálních životních osudů jednotlivců a jejich rodin. A stejně tak bude pravděpodobně vždy platit, že životní úroveň se zásadním způsobem podílí na formování postojů a jednání naprosté většiny subjektů¹³⁸ ve společnosti, což následně ovlivňuje celkový společenský vývoj.

4. 1. Jak změřit životní úroveň?

K měření životní úrovně lze přistupovat dvěma odlišnými způsoby. První z nich spočívá v objektivním přímém vyčíslení množství spotřebovaného zboží a služeb, popřípadě finančních příjmů a majetku, volného času, prostředků vydávaných z rozpočtu na veřejné služby, ale třeba i množství škodlivých látek vypouštěných do vody či ovzduší, průměrné délky života, kojenecké úmrtnosti, úrovně kriminality atd.

Druhý způsob vyjádření životní úrovně pak vychází z myšlenky, že životní úroveň si lze rovněž představit i jako míru uspokojování materiálních či nemateriálních potřeb a tužeb jednotlivce nebo domácnosti zbožím a službami, respektive jako relaci mezi skutečným stavem a mezi tím, co je pocíťováno jako stav žádoucí nebo alespoň vyhovující. S tím v podstatě operují sociologická šetření nebo průzkumy veřejného mínění, které na základě subjektivních výpovědí respondentů zjišťují, jak lidé hodnotí svou životní úroveň, zda a nakolik mohou uspokojovat své potřeby, zda pocíťují či

---

¹³⁸ nejen jednotlivců a rodin, ale třeba i zájmových uskupení, politických stran, státních orgánů apod.

nepociťují nedostatek peněz na určité věci apod. Samozřejmě i tady lze pojetí životní úrovně podle potřeby rozšířit a zkoumat ¹³⁹.

Při hlubší analýze životní úrovně lze pochopitelně oba základní přístupy zkombinovat a praktické zkušenosti napovídají, že postupovat takovým způsobem je dokonce nanejvýš žádoucí. Jednostrannost v přístupu ke zkoumání životní úrovně totiž může velmi snadno vést k formulování chybných závěrů. Vtip je v tom, že "tvrdá" statistická čísla na straně jedné a data ze sociologických výzkumů zabývajících se životní úrovní na straně druhé nemají přes svou jakkoli úzkou souvislost charakter vzájemných substitutů, protože nikdy nevypovídají přesně o tomtéž.

Nejde přitom vůbec o to, že by objektivní kvantifikace spotřeby a jiných faktorů zahrnutých do životní úrovně dávala přesnější nebo snad naopak zkreslenější obraz o životní úrovni ve srovnání se subjektivními výpověďmi respondentů dotazníkového šetření. Mezi takovými daty je rozdíl, přičemž je nutno vzít v potaz fakt, že vnímání a hodnocení životní úrovně ze strany veřejného mínění vždy odráží objektivně měřitelnou skutečnost pod silným vlivem řady dalších faktorů, které jsou samy o sobě subjektivní a které působí velmi individuálně ¹⁴⁰, přičemž významnou roli zde sehrávají mj. sdělovací prostředky a jimi zprostředkované informace, respektování názorů vůdcové, bezprostřední okolí jedince a v neposlední řadě jeho vlastní sociálněekonomický status ¹⁴¹.

Výzkumy životní úrovně postavené na subjektivních vyjádřeních respondentů mají svůj velký význam, neboť jsou oním faktorem, který formuje postoje a ovlivňuje jednání občanů. Údaje tohoto typu tak významně doplňují, rozšiřují a prohlubují obraz životní úrovně, který je s to nabídnout statistika se svými indikátory.

Přitom data registrující hodnocení životní úrovně ze strany veřejného mínění, i když se do nich zejména krátkodobě promítají i jiné než reálné sociálněekonomické faktory, v žádném případě nejsou odtržené od reality dané základními parametry a trendy ekonomického a sociálního vývoje.

---

¹³⁹ například to, jak se občané dívají na stav životního prostředí, na úroveň zdravotní péče, na dostupnost a kvalitu veřejných služeb atd.

¹⁴⁰ k nim patří například osobní názory na ekonomickou či politickou situaci, očekávání dalšího vývoje apod.

¹⁴¹ vzdělání, příjem, majetek, moc a životní zkušenosti

4. 1. 1. Ekonomická situace Odile ¹⁴² (pozn. č. 142)

Ve Francii polovina domácností má roční příjem mezi 40 000 a 50 000 eur. 15 % si vydělává mezi 14 000 a 20 000 eur/ ročně.

Odile si vydělává měsíčně 2000 eur. Navíc pobírá od smrti prvního manžela 300eur k platu. Celkem 2300 eur/ měsíc. Finanční situace je pro ni velmi příznivá. V průměru 30% z platu odvádí měsíčně na poplatky.

Hypotéza: “Čím vyšší vzdělání, tím vyšší životní úroveň”

Na dané hypotéze vidíme, že v dané rodině je situace jiná. Odile, která má pouze základní vzdělání, dosahuje vysokých příjmů a její životní úroveň je velmi slušná. Jde o typ nezávislé, samostatné ženy střední třídy.

Odile je velmi inteligentní žena, přesto získala pouze základní vzdělání, vyšší si později nikdy nedodělala. Otěhotněla již v 17ti letech. Pracuje nedaleko svého bydliště – sociální pracovnice v nemocnici (noční směny). Protože se osvědčila svým charakterem a povahou dokázala zaujmout nejenom nadřízené, ale i pacienty. Pracuje zde již skoro 30 let a má vysokou pozici.

V současnosti žije již sama, proto nejvíce utrácí za potraviny, oblečení a zábavu. Část úspor si ukládá. Přestože žije sama, je finančně nezávislá a její plat ji umožňuje žít na velmi dobré úrovni.

5. Vzdělání ¹⁴³ (pozn. č. 143)

S úrovní životního stylu souvisí zejména dosažené vzdělání. Před samotnou úvahou o výchovně vzdělávacím procesu je však třeba připomenout, že příslušníci této země mají v sobě zakódováno heslo své revoluce a to „Rovnost, volnost, bratrství“, což se projevuje i v jejich přístupu k životu jako takovému. Je jim proto cizí přehnaná úcta k zákonům,

¹⁴² zdroj: členové rodiny, Odile, 54 let, vlastní pozorování
Mermet, G.: Francoscopie, Larousse, 2005, strana 175, vlastní překlad

¹⁴³ Zdroj: Ardagh, J., Jones, C: Svět Francie, Balios, 1998
Ministere de l'éducation nationale, de la recherche et de la technologie: Le système éducatif de la France
Člen rodiny: Pascal, 35 let

předpisům, autoritám i ke vzdělání. Nejvíce si Francouzi cení svobody a nezávislosti, kterou ale plně mohou vychutnávat jen ti, co mají dostatek peněz a málo práce. Jak tedy tohoto sociálního statusu Francouzi dosahují?

Prostředkem jim bývá právě zmíněné vzdělání, kterým mohou zlepšit své vyhlídky. Je nutné vzít v potaz, že jejich výdaje spojené se svobodou jsou vyšší než např. u nás. Ke svému pocitu volnosti a nezávislosti potřebují automobil, který je denně doprovází na všech cestách za prací, sportem i odpočinkem. Tato všeobecná svobodomyšlnost je dosahována i potřebou samostatného bydlení již v raném stádiu adolescence. Pak náklady na bydlení s nutnými poplatky způsobují, že běžní občané si sice nemohou dovolit příliš velké utrácení, ale přesto si v našich očích vždy dopřejí velmi kvalitní životní standart.

„Vzdělaný člověk má v sobě přítomno bohatství“ (Phaedrus)

5. 1. Vzdělání konkrétní rodiny:

Vysokoškolské: 5 členů rodiny:

- Huguette (bývalá VŠ profesorka)
- Catherine (dcera Huguette, vystudovala medicínu)
- Damien, Vincent (synové Catherine)
- Pascal (syn Marie-Rose)

Středoškolské: 3 členové rodiny:

- Geneviève
- Guillaume (syn Catherine)
- Sandrine (dcera Cecile)

Vyučení: 3 členové rodiny:

- Sylvian (syn Odile)
- Hervé (syn Odile)
- Christophe (syn Odile)

Základní: 1 člen rodiny

- Odile

5. 1. 1. Školství ve Francii ¹⁴⁴ (pozn. č. 144)

Francouzi se pokoušejí jak v nižším školství, tak na univerzitách přizpůsobit akademický a silně na soutěživosti založený systém potřebám moderní doby, aniž by příliš snížili nároky. Jakoukoli reformu musí schválit ministerstvo školství, které pevnou rukou ovládá 83% škol.¹⁴⁵

Státní školy jsou sice formálně otevřeny všem a jsou zdarma, ale je tradicí, že mnohá gymnázia ve velkých městech mají sklon uzavírat se pro kohokoli jiného než příslušníky středních vrstev. Francouzské sociální předsudky a bariéry často vedou dělníky k tomu, že se ani sami nesnaží vést své děti k výraznějšímu vzestupu po žebříčku vzdělání¹⁴⁶.

Tradiční francouzské pojetí vzdělávání nepočítá s rozvíjením osobnosti jako celku, ale s důkladným cvičením intelektu a důraz klade na rétoriku, styl, dedukci a encyklopedické vědomosti.¹⁴⁷

5. 1. 2. Vyšší vzdělání

Protože v dané rodině má 5 členů vysokoškolské vzdělání, stručně bych se zmínila o vysokém školství ve Francii.

Tradicí je, že každý, kdo má maturitu, má právo i na místo na vysoké škole.¹⁴⁸ Velkým problémem je, že celkové počty studentů neustále rostou¹⁴⁹. Dnes jde asi o milion, asi 90% je na univerzitách, zbytek na školách technického zaměření a na Grandes Ecoles. V některých oborech musely být zavedeny stropy pro počty přijímaných. Mnoho studentů v prvních ročnících odpadne či jiní po dvou letech zjistí, že studium není až tak nutné při hledání daného místa. Nezaměstnanost vysokoškoláku je

¹⁴⁴ Zdroj: Ardagh, J., Jones, C.: Svět Francie, Balios, 1998, strana 108- 111

¹⁴⁵ většinu zbývajících zřizuje katolická církev

¹⁴⁶ z celkem asi milionu studentů s vyšším vzděláním jen přibližně 13% pochází z dělnických rodin. Aby se systém stal v praxi spravedlivějším, byly po válce zavedeny reformy pro všechny děti bez rozdílu vychodit do 15 let tytéž školy a byly založeny smíšené moderní třídy, kde se s rozporem s tradicí, akademické učivo prokládá praktickou výukou.

¹⁴⁷ tento systém upřednostňuje culture générale (všeobecné rozhled). Jde hlavně o vyšší třídy gymnázií, kde je příprava na maturitu – vízem na universitu

¹⁴⁸ ale už od 60. let počty lidí majících maturitu výrazně převyšují finanční i fyzické možnosti univerzit. To vedlo k permanentní krizi, jež byla jedním z hlavních faktorů, které způsobily bouře v květnu 1968. Poté vláda soustavu reformovala a univerzity získaly jistou vnitřní autonomii.

¹⁴⁹ ze 122 000 v roce 1939 se dostaly v roce 1968 na 612 000.

opravdu vážným problémem. Lákavou kariéru zajišťují jen nejvyšší získané stupně vzdělání.¹⁵⁰

Zcela jiným typem jsou Grandes Ecoles¹⁵¹, kterých je asi 150 a téměř všechny jsou řízeny státem. Regulují počty velmi složitými přijímacími zkouškami, pro které je potřeba náročného 2letého studia po maturitě. Tyto školy navštěvuje asi jen 5% vysokoškolských studentů, vychází z nich velká část vůdčích osobností francouzského průmyslu, obchodu a státní správy.

„Vzdělanost má trpké kořínky, ale sladké plody“

(Aristoteles)

5. 1. 3. Systém vzdělávání ve Francii

Ve Francii je povinná školní docházka od 6 do 16 let. Systém vzdělávání se dělí do tří úrovní:

- základní škola, která zahrnuje dvě podúrovně, mateřskou školu a nižší stupeň základní školy (8 let)
- nižší střední škola, která se nazývá „collège“ (4 roky)
- šestisemestrová collége, která se nazývá „lycée“ (3 roky)

5. 1. 4. Francouzské “ le lycée“

Francie disponuje školami na vysoké akademické úrovni. Francouzské školy jsou součástí nejkvalitnějšího systému vzdělávání světa. Zaměřila jsem se na popis právě tohoto stupně vzdělání, neboť většina členů rodiny dosáhla tohoto stupně vzdělání a pokračovala dále ve studiích.

Školní rok je rozčleněn do tří semestrů s prázdninami o Dušičkách, na Vánoce, v únoru a o Velikonocích. Lycée je pouze tříleté nikoli čtyřleté, jako většina středních škol u nás. Připravte se na 25 vyučovacích hodin týdně, které vyžadují skutečně pilnou přípravu. Hodnocení se pohybuje mezi 0 a 20 a pokud dosáhnete v testu 10 (tedy průměr), měli byste vědět, že je to velmi dobrý výsledek! Na francouzské škole není možné si zvolit jednotlivé

¹⁵⁰ jde o tituly agrégation (konkursní zkouška) anebo maitrise (akademický titul)

¹⁵¹ doslova Velké školy, např. Polytechnická škola (Ecole Polytechnique), která se soustřeďuje na techniku a aplikovanou vědu. Jiné se zabývají obchodem a managementem (Ecole des Hautes Etudes Commerciales, Vysoká obchodní škola) či slavná ENA (Ecole Nationale d'Administration), která byla založena v roce 1946 a vychovává vyšší státní úředníky.

předměty; ale pouze určité zaměření ¹⁵². Přehled ročníků na francouzské high school:

- *Classe de seconde* (10. ročník) odpovídá prvnímu ročníku střední školy. Studenti navštěvují francouzštinu, matematiku, fyziku, biologii, cizí jazyk ¹⁵³zeměpis, historii, tělovýchovu a dva volitelné předměty ¹⁵⁴
- *Classe de première* (11. ročník) odpovídá druhému ročníku střední školy. Během něj si studenti vyberou zaměření: literární, přírodovědecké nebo ekonomické. Poslední dva ročníky studia se věnují právě předmětům tohoto zaměření. Na konci 11. ročníku studenti podstoupí písemnou a ústní zkoušku z francouzštiny založené převážně na literatuře.
- *Classe de terminale* (12. ročník) odpovídá třetímu/čtvrtému ročníku střední školy. Během posledního roku lycée studenti absolvují stejné předměty jako v ročníku 11. s výjimkou francouzštiny. Místo ní studují filozofii. Na konci roku je čeká velká zkouška: le baccalaureat ¹⁵⁵. Ti, kteří chtějí pokračovat na univerzitu, ji musí úspěšně složit.

V průběhu posledního roku lycea je tedy žákům umožněno složit zkoušku (A Level Certificate), nebo bakaloriát („Baccalauréat“) všeobecného, technického nebo profesního směru.

¹⁵² literární, ekonomické, přírodovědné, atd.

¹⁵³ angličtinu, španělštinu nebo němčinu

¹⁵⁴ například další jazyk a ekonomii

¹⁵⁵ jde o maturitní zkoušku podobnou jako u nás, ale ve Francii umožňuje vstup na danou vysokou školu bez konání přijímacích zkoušek. Velmi se zvýšil počet lidí s baccauleauratem-ze 7% v roce 1953 na 30%

III. RODINA PŘÁTEL

6. Charakter francouzské rodiny

Rodinu, kterou jsem si vybrala a snažila se poodkrýt její životní styl a co nejlouběji proniknout a poznat její minulost, současnost a nahlédnout do životních osudů a zvyků této rodiny. Byla jsem přijata velmi srdečně a přátelsky, všichni ke mně byli vstřícní a snažili se, abych získala co nejvíce informací. Často mi vyprávěli o tom, jak se žilo dříve, o jednotlivých členech rodiny, takže jsem se snažila o zachycení střípků mozaiky a vytvořit ucelený obraz, kde budou zachyceny veškeré potřebné informace k mé práci. Podnikali jsme různé výlety, návštěvy přátel a poznávali místa, o kterých mi vyprávěli.

Místo, kde rodina bydlí je menší město Canejean, tzv. předměstí Bordeaux,¹⁵⁶ vzdálené asi 15 km. Jde o jihozápadní region Francie: Aquitaine¹⁵⁷ (viz-mapa, příloha č. 5), kde má rodinný dům.

Nejvíce času jsem pobývala v rodině u Odile. Scházelo se zde denně mnoho přátel, příbuzných, sousedů, kde vzájemné vztahy byly velmi přátelské. Byl znát jižanský temperament lidí. Velký důraz byl kladen na stolování, při němž se scházelo vždy spousta lidí. Velmi rádi a často telefonují, jezdí autem, nakupují – jak potraviny, tak oblečení. Velmi dbají o svůj vzhled, aby byli vždy upraveni. Stejně jako o vzhled, pečují o dům a okolí. Důkazem byla vždy upravená města a vesničky, čistota, plno květin a zeleně.

Odile pracuje jako ošetřovatelka v nemocnici asi 2 km od bydliště. Chodí pouze na noční směny, což si zvolila sama. Proto životní styl je přizpůsoben

---

¹⁵⁶ Jde o největší a hlavní město daného regionu - Bordeaux (asi 800 tisíc obyvatel), které značně vzrůstalo již za Římanů. Jde o hlavní středisko kraje se slavnými vinicemi a tudíž je centrem obchodu s vínem. Město má spoustu památek, muzeí, význačnou románskogotickou katedrálu. světové válce pod vedením starosty Jacquese Chaban-Delmase město jen vzkvétalo. Tento politik dodal tomuto kdysi klidnému městu vína a obchodníků s dřevem hodně dynamismu.

¹⁵⁷ Aquitaine: Tenhle kraj byl nazýván Aquitania, tedy Země vod, protože má dlouhé mořské pobřeží a spoustu řek. Někdejší provincie sahala na sever až k Poitiers a zabírala tak území dvou krajů-samotné Aquitaine a Poitou-Charentes. Kraj byl dlouho pod anglickou správou, od roku 1152-1453, kdy porážkou Angličanů skončila stoletá válka. Tento region se dále člení na 4 departmeny: Dordogne, Gironde, Landes, Lot-et-Garonne et Pyrénées-Atlantiques.

tomuto pracovnímu rytmu. Z práce přichází kolem 7. hodiny ráno, pak jde spát. Obecně spí velmi málo - 4,5 hodin denně. Dny jsou plně využity, vždy jiným způsobem. Jezdí se k přátelům, příbuzným, na výlety....

Odile navštěvuje často matku Genevieve, která bydlí v Agenu. Ale i Genevieve pobývá u Odile, především v létě. Dále Odile navštěvuje své syny, kteří bydlí daleko. V Marseille, Korsika a Paříž. Celá rodina se schází vždy při velkých oslavách, jako Vánoce, Velikonoce či v létě.

V rodině je dlouholetou tradicí, že každoročně se schází celá rodina u jednoho člena. Všichni si vypráví při stolování, kde se mohou dozvědět, co se stalo za celý rok a zavzpomínat na různé události. Minulý rok se velká slavnost konala u sestry Odile, Cécile v Bordeaux. Příští rok je určená u Huguette. Jde o mimořádnou příležitost, kde se setkávají všechny generace v rodině. Vždy se na oslavě určí u koho se bude konat příští rok oslava.

Rovněž se schází rodina při větších svátcích, jako Vánoce či Velikonoce. Počet členů už není tak vysoký jako při tradičním ročním setkání.

S rodinou jsem částečně poznala tenhle region. Navštívila jsem několikrát hlavní město Bordeaux a jeho blízké okolí. Dále jsem viděla typické vinařské oblasti a vesnice, například Saint-Emillion¹⁵⁸, kde jsme ochutnávali výborná vína. Procestovali jsme mnoho departmentů, ze kterých mě nejvíce zaujal již zmiňovaný les Landes, který je typický svojí nádhernou krajinou.

*„Někdy se říká, že každý civilizovaný člověk má dvě duchovní
vlasti: tu svou – a Francii*

(John Ardagh a Colin Jones)

---

¹⁵⁸ Saint-Emillion-jde o menší vinařskou vesnici, která je nejznámější a nejnavštěvovanější díky nejlepším vínům na světě. Vesnice se nachází nedaleko Bordeaux, region Aquitaine.

6. 1. Členové rodiny

V minulosti celé generace této rodiny bydlely v Moirax¹⁵⁹. Šlo o starofrancouzskou rodinu, která se věnovala již 300 let zemědělství. Vlastnila rozsáhlé vinice, jednalo se o tradici předávanou z generace na generaci. Převážně pěstování stolních hroznů, kde byla potřeba najímat lidi na sezónní práce. Vlastnili velké hospodářství. Rodině patřil rovněž obchod se smíšeným zbožím a telefon, což bylo v tehdejší době velkou vzácností. Rodinou, kterou se budu dále věnovat, jejich otec a dědeček byl uznávaným starostou obce Moirax asi 35 let.

Dříve, v rodině se vždy dodržovala tradice, že děti žily s rodiči v jednom domě dohromady až do smrti rodičů. V této starofrancouzské rodině po celých 300 let byla uchována mužská linie, ale s příchodem dcer Huguette e Geneviève bylo toto pravidlo porušeno. Sestry byly od sebe 2 roky, ale jejich životní cesty byly zcela odlišné, dva rozdílné příběhy.

6. 2. Statistika rodiny – vzdělání:

- průměrný věk žijících členů rodiny: 33 let,
bez dětí (4 děti): 42 let
- vzdělání: vysokoškolské - 5
středoškolské - 3
vyučení - 3
základní - 1

¹⁵⁹ menší vesnice ležící asi 7 km od Agenu

6. 3. Rodokmen rodiny

Jean Luc (1890-1951)

Denise (1892-1985)

Huguette

82 let (1923)

Geneviève

80 let (1925)

Catherine

51 let (1954)

Cécile

59 let (1946)

Marie-Rose

39 let (1948-1987)

Odile

54 let (1951)

- Damien

25 let (1980)

- Sandrine

25 let (1980)

- Pascal

35 let (1970)

- Hervé

37 let (1968)

- Vincent

21 let (1984)

- Guillaume

19 let (1986)

Dominique

10 let (1995)

Pierre

8 let (1997)

- Christopher

33 let (1972)

André

2 roky (2003)

Jean

4 roky (2001)

- Sylvian

21 let, (1984)

6. 3. 1. Huguette

Huguette (82 let) - starší sestra. Byla velmi nadaná, dobře se učila, proto odešla studovat do Bordeaux, aby se stala profesorkou francouzštiny a španělštiny. Po studiích vyučovala na střední škole. Provdala se za svoji velkou lásku z dětství. Jmenoval se Yves Lagarosse a žil v její rodné vesnici Moiraxu. Společně se rozhodli bydlet v Paříži, kde bylo více pracovních příležitostí pro oba novomanželé.

Situace ale nebyla ideální, tak se rozhodli odjet do rovníkové Afriky, do Konga, kde Huguette získala místo učitelky. Bylo to místo i lépe placené, což bylo také velmi důležité. Zde se jim narodila jediná dcera Catherine. Bohužel onemocněla cholerou, zázrakem se zachránila, ale dostala astma. Rodina se ale musela vrátit zpět do Francie. Protože dané prostředí nebylo vhodné pro Catherine a její nemoc. Žili zde 6 let, 7. rok se vrátili zpět.

Huguette byla vždy velmi zvědavá, mi vyprávěla, jak ráda slýchávala o Československu od mé babičky. Jako děvčata zpívaly české písničky. V době, kdy byla Huguette v Africe by si nikdy nepomyslela, že bude zpívat českou hymnu „Kde domov můj“, pod africkým sluncem, obklopená černými studenty v Africe. Naši hymnu zná dodnes.

Po návratu do Francie, Huguette vyučovala v Paříži jako profesorka francouzštiny a španělštiny. Z Paříže do Moiraxu se vrátili až byli rodiče staří. Zajistila si vyučování v Bordeaux, což bylo podstatně blíže k rodičům. Stáří rodičů bylo velmi smutné, tatínek zemřel náhle na infarkt hodně brzy a maminka Huguette a Geneviève umírala v kómatu. Mělo se rozhodnout, zda jí nechat na přístrojích nebo odpojit. Dcery se rozhodly o udržování života co nejdéle. Šlo o velmi finančně náročnou záležitost, proto museli prodat velkou část hospodářství a vinic v Moirax. Maminka byla v kómatu 5 let než zemřela. Dožila se vysokého věku, 93 let.

6. 3. 1. 1. Catherine

Jediná dcera Huguette a Yvesa. Studovala lékařství v Bordeaux, kde se v té době seznámila se studentem medicíny, Arabem z Libanonu. Rodiče tento vztah velmi rozmlouvali, jiná kultura, náboženství, odlišná mentalita, měli o svoji jedinou dceru velké obavy. Ale Catherine se za něho přesto

provádala po 7mi letech vážné známosti. Zdálo se, že se přizpůsobil, vzal si francouzskou příslušnost, přestoupil na křesťanství...

Narodil se jim chlapeček s vrozenou nemocí ¹⁶⁰. Žil pouze 4 měsíce, nebyla žádná naděje na jeho záchranu. Manžel Catherine coby lékař tuto situaci dobře věděl a zbaběle oznámil do telefonu, že se chce nechat rozvést. Pro Catherine to byl obrovský šok, nervově se zhroutila a dlouhodobě se léčila.

Catherine měla prvotřídní vzdělání, rodiče přikládali velký důraz na studia. Vystudovala medicínu, studovala rovněž v zahraničí. Ale kvůli psychickým problémům ji nikdo nechtěl zaměstnat jako lékařku. Rodiče museli vypomáhat finančně. Po určité době potkala přítele, známého ještě z dob studií medicíny, vzali se a měli spolu 3 děti ¹⁶¹. Tento druhý manžel poznal jinou, mladší ženu, když si dodělával vyšší vzdělání a opustil Catherine. Podruhé se rozvedla, bydlí s rodiči v Bordeaux, kde mají velký dům.

V současné době pracuje jako pomocnice lékaře, pořád trpí psychickými problémy. Její minulost jí poznamenala na celý život.

6. 3. 1. 1. a) Damien

24 let, svobodný, vystudoval farmacii. Nyní pracuje v Paříži, kde sehnal místo ve vystudovaném oboru. Domů dojíždí nepravidelně.

6. 3. 1. 1. b) Vincent

21 let, rovněž svobodný, studuje vysokou školu - technickou v Bordeaux. Bydlí u matky.

6. 3. 1. 1. c) Guillaume

Nejmladší syn Catherine, 19 let. Dokončil střední školu – lycée. Chystá se na studium vysoké školy, humanitního zaměření. Bydlí rovněž u matky v Bordeaux.

---

¹⁶⁰ šlo o vážnou rodovou nemoc ze strany otce

¹⁶¹ chlapce viz popis rodiny – Damien, Vincent, Guillaume

6. 3. 2. Geneviève

Geneviève, mladší sestra Huguette, 80 let. Narodila se rovněž v Moiraxu, na farmě rodičů. Osudy sester byly velmi rozdílné. Protože Huguette odjela studovat, Geneviève se starala o farmu a celý život pracovala. Do školy chodila převážně přes zimu, kdy nebylo tolik práce. Brzy se provdala a přestěhovala se do Agenu a měla 3 dcery¹⁶². Po svatbě se jmenovala a doposud jmenuje Tonon.

Její manžel pracoval v továrně, byl velmi hodný, ale za války v Africe onemocněl nevléčitelnou nemocí, měl v krvi parazity. Před manželkou se snažil tuto nemoc tajit, přesto Geneviève nemoc odhalila. Velice se tím trápil a od té doby podlehl alkoholu. Jeho pití se stalo neúnosným, velkým problémem pro celou rodinu. Byl nešťastný, nemoc se horšila, už nechtěl žít. Život ukončil tím, že se utopil v řece Canal¹⁶³, která protéká Agenem.

6. 3. 2. 1. Cécile

Nejstarší dcera Geneviève, 59 let. V mládí hodně sportovala, kde potkala i svého muže, Gilla, se kterým žije dodnes a mají spolu jednu dceru Sandrine. Gilles pracuje ve státní správě – četník, kde pracuje od svého mládí přes 40 let. Ve 13ti letech zažila psychický šok, když viděla svého tatínka, jak se utopil, následky této tragédie nese dodnes. Stále se léčí, užívá antidepresivní léky, nikdy nepracovala. V současnosti žije s rodinou v Bordeaux.

6. 3. 2. 1. a) Sandrine

Její jediná dcera Cécile, 25 let. Vystudovala zahradní školu a nyní má svůj malý obchod v Bordeaux, kde prodává květiny. Žije s přítelem, studentem, v bytě nedaleko rodičů.

6. 3. 2. 2. Marie-Rose

Prostřední dcera (1948-1987) Geneviève. Byla velmi inteligentní, studijní typ. Ráda četla, neustále se vzdělávala, velmi výborná studentka. Měla

---

¹⁶² Geneviève měla dcery – Cécile, Marie-Rose a Odile. U Odile jsem trávila nejvíce času při mém pobytu ve Francii.

¹⁶³ tato řeka spojuje Středozevní moře s Atlantickým oceánem.

jednoho syna Pascala, ale nikdy se nevdala, žila jako svobodná matka. Od mládí trpěla na silné astma. Po studiích pracovala na úřadě v Agenu. Chtěla pracovat jako kontrolorka, což bylo dobře finančně ohodnoceno. Neuspěla u zkoušek a velmi se tím trápila. Navíc její nemoc, proto chtěla spáchat několikrát sebevraždu, což nikdo z rodiny vůbec netušil. Dvakrát se vypravila do Paříže, kde chtěla tajně ukončit život, vždy si to rozmyslela, ale jednou to uskutečnila. Bylo jí 39 let.

6. 3. 2. 2. a) Pascal

35 let - jediný syn Marie-Rose, který zůstal sirotek. Po smrti matky se ho ujala babička Geneviève, která ho vychovávala. Nejmladší dcera Odile si později Pascala osvojila za vlastního. Pascal, velmi nadaný student, který vždy ve škole vynikal, vystudoval vysokou školu humanitního zaměření.

Po studiích žil v Toulouse, nyní žije a pracuje v Paříži. Měl sedmiletý vztah s přítelkyní - Véronique, ale rozešli se, protože Véronique chtěla založit rodinu a usadit se, ale Pascal si to ještě nepřál. Ale stále zůstali přátelé, každý má svůj život. Véronique žije v Toulouse¹⁶⁴ a má již rodinu.

Nyní žije již 7 let s přítelkyní Sophie. Společně bydlí v Paříži, kde oba pracují. Pascal na ministerstvu obrany a Sophie jako profesorka filosofie. Dnes uvažuje o založení rodiny, kdy dospěl k tomuto rozhodnutí .

6. 3. 2. 3. Odile

54 let, nejmladší dcera Geneviève. Vdávala se velmi mladá – již v 17ti letech, protože čekala dítě. Vdala se a z prvního manželství má dva syny, Hervého a Christoha.

Manžel Odile byl velmi žárlivý, fyzicky ji několikrát napadl, proto se rozvedli. Po několika letech se vdala podruhé, vzala si svoji životní lásku, Bernarda, se kterým má nejmladšího syna, Sylviana. Manžel ji po 5ti letech opustil kvůli jiné ženě.

V současné době žije sama, po těchto zkušenostech upřednostňuje volný svazek.

---

¹⁶⁴ Toulouse – město na jihozápadě Francie, region: Aquitaine, hlavní město departementu Midi-Pyrenées.

6. 3. 2. 3. a) Hervé

37 let, žije na Korsice. Je ženatý a má dvě děti – Dominique (10 let) a Pierre (8 let). Vlastní kavárnu, kde pracuje jako kuchař.

6. 3. 2. 3. b) Christopher

33 let, žije v Marseille, má manželku a dvě děti – Jean (4 roky) a André (2 roky). Pracuje u soukromé firmy.

6. 3. 2. 3. c) Sylvian

21 let, je vyučen malíř. V současnosti žije asi 1 rok u bratra v Marseille, kde sehnal zaměstnání. Předtím pracoval v Nice, ale změnil místo a bydlí u bratra a jeho rodiny, kde má lepší rodinné zázemí.

6. 4. Zaměstnání členů rodiny

V rodině, kde jsem pobývala jde o stejný případ, kdy nejmladší syn¹⁶⁵ bydlí od 5ti let pouze s matkou. Rodiče se rozvedli, z důvodu, že otec poznal jinou ženu, ke které se nastěhoval. V současné době syn otce pravidelně navštěvuje a matka udržuje stále přátelské vztahy, hlavně kvůli synovi.

Další syn, Pascal, kterému zemřela matka, když měl 6 let. Žil rovněž vychováván babičkou a později si jej teta Odile přisvojila. Než mu zemřela maminka, žili společně také bez otce. Upřednostnila být svobodnou matkou.

Všichni synové Odile byli nuceni odejít za prací do jiného, vzdáleného města, kde našli příležitost k uplatnění. Kromě Pascala se všichni vyučili a pracovali jako řemeslníci. Později si nejstarší syn, Hervé otevřel kavárnu na Korsice, kde díky cestovnímu ruchu se mu daří poměrně dobře.

Pascal odjel nejprve kvůli studiím a nyní získal místo v Paříži, kam se odstěhoval s přítelkyní. Předtím pracoval v Toulouse, ale kvůli zajímavější práci se rozhodl odjet do hlavního města.

Žije zde asi 3 roky, ale není moc spokojený s rychlým tempem Paříže. Jde o podobný případ jako v ostatních státech – hlavní město versus ostatní menší města. V Paříži je vše uspěchané, stresující, v práci je celé dny - od

¹⁶⁵dnes má 21 let a pracuje v Marseilles

rána do večera. Velkým odpočinkem je příjezd k rodině, buď k Geneviève do Agenu nebo k Odile do Canejeanu. Jde o markantní rozdíl, zde nachází klid, pohodu, obklopen nejbližšími... Těchto vzácných chvil si opravdu velmi cení a vždy strávený čas v rodině plně využije k odpočinku a načerpání nových sil.

V rodině, ve které jsem pobývala, Odile, které má 54 let a do důchodu jí zbývá ještě 6 let, je velmi aktivní, temperamentní, plná energie. Pravidelně navštěvuje svoje syny a vnučata. Všichni bydlí ve velkých vzdálenostech, ale i přesto se navštěvují a jednou (dvakrát ročně) se schází celá rodina kompletně u jedné rodiny. (nejčastěji jde o vánoce). Rovněž její maminka, která bydlí v Agenu, asi 150 km, se vidí se svou dcerou poměrně často. Dcera jezdí k ní (když má v práci volno, či některé víkendy) nebo matka pobývá u dcery v Canejeanu. Při mém pobytu matka, Geneviève, byla celé léto u dcery.

Právě Pascal mi vyprávěl, jak měl ke své babičce vždy důvěru a rád s ní trávil čas. Právě vnučata mají velmi dobrý vztah s babičkou, Geneviève. Když byli chlapci menší, babičce se mohli vždy svěřit, právě ona jim vždy pozorně naslouchala. Matka, Odile byla v neustálém spěchu, stresu a neměla tolik čas na děti. Od té doby co ji opustil druhý manžel, situace byla

ZÁVĚR

Na závěr mé diplomové práce bych charakterizovala Francouze, a to zejména na základě mého pobytu, kde jsem použila metodu pozorování. Díky babičce jsem mohla hlouběji poznat životní styl ve Francii 30. a 40. let minulého století, který je značně odlišný od současného.

Francouzi se ve své podstatě nezměnili. Styl je stále tím, co nejvíce oceňují. Nezajímá je cíl, ale především cesta a hlavně způsob, jakým svého cíle dosáhnout. Jsou pyšní na svůj jazyk a nelibě nesou, když cizinci nemluví francouzsky. Místo toho, aby se snažili vysvětlit svůj názor alespoň několika anglickými slovy, zopakují vše ještě jednou francouzsky pomaleji s přesvědčením, že teď už je snad vše srozumitelné. Jsou hrdí na všechno francouzské, na svou zemi, gastronomii, životní styl, módu, kulturu.

Jsou přesvědčeni, že jsou dobří ve všem, na čem záleží. V čem nejsou dobří, je nedůležité. Všechno se mění v závislosti na okolnostech a čase. Nejsou konzistentní. Považují příkazy a zákazy v lepším případě za omezení osobní svobody. V horším případě za nudné. A co je nudné, je ve Francii neomluvitelné.

Francouzi dokáží být formální. Přestože si zakládají na svém filozofickém přístupu hledání nových cest, myšlenek a ideí, v některých oblastech neimprovizují a dodržují přesný kód chování. I líbání na přivítanou má přesná pravidla. Nejprve polibek na levou tvář, pak na pravou a znovu na levou. V Paříži se líbá dokonce čtyřikrát.

Pokud jde o komunikaci na pracovišti, ne všichni Francouzi chodí do zaměstnání v obleku. Uniformita je v rozporu s jejich mentalitou. I v bankách můžete najít úředníky v barevných košilích a kalhotách neobvyklého střihu. Důraz na individualitu se klade i v oblékání, kde mají vždy vybraný vkus a šarm.

Francouzi tolik nevěří v odbory a dlouhá léta platilo, že v nich byla registrována pouhá desetina práce schopného obyvatelstva. I když odbory na druhé straně mají velkou moc, o čemž svědčí stávky, které jsou ve Francii na denním pořádku. Menší zájem Francouzů o vstup do odborů je

způsoben jednak jejich neochotou vstupovat do čehokoliv a pak také tím, že jednotlivé odborové svazy jsou obvykle na „na nože“ mezi sebou.

V zaměstnání jsou vztahy formální. Po příchodu do práce se všichni zaměstnanci pozdraví podáním pravice. Dělají to tak každý den. Oslovují se důstojně – „Monsieur“ a „Madame“. Hodně už se napsalo o tzv. francouzské dochvilnosti. Francouzi chodí všude pozdě, ale oni sami si to nemyslí. Vzhledem k jejich smyslu pro formálnost a dodržování zvyků by se dalo soudit, že dochvilnost patří k jejich standardu – alespoň pracovnímu. Jenže mají svou vlastní představu o tom, co to znamená přijít včas, tj. dorazit na místo schůzky v průběhu patnácti minut. To se jim zpravidla daří. Ve svých očích tak nepřijdou nikdy pozdě.

Jedná se o národ obecně mnohem výkonnější, než se o nich soudí. Služby v hotelích a restauracích jsou dobré a síť silnic je vynikající. Ale jejich hlavní snahou je kvalita života samého. Není náhodou, že jsou proslulí svým jídlem a vínem, šaty a parfémy, brilantním uměním a monumentální architekturou.

Neustále hledají způsoby, jak přeměnit všednost v něco zvláštního. A to všechno pro své vlastní potěšení a pro obdiv světa. Je neuvěřitelné, co například dokáže udělat dívka s hřebenem ve svých vlasech nebo s jednoduchým bavlněným šátkem kolem krku. Za zmínku stojí i vzpomenout si, co se stalo se starými dobrými americkými džínsy: Francouzi je převzali a udělali z nich vysokou módu.

Francouzi prostě nic nenechají jen tak, a občas to přeženou. Jejich geometricky rozvržené zahrady můžete považovat za pompézní překroucení přírody a jejich triumfální oblouky a grandiózní paláce za trochu moc domyšlivé. Jde o oslavu bohatství, kterým příroda tuto zemi obdařila.

Jak jsem se již ve své práci zmínila, typické pro Francouze je nemalý čas strávený u jídla. Ale dnešní uspěchaná doba donutila i gurmány Francouze částečně upustit od svých zakořeněných stolovacích návyků. V dnešní době není již tolik času na přípravu jídel jako tomu bylo dříve. Ženy v současnosti jsou velmi pracovně vytížené. Jak jsem sama mohla vidět na příkladu typické matriarchální rodiny.

Potvrdilo se obecné mínění o mentalitě Francouzů, ovšem v jednotlivostech na základě osobních setkání jsem zaznamenala několik

výjimek. Zásadní rozdíl byl zřejmý, jak v dané rodině, tak ve styku s ostatními lidmi, v odlišném pojetí života. Francouzská mentalita jim umožňuje prožít život kvalitněji, a to zejména, že jsou více otevření, společenšší, neskrývají svoji radost, city a nic jim není nevhodné. Vyzařuje z nich silné sebevědomí, což se pochopitelně odráží v jednání a chování. Zatímco my, Češi jsme celkově spíše uzavřenější, rezervovanější, tolik si nevěříme, více se kontrolujeme a máme odlišné názory a přístupy k určitým věcem.

Životní styl před válkou a nyní je odlišný, ale můžeme zaznamenat významný předěl, a to šedesátých let, kdy došlo k úpravě v zákonu o rodině.

Změna, kterou jsem vyzorovala je v odlišném přístupu v přípravě jídel. Odile, emancipovaná žena, která žije sama a vychovala čtyři syny, pracuje jako ošetřovatelka na noční směny, ponechává tradiční velké stolování pouze již na sváteční příležitosti, kdy se sejde celá početná rodina včetně přátel i sousedů a dbá se na dodržování všech tradic a zvyků.

Právě díky tomuto emickému přístupu jsem mohla zcela proniknout do způsobu francouzského života a pochopit situace, které pro mě jistým způsobem byly zprvu nepochopitelné právě svou odlišností oproti zaběhlým zvyklostem u nás. Skutečně se potvrdilo obecné tvrzení o francouzské mentalitě, ale jednotlivosti, především prostřednictvím osobní zkušenosti s francouzskými známými, se více rozcházejí s danou představou národa galského kohouta.

V podstatě moje idea vytvořená dle vyprávění babičky a na základě různých pramenů literatury o životním stylu francouzské rodiny se potvrdila.

Někdy se moje představa odlišovala od reality, což bylo dáno faktem převahy ženské autority. Viděla jsem jak tento typ rodiny přetrvává z generace na generaci a jak si ženská linie dokázala vytvořit autoritu a vychovat mnoho dětí a zároveň zvládnout práci a každodenní starosti.

Na daném místě jsem si uvědomila, jak se od dob babiččiného odchodu (60 let) z Francie styl života změnil. Právě dle důležitého odstupu několika let by se měl každý plně ponořit do dnešní uspěchané doby, zastavit se a zamyslet se nad vlastním stylem života.

Přílohy:

1/ Náboženství

Výzkum z roku 1994, dotázaných: 1014 osob, starší 18ti let

Mezi 75% Francouzi, kteří tvrdí, že vyznávají náboženství:

- 67% přiznává katolické náboženství (81% ve výzkumu z roku 1986), 2% protestantské vyznání, 2% muslimské, 1% židovské a 3% jiné náboženství.
- pouze 24% přiznalo víru z přesvědčení, 24% z tradice a 17% neurčití (nejistí) věřící.
- pouze 12% chodí na mše, náboženské obřady
- 23% Francouzů jsou bez náboženství (v roce 1986 jich bylo pouze 15,5%), ačkoli mezi nimi, 45% byli nábožensky založeni. Jsou spíše lhostejní k náboženství než přesvědčivě nevěřící.

(Zdroj: *les Français: Mentalités et comportements*, str.24 – vlastní překlad)

(Výzkum z roku 1994, dotázaných: 1014 osob, starších 18ti let)

2/ Francouzská mentalita

Strach, obavy

Výzkum, kde dotázaní přiznávají, že mají velký či menší strach:

- z nezaměstnanosti 79%
- z ekologické katastrofy 75%
- snížení důchodu 73%
- nemoci 70%
- ekonomická recese 70%
- drogy 69%
- potíže ohledně imigrace 68%
- zvýšení daní 67%
- riziko světové války 66%
- AIDS 63%

- rozšíření islámu ve Francii 63%
- z jaderné elektrárny 61%
- vzrůst extrémní strany Front National 60%
- vývoj situace v Jugoslávii 59%
- snížení příjmů 58%
- ekonomická konkurence Japonska 52%
- riziko války v Evropě 48%

(Zdroj: *Les Français: Mentalités et comportements*, str. 25, vlastní překlad)

(Převzato z *Le Figaro-Magazine*, 10.-14. ledna 1992)

3/ Pohřeb, kult mrtvých

a) Statistika

- 555 000 roční počet zesnulých (v roce 2010 se předpokládá 640 000)
- asi 70% Francouzů, kteří zemřeli v nemocnici, na klinice nebo v pečovatelských domech (20% u sebe doma, 5% na veřejných místech)
- 800 pohřebních domů (80. léta 20. století – pouze 150)
- 3811 e – průměrná částka vydaná rodinami na pohřeb zesnulého
- (2287 e – kremace). Rakev je nejdražší záležitostí.
- 2,6 miliard e – pohřební sektor, zaměstnává 20 000 lidí.

b) Výzkum

Upřednostňujete být pohřbeni či zpopelněni?

- být pohřbeni 48%
- být zpopelněni 39%
- je mi to jedno 9%
- nevyjádřilo se 4%

Zpopelnění:

- v roce 1985: 2,64%
- 1999: 16%

Někteří lidé by raději chtěli být zpopelněni. Myslíte si, že je to především z těchto důvodů ?:

- k usnadnění života těch, kteří zůstali 31%
- z ekologických důvodů (znečištění, umístění na hřbitovech,...) 27%
- protože si myslí, že jde o formu svobody 22%
- z filosofických důvodů 19%
- z důvodu zamítnutí hřbitova 19%
- odmítnutí tradičního pohřbu 17%
- protože si myslí, že je to levnější 10%
- z jiných důvodů 8%
- nevyjádřilo se 4%

(Zdroj: Atlas des Français, Autrement, 2000)

4/ Svátky a obyčeje

Výzkum, 3.-12.1.2000, dotázaných:1004 osob

Vánoce, Nový rok a Velikonoce patří mezi tři nejoblíbenější svátky pro Francouze. U 85% dotázaných osob jsou nejoblíbenější Vánoce, 59% Nový rok a 33% Velikonoce. Právě Vánoce a Velikonoce neslaví pouze 3% Francouzů, svátek matek slaví 81% Francouzů. Svátek matek je mnohem více slaven než svátek otců.

Tradice Masopustu se vytrácí, tento svátek slaví pouze 34% Francouzů.Mezi ostatními svátky a oslav je uveden svátek matek (4. místo) a 14. červenec (5. místo).

Další svátek, svatý Valentýn je svátkem, který je nejvíce slaven mimo domácí prostředí. 19% Francouzů slaví v restauraci, v baru, na diskotéce, oproti tomu takhle slaví v malé míře Nový rok (7%) a Halloween a 14. červenec.(6%).

5/ Sociologický pohled na postavení žen

Výzkum: Sofres, 1991, Stav názorů, nakladatelství Seuil.

Otázka: V prezidentských volbách, váš favorit, kterého byste chtěli volit, zda by vám nevadilo, že... Odpověď: Přesto bych ho volil, -a

1. Je alkoholik	7 %
2. Měl homosexuální vztah s nezletilým	11 %
3. Získal dědictví za pochybných okolností	21 %
4. Nestará se o své děti	22 %
5. Bije svoji ženu	26 %
6. Občas kouří hašiš	31 %
7. Měl dopravní nehodu, z důvodu opilost	34 %
8. V mládí bojoval za hnutí extrémní pravice	41 %
9. Má homosexuální vztahy s dospělými	45 %
10. Má bankovní účet ve Švýcarsku	55 %
11. Dal své rodiče do hospici	55 %
12. Poslal dceru v 17ti letech na potrat	53 %
13. V mládí bojoval za extrémně levicové hnutí	58 %
14. Navštěvuje nevěstince	60 %
15. Má děti, které berou drogy	59 %
16. Má ženu-alkoholičku	68 %
17. Má několik milenek	74 %
18. Byl 3x ženatý	88 %

(Výzkum: Sofres, 1991, Stav názorů, nakladatelství Seuil)

Ženy jsou mnohem početnější v myšlence, že je možné opravdu uspět v životě bez partnerského svazku (82%) a nemít dítě (53%).

Dnes jsou to především muži, kteří mají hluboké pouto k páru a k dítěti zároveň (pouze 43 % z nich si myslí, že mohou uspět v životě, aniž by měli děti).

(Výzkum pro Le Nouvel Observateur, 6. 12. 1990, 21. 5. 1991)

6. Výchova dětí

Přednosti, které rodiče podporují u svých dětí:

1. Tolerance a úcta k druhým
2. Smysl pro zodpovědnost
3. Správné způsoby chování
4. Uplatnění v práci
5. Oddanost
6. Štědrost
7. Vytrvalost, rozhodnost
8. Šetřivost, nerozhazovat peníze
9. Nezávislost
10. Představitost

(Hodnoty Francouzů pod vedením Helene Riffault, PUF, 1994).

7/ Štěstí Francouzů

88% dotázaných Francouzů se považuje být šťastnými. Ke štěstí, se jim zdá nejdůležitější, především, aby byli zdraví (49%), práce (32%) a láska (32%). Peníze pouze 8%. K dokonalému štěstí, by rádi cestovali (37%), měli peníze (33%) a měli dostatek času (26%).

(Výzkum, SOFRES, *Nouvel Observateur*, 8. 7. 1993)

8/ Důvody k pláči

Francouzi nepláčí příliš často (51%). Pláčí, pokud se rozcházejí s milovanou osobou (19%), v případě hádky se svým druhem (18%) nebo pokud jsou sami, někdy bez zvláštních důvodů (14%), při poslechu hudby (6%) nebo v případě konfliktu s kolegou či nadřízeným v práci (5%).

Nejvíce tragickou příležitostí k pláči bylo pro většinu dotázaných tragická událost blízkého člověka, úmrtí, nehoda (54%). Hněv (vztek, zuřivost) (17%), žal lásky (pouze 9%), bláznivý smích (5%), ohromná radost (3%), rovněž světová katastrofa (1%). V kině se rozpláčí. (30%)!

Ženy pláčí na veřejnosti, muži pláč tají, pláčí skrytě. Ženy pláčí před svými rodiči (64%), před svými dětmi (35%), před přáteli (32%), před kolegy (10%) a rovněž někdy před neznámými lidmi (5%). Naopak, muži se schovávají při pláči. Pokud z nich 49% přiznalo, že plakalo, tak to bylo samozřejmě, když byli malí! 38% mužů přiznává, že nikdy neplakalo na veřejnosti. Slzy jsou považovány za známku slabosti, podřadnosti... Přesto je tak dojemné vidět někoho, jak pláče! Menšina mužů se přizná k pláči, protože to považují za neslušné (poklesek, nevhodné)... tedy většina žen, pokud najde muže plakat, je to spíše dojemné (71%)!. Jiní si myslí, že je to povedené vystoupení (divadlo) (3%). Ženy si nemyslí, že by to bylo na závadu (18%), směšné (4%) či znepokojující (2%). Muži si často myslí, že ženy, které pláčou jsou dojímavější (66%). To je může rovněž učinit krásnými (6%). Vidět ženu plakat, muže to může obtěžovat (15%), ale nikdy je to nerozčiluje (nedráždí) ani to nepovažují za směšné (0%)!.

(Zdroj: les Français: Mentalités et comportements, strana 35 –vl. překlad)

(Sofres, Marie-Claire, listopad 1990)

9/ Můžeme se smát všemu?

Pro velkou většinu Francouzů je tabu smát se určitým tématům. Jde zejména o tato témata: koncentrační tábory (61%), hlad ve světě (58%), rukojmí (52%), smrt (44%). Dále jde o náboženství (33%) a armádu (21%).

Bylo by pouze 28% obrazoborců (osoba, které nerespektuje tradice, ničí svaté obrázky), kteří odpověděli, že se mohou smát všem, jde především o intelektuály, vedoucí pracovníky (kádry), lidé mezi 25-34 lety.

(Zdroj: Les Français: Mentalités et comportements, CLE International)

(Télérama, 21.3. 1990).

1. fotografie 1, babička ve škole v Agenu

(viz.kapitola: Česká rodina, 1.1.:30.léta 20.století)

2. fotografie celé třídy, kde babička drží tabulku

v 1. řadě

(viz.kapitola: Česká rodina, 1.1:30. léta 20. století)

3. diplom z ukončení studií, Académie de Bordeaux,
 departement Lot et Garonne
 (viz.kapitola 1. Česká rodina)

ÉDUCATION NATIONALE
 ACADÉMIE DE BORDEAUX
 DÉPARTEMENT DE LOT ET GARONNE
 CERTIFICAT D'ÉTUDES PRIMAIRES ÉLÉMENTAIRES

L'Inspecteur d'Académie du département du Lot-et-Garonne,
 Vu l'article 6 de la loi du 28 mars 1882, modifié par la loi du 11 janvier 1910,
 Vu les articles 254 à 260 de l'ordonnance du 24 février 1898, modifiée par les arrêtés du 19 juillet 1907,
 24 février 1923 et 1er février 1924,
 Vu le procès-verbal de l'enseignement subi par le candidat ci-dessous désigné, et constaté par les autorités
 dans les conditions déterminées par les articles

du décret du 24 février 1923, par lequel la Commission centrale
 d'Études Primaires Élémentaires a décidé que M. **Goussier**
 de **Moulins-la-Marche**, département de **Lot-et-Garonne**, a satisfait aux conditions exigées pour obtenir le Certificat d'Études
 primaires élémentaires, avec
 mention à M. 116.

Certificat d'Études primaires élémentaires
 en faveur de M. **Goussier**
 le présent

le présent

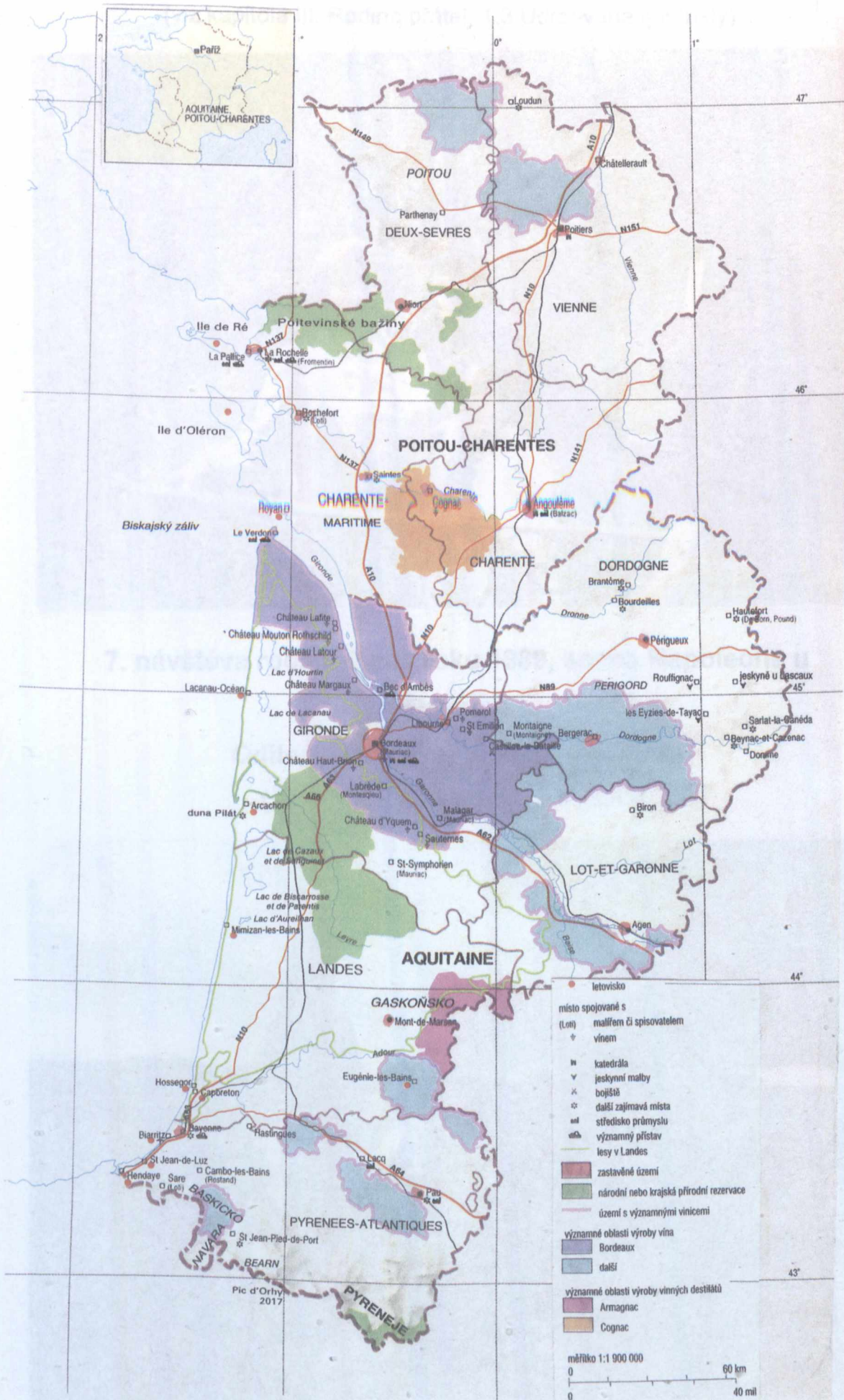
et sera en vigueur le 1er février 1924

5. mapa regionu Aquitaine

(viz.kapitola III.Rodina přátel, 3.1. Charakter francouzské rodiny)

6. návštěva rodiny u nás roku 1989, Macocha

Odile, Geneviève, Violette (babička)

(viz.kapitola III. Rodina přátel, 1.3.Udržované kontakty)

7. návštěva rodiny u nás roku 1989, socha Napoleona u

Slavkova

Odile, Geneviève, Violette (babička)

(viz.kapitola 1.3. Udržované kontakty)

8. přijímání – Odile, Cécile

(viz.kapitola 2.6.Důležité životní události, 2.6.3. Přijímání)

9. přijímání – Sandrine, její rodiče: Gilles a Cécile

(viz. kapitola 2.6.3. Přijímání)

10. **svatba – Cécile a Gilles**

(viz.kapitola 2.6. Důležité životní události, 2.6.5. Svatba)

11. svatba přátel Odile

(viz. kapitola 2.6. Důležité životní události, 2.6.5. Svatba)

12. dům Odile, kde jsem pobývala

13. typický venkovský francouzský domek

14. babička se sestrami Geneviève a Huguette

**15. Odile, Geneviève, Huguette a babička-Violette
na návštěvě u Odile**

Seznam informátorů:

1. **Cécile**, 59 let, dcera Geneviève, místo podání informací: návštěvy, výlety
2. **Gilles**, 57 let, manžel Cécile, místo podání informací: návštěvy, výlety, poskytl mi mnoho zajímavých informací
3. **Sandrine**, 25 let, dcera Cécile a Gilla, místo podání informací: převážně na návštěvách
4. **Pascal**, 35 let, syn Marie-Rose, místo podání informací: v místě bydliště Pascala, v Paříži a v Agenu u Geneviève
5. **Geneviève**, 80 let, místo podání informací: doma v Agenu a u Odile v Canejeanu, nejčastěji při prohlížení fotografií
6. **Huguette**, 82 let, místo podání informací: návštěva u Odile
7. **Odile**, 54 let, dcera Geneviève, místo podání informací: nejčastěji u ní doma v Canejeanu, kde jsem pobývala nejvíce času mého pobytu

Další osoby: přátelé Odile, sousedé, vzdálenější příbuzní, které jsme navštěvovali či kteří přijížděli často na návštěvy

Poznámka: Nejvíce informací jsem získala od rodiny ze strany Odile, u které jsem pobývala nejvíce času. K návštěvě Huguette a její rodiny nebylo tolik příležitostí.

Seznam použité literatury:

1. Ardagh, J. Jones, C.: Svět Francie, kulturní atlas, knižní klub, BALIOS, 1998
2. Ardagh. J., Rosemary. B.: France, HACHETTE, 1994
3. Aoun, J.: Guide des Fêtes et Folklores de France, SOLAR, 1999
4. Aquitaine (Bordelais, Périgord, Pays Basques), HACHETTE, 1991
5. Beauvoir, S.: Druhé pohlaví, ORBIS Praha, Malá moderní encyklopedie, 1966
6. Béranger, G.+J.: Géographie gourmande de la France, comment faire venir sur votre table les meilleurs produits de nos provinces, Robert LAFFONT, Paris, 1978
7. Boccara, L.: La France et sa population, PTI, HATIER, Paris, 1993
8. Bologne, J. C.: Svatby. Dějiny svatebních obřadů na Západě, Volvox Globator, Praha 1997
9. Bonduelle, B.: 43 millions des Français en ont assez d'être traités de provinciaux, ABIN MICHEL, Paris, 1994
10. Borrillo, D., Cadoret, A., Commaille, J.: Au-delà du PaCs. L'expertise familiale à l'épreuve de l'homosexualité, Presses universitaires de France, 2001
11. Campeau, R., Sirios, M., Dufort, N.: Individu et société: Introduction à la sociologie, GAETAN MORIN, 1993
12. Coster, M., Bawin, B., Poncelet, M.: Introduction à la sociologie, ouvertures sociologiques, de BOECK a LARCIER, 2002
13. Crescimbere, S. : La France, Nathan, 1992
14. Crétin, N.: Inventaire des Fêtes de France d'hier et d'aujourd'hui, LAROUSSE, 2003
15. Debbasch, CH., Pontier, J.-M.: La société française (études politiques, économiques et sociales), DALLOZ, 1991

16. Decker, T.: Dictionnaire des Prénoms. Tout savoir sur son prénom et celui que l'on va donner. Editions de Lodi, BRODARD a TAUPIN, 2004
17. Digard, J.-P.: Les Français et leurs animaux, FAYARD, 1999
18. Dupeux, G.: La société française, 1789-1960, Armand COLIN, Collection U, 1977
19. Froc, J., Hyman, P+M, Carantino, S.: La France des saveurs, Guide GAILLIMARD, Paris, 1999
20. Fresney, L.: Atlas des Français, Autrement, 2000
21. Grand-Clément, O.: Savoir-vivre français aneb Umět žít s Francouzi (Co dělat? Co říkat?): FRAUS, Plzeň 2000, HACHETTE LIVRE, Paris, 1997
22. Mauchamp, N.: Les Français. Mentalités et comportements, CLE International, 1998
23. Mermet, G.: Francoscopie, pour comprendre les Français, LAROUSSE, 2005
24. Mermet, G.: Tendances (Les nouveaux consommateurs), LAROUSSE, 1998
25. Možný, I.: Sociologie rodiny, SLON Praha, 1999 (1. vydání)
26. Možný, I.: Moderní rodina. Mýty a skutečnost, Brno, 1990
27. Segalen, M.: Sociologie de la famille, Armand Colin, Paris, 1996
28. Sélection du Reader's Digest: Atlas de la France et ses régions, 1990
29. Shorter, E.: Naissance de la famille moderne, XVIII-XXe siècle, Editions du Seuil, 1977
30. Singly, F.: Sociologie současné rodiny, PORTÁL, 1999
31. Singly, F.: Le soi, le couple et la famille, NATHAN, Paris, 2000 (1996)
32. Sullerotová, E.: Krize rodiny, KAROLINUM, Praha, 1998
33. Winock, M.: Parlez-moi de la France, PLON, 1995
34. Yudkon, J.: Dictionnaire de l'alimentation, Robert LAFFONT, 1988